

حسابداری در بانک سپه

فهرست

- مقدمه: ۱
- حسابداری: کلیات، تعاریف، انواع، تاریخچه و اهمیت ۱
- مقدمه ۲
- تعاریف و کلیات ۲
- تاریخچه حسابداری ۳
- حسابداری حرفه ای و حسابرسی ۹
- انواع حسابداری ۱۰
- حسابداری صنعتی ۱۰
- حسابداری مالی ۱۱
- حسابداری دولتی ۱۱
- حسابداری مدیریت ۱۱
- حسابداری منابع انسانی ۱۲
- تعریف حسابداری منابع انسانی ۱۲
- حسابداری در ایران ۱۲
- ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری برای استفاده کنندگان برون سازمانی ۱۳
- ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری برای استفاده کنندگان درون سازمانی ۱۳
- مربوط بودن: ۱۳
- به موقع بودن: ۱۴
- اهمیت: ۱۴
- قابل مقایسه بودن: ۱۴
- حسابرسی و مدیریت بنگاه اقتصادی ۱۴
- محیط کنترلی ترکیبی از موارد زیر است: ۱۶
- تاریخچه بانک و بانکداری در ایران ۱۷
- بانک شاهی ایران: ۱۷
- بانک استقراضی ایران: ۱۷
- بانک عثمانی: ۱۸
- بانک روس و ایران: ۱۸
- بانک های ایرانی: ۱۸
- بانک ملی ایران: ۱۹
- ایجاد بانکهای خصوصی در ایران: ۱۹
- بانک مرکزی ایران: ۱۹
- قوانین بانکداری: ۲۰
- نظام بانکی بعد از انقلاب اسلامی ایران: ۲۰
- ادغام بانک ها: ۲۱

الف) "بانک های تجاری" که عبارتند از: ۲۱

ب) "بانک های تخصصی" که عبارتند از: ۲۱

تاریخچه نخستین بانک ایرانی ۲۲

فصل اول ۲۳

آشنایی با خدمات و تسهیلات ارائه شده به مشتریان در بانک سپه ۲۳

مقدمه : ۲۴

معرفی خدمات ارائه شده در بانک های سپه سراسر کشور ۲۵

الف : تسهیلات ۲۵

۱ - اجاره بشرط تملیک ۲۶

۲ - اعتبار در حساب جاری در قالب عقد مضاربه (مضاربه عام) ۲۷

۳ - اعتبار در حساب جاری (مضاربه مطلق) ۲۸

۴ - اعطای تسهیلات بعد از صدور کالا و خدمات ۲۹

۵ - جعاله ۲۹

۶ - خرید دین ۳۰

۷ - سلف ۳۰

۸ - فروش اقساطی (مواد اولیه - ماشین آلات - مسکن) ۳۱

۹ - قرض الحسنه اعطایی ۳۲

۱۰ - مضاربه ۳۲

ب : حسابهای سپرده مدت دار ۳۳

ج : حسابهای قرض الحسنه پس انداز ۳۳

۱ - حساب سپرده قرض الحسنه پس انداز عادی ۳۳

۲ - حساب قرض الحسنه ویژه مصرف نشده ۳۴

۳ - حساب قرض الحسنه پس انداز طلایی ۳۵

۴ - حساب قرض الحسنه پس انداز عابر بانک ۳۶

خدمات دستگاه های عابر بانک (ATM) ۳۶

د : حسابهای قرض الحسنه جاری ۳۶

نقش اقتصادی چک : ۳۷

دانستنی هایی در رابطه با چک ۳۷

پیشینه چک ۳۸

بخش های یک چک ۳۸

واژه و ترکیبات آن ۳۸

اقسام چک ۳۹

نکات مهم قانونی چک ۴۰

مجازات صدور چک بی محل ۴۰

۱ - حساب سپرده قرض الحسنه جاری اشخاص حقوقی ۴۱

۲ - حساب سپرده قرض الحسنه جاری اشخاص حقیقی ۴۲

۳ - حساب سپرده قرض الحسنه جاری اشخاص خارجی ۴۲

۴ - حساب سپرده قرض الحسنه جاری افراد روشندل و معلول از ناحیه دودست ۴۳

۵ - حساب سپرده قرض الحسنه جاری دستگاه های دولتی ۴۴

۶ - حساب سپرده قرض الحسنه جاری شرکتهای در شرف تاسیس ۴۴

افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه جاری برای پزشکان ۴۵

افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه جاری مشترک : ۴۵

پیش نویس لایحه صدور چک ۶۰

نحوه رفع سوء اثر از سوابق چک‌های برگشتی اشخاص ۶۷

ه : حوالجات و چکهای بانکی ۶۹

۱-بروات ۶۹

برات Draft ۶۹

۲-چک بانکی ۷۰

۳-چک بین بانکی ۷۰

۴-حواله جات ۷۰

۵-چکهای واگذاری مشتریان ۷۱

۶-قبول و پرداخت چک مسافرتی و تضمینی سایر بانکها ۷۱

و: ضمانت نامه ۷۱

۱-ضمانت نامه استردادکسوروجه الضمان ۷۱

۲-ضمانت نامه پیش پرداخت ۷۲

۳-ضمانت نامه گمرکی (ترخیص کالا و اتومبیل) ۷۳

۴-ضمانت نامه حسن اجرای تعهدات ناشی از قرارداد ۷۳

۵-ضمانت نامه شرکت در مناقصه یا مزایده ۷۴

۶-ضمانت نامه های بانکی ۷۴

۲-خدمات ارزی ۷۴

الف : تسهیلات ارزی ۷۴

ب : حسابهای سپرده ارزی ۷۵

ج : حوالجات ارزی ۷۵

د: خرید و فروش ارز ۷۵

ه : ضمانت نامه های بانکی ارزی ۷۵

و : گشایش اعتبار اسنادی ۷۵

ی: وصول چک ۷۵

خدمات ویژه بانکی ۷۵

الف : تلفن بانک ۷۶

ب : چک بر (وصول چک از طریق دورنگار) ۷۶

ج: سامانه اطلاع رسانی گویا ۷۶

د : سامانه پرسش و پاسخ ۷۷

ه : صندوق اجاره ای ۷۷

و : کارت طلائی ۷۷

ی : آسان چک ۷۷

ن : ایستا بانک (کیوسک اطلاع رسانی) ۷۸

فصل دوم ۷۹

نحوه تنظیم حسابهای مالی ۷۹

مقدمه : ۸۰

حسابهای داخلی ۸۰

اجزا و عناصر تشکیل دهنده مدل حسابداری بانکها ۸۲

داراییها Assets ۸۲

بدهیها Liabilities ۸۳

اجزای سرمایه در بانکها ۸۴

سرمایه گذاری و مشارکت حقوقی بانکها ۸۵

تعریف ماهیت و نحوه استفاده از این عناوین ۸۶

- نحوه حسابداری ایجاد سرمایه گذاری : ۸۶
- منافع حاصل از سرمایه گذاریها : ۸۶
- سرمایه گذاریها و مشارکت حقوقی ۸۷
- هزینه ها Expenses ۸۸
- اهم سرفصل حسابهای درآمد بانکیها ۸۸
- روش ثبت و نگهداری حسابها در سیستمهای مکانیزه حسابداری ۸۹
- طریقه ثبت اسناد در دفاتر روزنامه و کل ۸۹
- منابع و مصارف در بانکیها ۹۱
- نحوه طبقه بندی منابع در گزارشات سیستم بانکی : ۹۱
- انواع عملیات بانکیها ۹۲
- اسناد حسابداری در تسهیلات تبصره ای ۹۳
- میزان استهلاك دارائیهای ثابت در بانکیها ۹۴
- سند حسابداری سپرده قانونی ۹۵
- سرفصل سرمایه گذاری و مشارکت حقوقی بانکیها ۹۵
- تعریف ماهیت و نحوه استفاده از این عنوان: ۹۷
- نحوه حسابداری ایجاد سرمایه گذاری : ۹۷
- منافع حاصل از سرمایه گذاریها: ۹۸
- حساب "مشارکت مدنی" و "وجه دریافتی مضاربه" ۹۹
- نرخ سپرده قانونی ۹۹
- سود اوراق مشارکت (مشاع یا غیر مشاع) ۱۰۰
- حق الوکاله بکارگیری منابع سپرده گذاران ۱۰۱
- نسبتهای مالی الزام آور ۱۰۲
- ضریب نقدینگی در بانکیها ۱۰۳
- نحوه محاسبه سود وامهای بانکی ۱۰۳
- نحوه محاسبه اقساط وام ۱۰۴
- زیانهای ناشی از مطالبات : ۱۰۵
- اقلام خارج از ترازنامه ۱۰۵
- ارزشگذاری اوراقبهدار ۱۰۶
- تراکم داراییها و بدهیها و اقلام خارج از ترازنامه ۱۰۶
- معاملات با اشخاص وابسته ۱۰۶
- مدیریت و ذخیرهگیری برای انواع ریسکهای بانکی ۱۰۷
- عملیات حسابداری سپرده گذاری کوتاه مدت : ۱۰۷
- نحوه محاسبه و پرداخت سود علی الحساب سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت : ۱۰۸
- ج (نحوه محاسبه و پرداخت سود قطعی سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت : ۱۰۹
- نرخ سود و طریقه پرداخت آن در سرمایه گذاری بلند مدت : ۱۰۹
- عملیات حسابداری سپرده سرمایه گذاری بلند مدت : ۱۱۰
- ب (نحوه محاسبه پرداخت سود علی الحساب و قطعی سپرده های سرمایه گذاری بلند مدت . ۱۱۰
- رسیدگی به موجودی روزانه صندوق و طریقه (بستن) خزانه شعبه و نگهداری کلیدها ۱۱۳
- اضافه موجودی صندوق و خزانه ۱۱۵
- تعدیل نقدینگی و بیمه وجوه صندوق و در راه ۱۱۷
- نحوه تهیه شیفریه ۱۱۸
- فصل سوم ۱۲۱**
- نحوه طراحی صورتهای مالی ۱۲۱

- به همراه صورتهای مالی بانک سپه ۱۲۱
- انواع طبقه بندی حسابها در سیستم بانکی ۱۲۲
- نسبتهای مالی در بانکها ۱۲۴
- نسبتهای مالی استاندارد صنعت بانکی ۱۲۴
- سررسید داراییها و بدهیها ۱۲۴
- اقلام خارج از ترازنامه ۱۲۵
- ترازنامه یا بیلان : ۱۲۵
- ترازنامه در بانکها ۱۲۶
- ترازآزمایشی ۱۲۷
- انواع ترازآزمایشی ۱۲۷
- تسعیر داراییها و بدهیهای ارزی در بانکهای دولتی ۱۲۷
- صورت حساب سود و زیان ۱۲۸
- اجزاء صورت سود و زیان ۱۳۰
- سود و زیان در بانکها ۱۳۱
- نکاتی پیرامون اقلام صورت سود و زیان بانک ۱۳۲
- فرمت صورت سود و زیان در بانکها ۱۳۴
- نقد حسابداری و گزارشگری مالی در بانکهای ایران ۱۳۵
- اشکال در بهکارگیری مبنای تعهدی در شناخت درآمد ۱۳۶
- اشکال در تهیه صورتهای مالی تلفیقی و سرمایهگذاریهای مالکیتی بانکها ۱۳۷
- تجدید ارزیابی داراییهای ثابت و استهلاک اموال ۱۳۷
- منابع و مآخذ ۱۳۹

کالج پروژه

مقدمه:

باعرض سلام و خسته نباشید

محضر کلیه عزیزانی که برای اعتلای ایران اسلامی و همین طور بالابردن سطح تفکر ، علم ودانش جامعه از هیچ گونه سعی و تلاشی فروگذاری ننموده ودر این راه تمامی وقت و عمر گرانبهای خود را در طبق اخلاص قراردادند .

به همین خاطر از استاد راهنمای خویش که در همین راستا تمام تلاش خود را در تهیه و تنظیم این پروژه ، از هیچ کوششی فروگذاری ننمودند کمال تشکر و قدردانی را داشته و توفیق روزافزون ایشان را از درگاه خداوند منان خواستارم

در این پروژه که پیش روی عزیزان می باشد سعی گردیده است مباحثی هر چند مختصر در خصوص پیدایش حرفه حسابداری و تاریخچه تاسیس بانکهای ایرانی وحسابداری بانکی، بحث و همین طور در خصوص عملکرد بانک سپه بعنوان اولین بانک ایرانی در رابطه با (عملیات بانکی ، نحوه ثبت حسابداری ، نحوه تهیه و تنظیم دفاتر حسابداری ، تهیه صورتهای مالی روزانه و سالانه طی دوره مالی) و با خدمات و تسهیلاتی که به مشتریان ارائه می گردد آشنا شویم . امیداست مورد استفاده وراهنمایش عزیزان قرار گیرد

حسابداری: کلیات، تعاریف، انواع، تاریخچه و اهمیت

در دنیای امروز که هر روز شکل تازه ای از ارتباطات اقتصادی به وجود می آید و افراد و شرکتها و مؤسسات با یکدیگر در ارتباط می باشند و تغییرات مالی آنها بر یکدیگر تأثیر دارد و روز به روز این فعالیت ها پیچیده تر می شود این عوامل باعث می شود که نقش حسابداری به عنوان فراهم کنندگان اطلاعات مالی با استفاده از استانداردهای حسابداری برای استفاده کنندگان بیشتر مشخص گردد. نیاز روز افزون مؤسسات و سازمانها به اطلاعات صحیح و بهنگام جهت بکارگیری در فرآیند تصمیم گیری مدیران، مقوله ای اجتناب ناپذیر است.

در این راستا سیستم اطلاعات مدیریت منبع اصلی ارائه اطلاعات بشمار می آید. سیستم اطلاعات حسابداری به عنوان مهمترین زیر مجموعه این سیستم، اطلاعات مالی متنوعی را در اختیار استفاده کنندگان این نوع اطلاعات، خصوصا " مدیران هر سازمان " قرار می دهد. به طور کلی اطلاعات حسابداری بایستی از ویژگی های خاصی برخوردار باشد تا در فرآیند تصمیم گیری مورد استفاده قرار گیرد. ویژگی های کیفی این گونه اطلاعات نظیر مربوط بودن، و قابلیت اتکاء از جمله خصیصه هایی است

که بر میزان بکار گیری اطلاعات به موقع (بهنگام) تأثیر می گذارد. در این مقاله مختصری در مورد تعاریف حسابداری و تاریخچه و انواع مختلف حسابداری و اهمیت آن بحث شده است.

● مقدمه

حسابداری یک سیستم اطلاعاتی است که با فراهم کردن اطلاعات لازم کمک می کند تا سرمایه گذارها، اعتبار دهندگان، مدیران و دولت نسبت به مسائل اقتصادی بهتر بتوانند تصمیم بگیرند. برای مثال اگر شخصی بخواهد در شرکتی سرمایه گذاری کند، تمایل دارد که وضعیت مالی آن شرکت و یا نتایج عملیات آن شرکت را در طی سالهای قبل بداند. موضوعاتی که بصورت گزارش های مالی توسط حسابداران تهیه می شود. حسابداری به منظور جوابگویی به نیازهای انسان بوجود آمده است به همین دلیل با گذشت زمان و به موازات گسترش فعالیتهای اقتصادی و افزایش پیچیدگی آن، هدفها و روشهای حسابداری برای جوابگویی به نیازهای اطلاعاتی، توسعه یافته است چرا که اشخاص، شرکتها و دولت برای تصمیم گیری در مورد توزیع مناسب منابع مالی نیاز به اطلاعاتی قابل اتکا دارند که این اطلاعات را به یاری حسابداری می توان بدست آورد. از سوی دیگر انجام سرمایه گذاری یکی از مواد ضروری و اساسی در فرایند رشد و توسعه اقتصادی کشور است و سرمایه گذاران نیز از بعد عرضه سرمایه، تا حد امکان سعی دارند منابع مالی خود را به سوئی سوق دهند که کمترین ریسک و بیشترین بازده را داشته باشد. یعنی بدنبال برآورد ریسک سرمایه گذاری خواهند بود. این در حالی است که یکی از مبانی اساسی برای محاسبه ریسک بازار شرکتها، استفاده از اطلاعات تولید شده توسط سیستم حسابداری است.

● تعاریف و کلیات

حسابداری یک سیستم است که در آن فرایند جمع آوری، طبقه بندی، ثبت، خلاصه کردن اطلاعات و تهیه گزارش های مالی و صورتهای حسابداری در شکل ها و مدل های خاص انجام می گیرد تا افراد ذینفع درون سازمانی مثل مدیران و یا برون سازمانی مثل بانکها، دولت و ... بتوانند از این اطلاعات استفاده کنند. حسابداری به عنوان یک نظام پردازش اطلاعات، داده های خام مالی را دریافت نموده آنها را به نظم در می آورد. محصول نهایی نظام حسابداری گزارش ها و صورت های مالی است که مبنای تصمیم گیری اشخاص ذینفع (مدیران، سرمایه گذاران، دولت و ...) قرار می گیرد.

● تاریخچه حسابداری

حسابداری در جهان نزدیک به ۶۰۰۰ سال قدمت دارد و تاریخ نخستین مدارک کشف شده حسابداری به ۳۶۰۰ سال قبل از میلاد برمی گردد. پیشینه حسابداری در ایران نیز به نخستین تمدنهایی بر می گردد که در این سرزمین پا گرفت، و مدارک حسابداری بدست آمده با ۲۵ قرن قدمت، گواه بر پیشرفت این دانش در ایران باستان اس. در طول تاریخ، روشهای حسابداری متنوع و متعددی برای اداره امور

حکومتی و انجام دادن فعالیتهای اقتصادی ابداع شد، که در پاسخ به نیازهای زمان، سیر تحولی و تکاملی داشته است. ممیزی املاک در تمدن ساسانی (در جریان اصلاحات انوشیروان، به منظور تشخیص مالیاتهای ارضی، کلیه زمینهای مزروعی کشور ممیزی و مشخصات آن از جمله مساحت، نوع زمین و نوع محصول در دفتری ثبت می گردید.) و تکامل حسابداری برای نگهداری حساب درآمد و مخارج حکومتی در دوران سلجوقیان (نگارش اعداد را به صورت علایمی کوتاه شده از نام اعداد عربی، حساب سیاق می نامند.

حسابداری سیاق که احتمالاً در دوران سلجوقیان تکامل یافته، روشی است که بر اساس آن، حساب جمع و خرج هر ولایت در دفتر مربوط به آن ولایت ثبت و در عین حال یک دفتر اصلی در مرکز نگهداری می شده است که خلاصه جکع و خرج هر ولایت به طور جداگانه در صفحات مربوط، در آن به خط سیاق نوشته می شده است. این روش در دوران قاجاریه تکمیل شد و کتب خمسه (دفاتر پنج گانه) برای گروههای عمده مخارج نیز نگهداری می شده است.

و نگهداری حساب فعالیتهای بازرگانی به حساب سیاق، نمونه های بارز و پیشرفته آن است. با این حال حسابداری نوین (دوطرفه) همانند بسیاری از دانشهای کاربردی دیگر، به همراه ورود فراورده های صنعتی و رسوخ موسسات و شرکتهای خارجی به ایران راه یافت. و در جریان تحولات اقتصادی _اجتماعی صد سال گذشته با پیدایش سازمانهای جدید دولتی و خصوصی و دگرگونی شیوه های تولید و توزیع بسیار پیشرفت کرد.

حسابداری با تمدن همزاد است و به اندازه تمدن بشری قدمت دارد. در تمدنهای باستانی بین النهرین که قسمت اعظم ثروتهای جامعه در اختیار فرمانروا یا فرمانروایان بود. معمولاً کاهنان که قشر ممتازی را در سلسله مراتب اجتماعی تشکیل می دادند وظیفه نگارش را بطور اعم و نگهداری حساب درآمدها و ثروتهای حکومت را بطور اخص به عهده یا در واقع در انحصار داشتند و در عین حال به ثبت برخی از معاملات شهروندان نیز می پرداختند، از جمله در تمدن باستانی سومر (SUMMER) نظام مالی جامعی برقرار بود و کاهنان سومری علاوه بر نگهداری حساب درآمدهای حکومتی، به نحوی موجودی غلات، تعداد دامها و میزان املاک حکومتی را محاسبه می کردند.

نخستین مدرک کشف شده حسابداری در جهان، لوحه های سفالین از تمدن سومر در بابل (Babylon) است و قدمت آن به ۳۶۰۰ سال قبل از میلاد می رسد و از پرداخت دستمزد تعدادی کارگر حکایت دارد.

مدارک و شواهد بدست آمده از تمدن باستانی مصر (۵۲۵_۵۰۰ ق.م) حکایت از آن دارد که در اجرای طرحهای ساختمانی این تمدن، نوعی کنترل حسابداری برقرار بوده که بهره گیری از نیروی کار هزاران هزار نفر را در امر ایجاد بنا و حمل و نقل مصالح ساختمانی در تشکیلاتی منظم، میسر می کرده است، از تمدن مصر در دورانی که یونانیان و رومیان بر آن تسلط داشتند نیز مجموعه های متعددی از حسابهای نوشته شده بر پاپیروس باقی مانده است.

شواهد و مدارک به دست آمده از یونان باستان نیز حکایت از استقرار کنترل‌های حسابداری دارد. از جمله حساب معبد پارتنون در لوحه‌های مرمرین اکروپولیس حک و بخشی از آن هنوز هم باقی است. سکه به عنوان واحد پول حدود ۷۰۰ سال قبل از میلاد در لیدی (Lydia) ابداع گردید. (لیدی سرزمینی باستانی است که در آسیای صغیر، کنار دریای اژه بین میزی (Mysia) و کاری (Caria) قرار داشت. کرزوس (Croesus) آخرین پادشاه آن از کوروش شکست خورد.) و به سرعت در تمدنهای آن زمان رواج یافت. در ازان عصر هخامنشی، نظام مالی و پولی (نظام پولی بدیعی توسط داریوش اول بر پایه طلا و نقره با رابطه مبادله ثابت پایه گذاری شد و سکه داریک به وزن ۸,۴۱ گرم در مقابل ۲۰ سکه نقره به نام "شکل" هر یک به وزن ۵,۶ گرم مبادله می شده است و بنابراین رابطه تبدیل طلا به نقره (۱۳ ۱/۳) جامع و منسجمی برقرار بوده و حساب درآمدها و مخارج حکومت به ریز و به دقت ثبت و ضبط و نگهداری می شده است.

در رم و یونان باستان حسابداری پیشرفته‌ای وجود داشته و نوعی حساب جمع و خرج تنظیم می شده است. یک جمعدار، یک مأمور دولت و یا شخصی که محافظت پول یا دارایی دیگری به او محول بوده است در مقاطعی از زمان حساب خود را به اربابش پس می داده است. برای این کار رو فهرست تفصیلی از دریافتها و پرداختها بر حسب پول، وزن یا مقیاس دیگری تهیه می شد که جمع آن دو مساوی بود. فهرست پرداخت شامل مبالغ پرداختی، کالای فروخته شده و یا به مصرف رسیده در طول یک دوره بعلاوه مانده پول و کالایی بود که نزد جمعدار باقی مانده و باید به ارباب داده می شد. این نوع حسابداری تا قرون وسطی ادامه یافت همانطور که ملاحظه فرمودید حسابداری باستانی تنها حبه‌های محدودی از فعالیتهای مالی را در بر می گرفت و یا سیستم جامعی که کلیه عملیات مالی حکومت را ثبت و ضبط کند و یا به نگهداری حساب معاملات تجاری بپردازد، فاصله بسیاری داشت. سرمایه داری تجاری و رنسانس

از دوران باستان تا اواخر قرون وسطی تغییری اساسی در جهت تبدیل حسابداری به یک سیستم جامع صورت نگرفت و تنها پیشرفت قابل ذکر گسترش دامنه نگهداری حساب برای عملیات گوناگون حکومتها و اشخاص بود.

از اوایل قرن سیزدهم "دولت_شهرها" و یا "شهر_جمهوریهای" کوچکی خارج از سلطه پادشاهان و خوانین فیودال در ایتالیای کنونی پا گرفت که فضای سیاسی_اقتصادی مناسبی را برای رشد سوداگری فراهم آورد. بدین معنی که در این جمهوریهای کوچک هیچ مانعی در راه تجارت آزاد، حتی تجارت با سرزمینهای دوردست وجود نداشت و استفاده از سرمایه به صورت سرمایه مولد یا سرمایه تجاری مانند کشتیها و سایر وسایل بازرگانی امکان پذیر و متداول بود. علاوه بر این، با رونق داد و ستد، پول در مبادلات تجاری نقش گسترده یافت و اقتصاد پولی رواج یافت.

در قرون سیزدهم و چهاردهم همزمان با رشد بازرگانی، صنعت و بانکداری، پیشرفت زیادی در تکنیک نگهداری حساب بوجود آمد. بزرگتر شدن اندازه موسسات، رواج معاملات نسیه و استفاده از عوامل متعدد در کسب و کار موجب شد که دیگر یک شخص به تنهایی نتواند امر موسسه بزرگی را اداره کند و این امر ابداع سیستم حسابداری کاملتری را ضروری ساخت.

گمان می رود که کاربرد قاعده جمع و خرج در مورد حساب صندوق نخستین گام در راه پیدایش سیستم نوین بوده باشد.

بدین معنی که صندوقدار در ازای وجوهی که دریافت می کرد بدهکار و در مقابل مبالغی که می پرداخت بستانکار می شد. این قاعده در مورد حسابهای مشتریان نیز بکار می رفت و آنان در ازای وجوهی که قرض می گرفتند و یا کالایی که به نسیه می خریدند بدهکار و در مقابل وجوهی که می پرداختند بستانکار می شدند و بدین ترتیب مانده حساب آنها معین می شد. همین قاعده در مورد نگهداری حساب بستانکاران نیز بکار می رفت. در نیمه قرن سیزدهم حسابداران ایتالیایی متوجه این نکته شدند که دریافت پول از یک بدهکار دو ثبت را ضروری می سازد. جنبه دریافت پول که باید در حساب صندوق ثبت شود و جنبه پرداخت پول که باید در حساب شخصی پرداخت کننده پول ثبت گردد. در اوایل قرن چهاردهم دو اصطلاح بدهکار و بستانکار، یعنی دو واژه ایتالیایی دادن (dare) و گرفتن (avere) کاملاً متداول گردید. پیشرفت تازه در قرن چهاردهم ابداع شکل دو طرفه حساب بود که در سمت چپ اقلام بدهکار و در سمت راست اقلام بستانکار، نوشته می شد و با این کار چگونگی ثبتها آشکار می گردید.

حسابداری جنسی با نگهداری حسابی جداگانه برای هر محموله از کالای خریداری شده آغاز گردید و هر حساب در ازای خرید یک محموله کالا بدهکار و در مقابل حساب فروشنده یا حساب نقد بستانکار می شد.

سپس با فروش هر مقدار از کالای یک محموله، حساب مربوطه بستانکار و در مقابل حساب مشتری یا حساب نقد، بستانکار می گردید تا این که تمامی اجناس یک محموله به فروش برسد. این کار یعنی بدهکار کردن حساب هر محموله از کالای خریداری شده به قیمت خرید و بستانکار کردن آن به قیمت فروش معمولاً تفاوتی را ایجاد می کرد که به حساب سود و زیان نقل می شد. بدین ترتیب سیستم دفترداری دوطرفه به آرامی و در پی مجموعه ای از ابداعات پیاپی در فاصله سالهای ۱۲۵۰-۱۳۵۰ میلادی در چند جمهوری کوچک ایتالیا زاده شد و تکامل یافت و شهرهای فلورانس، ونیز و جنوا پیشرو این تحول بودند. برخی از صاحب نظران دفاتر حساب بجا مانده از سالهای ۱۲۹۶ تا ۱۲۹۹ را نخستین دفاتر حساب دو طرفه کامل می دانند. برخی دیگر حساب دو طرفه کاملاً متوازی را که در سال ۱۳۴۰ میلادی توسط پیشکار (steward) شهر جنوا (Genoa) تنظیم گردیده است. نخستین نمونه کامل دفاتر حساب دوطرفه ذکر می کنند. در هر حال، در آستانه قرن پانزدهم میلادی در ایتالیا و دیگر کشورهای اروپایی، سیستم دفترداری دوطرفه بکار می رفته است.

گسترش فن دفترداری دوطرفه به سراسر اروپا مرهون انتشار کتاب ریاضیاتی است که لوکا پاچیولی (Luca Pacioli) به سال ۱۴۹۴ تالیف کرده است. پاچیولی کشیشی بود که در دانشگاههای جمهوریهای پروج، ناپل، پیزا و فلورانس ریاضیات تدریس می کرد و با اندیشمندان بزرگ هم عصر خود از جمله پیرو دلا فرانسیسکا (piro della francedca)، لیون باتیستا آلبرتی (Leon Battista Alberti) و لیونارده داوینچی (Vinci Leonardo da) دوستی نزدیک داشت. مطالب کتاب ریاضیات مزبور را پاچیولی نوشت و شکلهای آن را داوینچی ترسیم کرد.

بخشی از این کتاب شامل چند فصل به حسابداری اختصاص داشت که نخستین توصیف مدون از سیستم حسابداری دوطرفه است. در این بخش از کتاب، پاچیولی با استفاده از منابع و روشهای موجود سه دفتر اصلی حساب را به ترتیب زیر تشریح می کند:

دفتر باطله (Waste Book) (در ایران این دفتر را دفتر کپیه یا مسدوده هم نامیده اند).

که خلاصه معاملات تاجر به ترتیب تاریخ وقوع در آن ثبت می شد.

دفتر روزنامه (Journal)

که در آن مطالب دفتر باطله تلخیص و بر حسب بدهکار و بستانکار ثبت می گردید.

دفتر کل (Ledger)

حاوی حسابهای واقعی که ثبتهای دفتر روزنامه به آن نقل می گردید.

پاچیولی اهمیت کاربرد پول را بعنوان مقیاس مشترک سنجش اقلام مختلف به درستی دریافته بود و بر لزوم تاریخ گذاری معاملات و عطف متقابل دفاتر به یکدیگر تأکید بیجا داشت. با این حال، وی درباره دوره مالی، تهیه تراز آزمایشی، تهیه صورت سود و زیان، بستن حساب سود و زیان به حساب سرمایه و تهیه ترازنامه مطلبی ندارد و تنها درباره طرز بستن و لزوم موازنه کردن حسابها به هنگام نقل حسابها از دفتر قدیمی به دفتر جدید توضیحات نسبتاً کاملی داده است. همچنین پاچیولی بین اموال شخصی تاجر و اموال تجارتخانه تمایزی نگذاشته و درباره نگهداری حساب داراییهای ثابت نیز مطلبی ندارد. رساله پاچیولی (که او را پدر حسابداری می نامند) به علت سادگی، روانی و ارزشهای عملی در طول قرنهای پانزدهم و شانزدهم به اغلب زبانهای اروپایی ترجمه شد و حسابداری دوطرفه تا اواخر قرن هفدهم در اغلب کشورهای اروپایی رواج یافت.

از قرن شانزدهم تا اوایل قرن نوزدهم تحول بنیادی در حسابداری بوجود نیامد، تنها تغییر اساسی تیوری جدیدی بود که توسط استوین (Simon Stevin) هلندی در اواخر قرن شانزدهم عنوان شد. بر اساس این تیوری در هر معامله در مقابل هر بدهکار باید یک بستانکار وجود داشته باشد. استوین همچنین ضرورت تفکیک اموال موسسه را از اموال شخصی صاحب سرمایه مطرح و لزوم نگهداری حسابی جداگانه برای سرمایه را نیز عنوان کرد. تغییرات دیگری که در این فاصله در دفترداری رخ داد عبارت بود از ایجاد ستونهای فرعی در دفاتر روزنامه و کل، منسوخ شدن دفتر باطله و جایگزینی اسناد و مدارک مربوط به

معاملات (مانند فاکتور خرید و فروش) به جای آن. حسابداری جنسی نیز در این فاصله بهبود یافت و سود و زیان هر محموله محاسبه و به حساب سود و زیان نقل می گردید. تا سال ۱۸۰۰ میلادی موازنه کردن حسابها در پایان سال، تهیه صورت سود و زیان و ترازنامه معمول شد اما جز برای نگهداری سوابق فعالیتهای موسسه استفاده دیگری نداشت.

سیستم دفترداری دوطرفه که گوته (Goethe) اندیشمند بزرگ آلمانی آن را یکی از زیباترین ابداعات بشری می داند، مجموعه منسجمی را فراهم آورد که کلیه معاملات و رویدادهای مالی ثبت، سود هر فعالیت تجاری تعیین و اموال شخصی تاجر از اموال تجارتخانه یا موسسه تجاری تفکیک گردید. ابداع و تکامل سیستم دفتر داری دوطرفه اولاً سوداگریهای بزرگ مانند فرستادن کشتیهای عظیم حامل کالاهای گوناگون به نقاط مختلف جهان را با مشارکت بازرگانان و افراد متعدد، تسهیل کرد، زیرا با کاربرد آن سرمایه گذاری هر یک از مشارکت کنندگان در یک فعالیت سوداگرانه که معمولاً به صورت کالا و اجناس گوناگون بود به سهولت بر حسب پول (سکه) اندازه گیری و حساب آن جداگانه نگهداری می شد و در خاتمه فعالیت نیز کالا و طلا و نقره ای که کسب شده بود، بر حسب پول قابل تقویم و محاسبه می شد و در نتیجه تعیین سهم هر یک از مشارکت کنندگان از کل درآمد حاصل به سادگی امکان پذیر می گردید.

ثانیاً حسابداری دوطرفه، با فراهم ساختن امکان تفکیک اموال شخصی تاجر از اموال تجارتخانه، تشکیل شرکتهای تجاری را با مشارکت چند نفر عملی کرد، زیرا با کاربرد آن، نگهداری حساب جداگانه سهامالشركة هر یک از شرکا در سرمایه شرکا امکان پذیر و سهم آنان از کل دارایی شرکت و منافع حاصل از فعالیت تجاری قابل اندازه گیری و محاسبه شد. این امکان، مشارکت صاحبان سرمایه ای را که خود به کار تجارت نمی پرداختند نیز عملی ساخت و بدین ترتیب رشد و توسعه بنگاهها و موسسات تجاری را تسریع کرد.

به رغم تحولات شگرف اقتصادی_ اجتماعی و دگرگونی و پیچیدگی و توسعه معاملات و سازمانهای تجاری از قرن شانزدهم تا عصر حاضر، عناصر اصلی سیستم دفترداری دوطرفه همچنان بدون تغییر باقی مانده است. دلیل بقای این سیستم در طول پنج قرن در سادگی اصول، انعطاف پذیری و قابلیت آن در ثبت، انتقال و گزارش اطلاعات بسیار متنوع، در قالب صورتهای مالی قابل رسیدگی است. انقلاب صنعتی

سیستم ثبت دوطرفه که به اعتبار ابداع آن در ایتالیا، سیستم حسابداری ایتالیایی نیز نامیده می شود به سرعت در سراسر اروپا رواج یافت و در طول قرن هجدهم تقریباً کلیه موسسات مالی و تجاری بزرگ، این شیوه حسابداری را بکار می بردند. اما اروپای قرن هجدهم آستان تحولاتی شگرف بود. انقلاب صنعتی در نیمه دوم این قرن آغاز و تا پایان نیمه اول قرن نوزدهم تداوم یافت و تحولات و تغییرات وسیع اقتصادی و اجتماعی را در پی داشت. این تحول بنیادین بر تمامی عرصه های زندگی فرعی و اجتماعی مردم اروپا اثر گذاشت و مناسبات اقتصادی_ اجتماعی و سیاسی جوامع اروپایی را دگرگون کرد و از طریق این قاره

به سراسر جهان راه یافت و آثار مفید و زیانبار بسیاری به جای گذاشت. بارزترین عرصه تحول در انقلاب صنعتی، قرار گرفتن ماشین در خدمت تولید بود که شیوه تولید را از تولید دستی به تولید کارخانه ای متحول کرد.

پیدایش و رشد کارخانه های بزرگ و کوچک با توانایی ساختن کالاهای همسان به مقدار زیاد، از یک سو به زوال صنایع دستی، روستایی و خانگی در مدت کوتاهی انجامید و از سوی دیگر، رقابت بین کارخانه داران را ایجاد کرد.

حسابداری صنعتی ابتدا بیشتر به گزارش بهای تمام شده محصولات بر مبنای اطلاعات مالی گذشته تاکید داشت و در پیش بینی آینده از حدس و گمان فراتر نمی رفت.

اما بزرگتر شدن کارخانه ها و پیچیده تر شدن روشهای تولید و در نتیجه افزایش تولیدات، رقابت بین واحدهای صنعتی را برای تسلط بر بازارهای پیوسته ملی و همچنین رقابت در عرضه تولیدات به بازارهای جهانی تشدید کرد و اداره موسسات بزرگ پیچیده به پیدایش مفهوم مدیریت علمی انجامید. مدیریت علمی، روش برخورد منظم و منطقی با مسایل به منظور یافتن بهترین راه برای انجام هر کار است. وجود رقابت، نیاز به آگاهی از بهای تمام شده محصول را ایجاب نمود و در پاسخ به این ضرورت نوعی دفترداری صنعتی یا دفترداری هزینه یابی که بعدها حسابداری صنعتی نامیده شد، ابداع گردید. علاوه بر این، در گذر زمان تکنیکهای گزارش اطلاعات مالی برای تصمیم گیریهای مدیریت تکامل یافت و با ارایه و توضیح مدلهای مقداری، امکان اتخاذ تصمیمات درست بر اساس اطلاعات موجود، تسهیل گردید. امروزه این رشته از حسابداری به معنای اعم حسابداری مدیریت نامیده می شود. بازار سرمایه و شرکتهای سهامی با بزرگتر شدن شرکتهای نیاز به توسعه و همچنین سرمایه بیشتر احساس شد. لذا با بهره گیری از دو دستاورد بزرگ و مفید سرمایه داری صنعتی یعنی سازماندهی و همکاری، موجبات رشد، توسعه و تکامل شرکتهای سهامی فراهم و با سازمان یافتن بازار سرمایه، تامین مالی طرحهای بزرگ صنعتی امکان پذیر شد.

بازار سرمایه و شرکتهای سهامی این امکان را فراهم آورد که تعداد زیادی از صاحبان سرمایه، با سرمایه های کوچک و بزرگ در یک واحد اقتصادی مشارکت کنند و به این ترتیب مشکلات تامین سرمایه های کلان برای ایجاد ساختمان، خرید ماشین آلات و احداث تاسیسات یک کارخانه بزرگ یا طرح بزرگ صنعتی برطرف گردید.

در عین حال، محدودیت مسولیت صاحبان سهام به مقدار سرمایه ای که در شرکت گذاشته اند و قابلیت انتقال سهام، به رونق سرمایه گذاری و گسترش بازارهای سازمان یافته سرمایه انجامید. در ادامه فرایند رشد و توسعه شرکتهای سهامی، هیئت مدیره شرکتهای سهامی بزرگ، کار مدیریت اجرایی را به مدیران موظفی که برای اداره امور شرکت بر می گزینند محول و خود به تعیین خط مشی های اجرایی شرکت و نظارت بر کار مدیران می پردازند. این تحول، گروه تازه ای از مدیران کارآزموده

حرفه ای را پدید آورد که در سرمایه موسساتی که اداره می کنند سهمی ناچیز دارند یا اصولا سهمی ندارند، بدین ترتیب غالبا مدیریت موسسات از مالکیت آنها تفکیک و متمایز گردید. سازمان جدید سرمایه، نقش شرکتهای سهامی و بورسهای اوراق بهادار بعد تازه ای به حسابداری بخشید و ان لزوم ارایه گزارشهای مالی به سهامداران برای آگاه کردن آنان از چگونگی اداره سرمایه هایشان، ارزیابی عملکرد و سنجش کارایی مدیران و گردانندگان شرکت و بالاخره آینده سرمایه گذاریشان بود.

حسابداری حرفه ای و حسابرسی

افزایش موارد استفاده و شمار استفاده کنندگان از اطلاعات مالی، وظیفه حسابداران را از رفع نیازهای معدودی صاحب سرمایه به پاسخگویی به نیازهای مراجع و گروههای متعدد ذینفع و ذیعلاقه، ارتقا داد و به آن نقشی اجتماعی بخشید.

وظیفه نوین حسابداری را حسابداران شاغل در موسسات نمی توانستند به تنهایی انجام دهند زیرا وجود رابطه استخدامی مستقیم آنان را به پذیرش نظرات مدیران واحدهای اقتصادی در تهیه صورتهای مالی ناگزیر می کرد و از طرفی اشتغال آنان در موسسات، نوعی جانبداری طبیعی از آن موسسات را در پی داشت.

حال آنکه صورتهای مالی باید نیازهای گروههای مختلف استفاده کننده با علایق و منافع متفاوت و احتمالا متضاد را برطرف می کرد.

برای آن که گروههای مختلف استفاده کننده بتوانند به صورتهای مالی تهیه شده توسط موسسات اعتماد بیشتری نمایند، حسابداران خبره ای انتخاب شدند و وظیفه یافتند که با رسیدگی به مدارک اسناد و حسابها هر گونه تقلب و سوء استفاده را کشف و نسبت به صورتهای مالی بی طرفانه اظهار نظر کنند و این کار حسابرسی نامیده شد.

حسابرسی به معنای عام یعنی رسیدگی به حسابها از لحاظ کشف تقلب و سوء استفاده سابقه طولانی دارد و در طول تاریخ همیشه نوعی حسابرسی در موسسات دولتی و خصوصی وجود داشته است، اما حسابرسی به معنای نوین یعنی رسیدگی و اظهار نظر نسبت به صورتهای مالی به دنبال رشد و پیدایش شرکتهای سهامی که در آن مسولیت سهامداران محدود به مقدار سرمایه ای بود که در شرکت گذاشته بودند، بوجود آمد و زادگاه آن انگلستان است.

اما تغییر شگرفی که اکنون در جریان است، تحول حسابرسی از حسابرسی مالی به حسابرسی جامع است که در آن علاوه بر رسیدگی و گزارش نسبت به صورتهای مالی واحد مورد رسیدگی، عملیات و معاملات آن از لحاظ رعایت سیاستهای مقرر شده توسط مراجع تصمیم گیرنده (مانند مجمع عمومی) و رعایت قوانین و مقررات حاکم بر فعالیت واحدهای اقتصادی رسیدگی می شود و کارایی مدیریت واحد مورد رسیدگی از لحاظ چگونگی استفاده از منابع موجود و نحوه اجرای برنامه و عملیات و نتایج حاصل از ان سنجیده و گزارش می شود. این گونه حسابرسی که جنبه اخیر آن حسابرسی مدیریت نامیده می شود عمدتا در مورد شرکتهای بزرگ که منابع کلان و حیطه فعالیت گسترده ای دارند و مدیریت آن از

مالکیت سرمایه جداست در پاسخ به ضرورت ارزیابی عملکرد مدیریت این گونه موسسات توسط متخصصین با صلاحیت (حسابداران و متخصصینی از رشته های دیگر) اجرا می شود و چشم انداز تکامل حسابداری حرفه ای است.

• انواع حسابداری

مهمترین شاخه های حسابداری عبارتند از حسابداری صنعتی، حسابداری مالی، حسابرسی، حسابداری دولتی و حسابداری مدیریت.

• حسابداری صنعتی

این حسابداری که بتدریج و پس از انقلاب صنعتی روی داد در جهت نیاز به دانستن بهای تمام شده محصولات تولیدی بود. در این نوع از حسابداری هدف اصلی سیستم دانستن بهای تمام شده یک واحد از نظر تمامی عوامل هزینه می باشد. همزمان و همراه با تکامل ابزارها و شیوه های تولید، در سده های بعد، روشها و شیوه های هزینه یابی پیشرفته ای ابداع و بکار گرفته شد که هزینه عملیات را بدرستی شناسایی نماید.

حسابداری صنعتی امروزه ثمره این فرایند شتاب آمیز تکمیلی است که اصولاً "همان هدف اندازه گیری و گزارش بهای تمام شده محصولات، خدمات و فعالیت ها را دنبال می کند.

• حسابداری مالی

این نوع از حسابداری را می توان حسابداری گزارش نیز نامید. زیرا هدف اصلی در این نوع از حسابداری، تهیه صورتهای مالی اساسی می باشد که مورد نیاز استفاده کنندگان از این صورتهای مالی است. شاید بتوان گفت که دلیل اصلی پیدایش این نوع حسابداری، اصل تفکیک شخصیت می باشد. این اصل امکان مشارکت صاحبان سرمایه ای را که به تجارت نمی پرداختند ممکن ساخت و به این شکل باعث رشد و توسعه بنگاه های تجاری شد. این نوع از مشارکت باعث پیدایش سهام و بازار بورس شد. البته دلیل اصلی ایجاد بازار بورس را می توان، افزایش شمار شرکتهای سهامی دانست . یکی دیگر از موضوعات اصلی که در این دوران تأثیر اساسی بر رشته حسابداری گذاشت برقراری مالیات بر درآمد بود. این نوع از مالیات که در اغلب کشور های صنعتی اروپا وسیله ای برای تأمین عدالت اقتصادی است از اوایل قرن نوزدهم ایجاد و به تدریج جزئی از نظام مالیاتی کشورها شد. تعیین مالیات بر درآمد مستلزم شناخت دقیق سود خالص بود و لازمه این شناخت نگهداری حسابها و دفاتر منظم و تهیه صورتهای مالی که میزان سود را به درستی نشان دهد. به این ترتیب دولتها به صورت یکی از اصلی ترین استفاده کنندگان از صورتهای مالی مؤسسات درآمدند

دیگر استفاده کنندگان از این صورت‌های مالی عبارتند از بانکها، اعتبار دهندگان، بستانکاران بلند مدت و کوتاه مدت، فروشندگان، مشتریان، کارکنان، سرمایه‌گذاران بالقوه، کارگزاران بازار سرمایه، جامعه و مدیریت مؤسسه.

-حسابداری دولتی

اندیشه کنترل عمومی بر هزینه های دولت از اواخر قرن نوزدهم میلادی به بعد پدید آمد و دولتهای برخی از کشور های اروپایی مکلف شدند که درآمدها و هزینه های سالانه خود را پیش بینی و به تصویب مجلس نمایندگان برسانند و بدین ترتیب، تنظیم و تدوین بودجه دولت متداول گردید پیدایش و رواج سیستم بودجه، سیستم حسابداری متناسبی را طلب می کرد که این جریان به پیدایش حسابداری دولتی به صورت رشته‌ای متمایز انجامید.

-حسابداری مدیریت

در اواخر قرن نوزدهم مدیریت علمی به عنوان رشته‌ای خاص توسط فردریک تیلور مطرح گردید. مدیریت علمی بطور بسیار خلاصه، روش برخورد منظم و منطقی با مسائل سازمان‌ها به منظور یافتن مناسب‌ترین راه برای انجام هر کار است و بر کسب اطلاع دقیق و کامل از آنچه می‌گذرد و نتایجی که بر اثر هرگونه تغییر حاصل می‌شود تأکید دارد. این نوع از مدیریت نیاز زیادی به اطلاعاتی از قبیل بهای تمام شده محصولات و خدمات، مقدار تولید، هزینه اجزاء مختلف تولید، قیمت فروش محصولات و خدمات و ظرفیت منابع مختلف نظیر ظرفیت تولیدی ماشین آلات و تجزیه و تحلیل این اطلاعات داشت. این جریان، نیاز به اطلاعات و بخصوص اطلاعات مالی را فزونی بخشید. افزایش استفاده مدیران از اطلاعات مالی موجب شد که روشهای هزینه یابی تولیدات، خدمات و فعالیتهای بهبود و توسعه یابد و اطلاعات مفصل تری از جنبه های مختلف مالی فعالیت‌ها فراهم آید.

بدین ترتیب، حسابداری مدیریت به عنوان رشته‌ای خاص در اوایل قرن حاضر شکل گرفت.

-حسابداری منابع انسانی

یکی از مباحث جدید در دانش حسابداری، نگرش نوین به منابع انسانی به عنوان یکی از موثرترین عوامل مولد در ایجاد درآمد موسسات است. در این مبحث، ارزش اقتصادی منابع انسانی به مثابه دارایی با اهمیت موسسه تلقی و امکان ارایه آن در صورت‌های مالی مطرح می گردد.

-تعریف حسابداری منابع انسانی

حسابداری منابع انسانی عبارت‌است از شناسایی و ارزیابی منابع انسانی موسسه و گزارشگری به اشخاص ذینفع. در این تعریف سه بخش اساسی پیرامون منابع انسانی وجود دارد:

- - شناسایی: تشخیص کمیت و کیفیت آن و تهیه آمار مناسب .
- - ارزیابی: اندازه گیری ارزش اقتصادی و تعیین میزان مالی آن .

○ - گزارشگری: تنظیم و ارایه گزارش‌های مالی مناسب در مورد آن.

• حسابداری در ایران

حسابداری در ایران امروز، با تعریف‌ها، مفاهیم و بازتاب عملکرد گسترده‌اش، جایگاه مناسبی در نظام مالی و اقتصادی یافته است. بازتاب این امر را می‌توان در توجه خاص مدیران به حسابداری و استفاده از اطلاعات مالی در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های استراتژیک موسسه‌ها و شرکت‌های تحت نظارتشان مشاهده کرد. در سطح کلان نیز شاهد اعتماد و اتکای نظام مالی کشور به رسیدگی‌های حساب‌رسان، بررسی اسناد و مدارک فعالیت‌های مالی به وسیله آنان و قضاوت نهایی ایشان هستیم که در قالب گزارش حسابرسی منتشر می‌شود.

نخستین انتشارات مستقیم به حسابداری و حسابرسی در ایران بخشنامه ۱۳۱۴/۱۱/۱۳ می‌باشد که برای بار اول از اصطلاحاتی از قبیل بیلان (ترازنامه) - بدهکار و بستانکار صحبت می‌شد که خود مقدمه‌ای بر قوانین مالیاتی سالهای بعد بود.

همچنین در سال ۱۳۲۲ قانون مالیات بر درآمد تدوین شد. با وجود اینکه این قانون هرگز به مورد اجرا گذاشته نشد ولی اصطلاحاتی از قبیل هزینه و درآمد در آن به کار رفته بود. حسابداری به روش جدید در ایران بیشتر به مؤسسات خارجی که در ایران مشغول به کار بودند، موسوم شد. این مؤسسات عبارت بودند از شرکت سابق نفت - بانک شاهی و سایر مؤسسات و بانکهای خارجی. سپس نیز در بانک ملی ایران و سایر بانکهای ایران رواج یافت.

انجمن حسابداران خبره که در سال ۱۳۵۳ بوجود آمده بود، در آذرماه ۱۳۵۰ لایحه تأسیس شرکتهای سهامی حسابرسی به تصویب کمیسیون های مجلسین رسید. این شرکت در حال حاضر عملیات حسابرسی کلیات مؤسسات دولتی مستقل و نیمه مستقل (سازمان های دولتی به غیر از وزارت خانه ها و شرکتهای) مؤسساتی که از دولت کمک مالی دریافت می کنند را عهده دار می باشد.

• ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری برای استفاده کنندگان برون سازمانی

اطلاعات حسابداری که به تصمیم گیرندگان برون سازمانی ارایه می‌شود در قالب گزارش‌ها و صورت‌های مالی است که شامل صورتحساب سود و زیان، ترازنامه و صورت جریان وجوه نقد است که به علت نقش نداشتن استفاده‌کنندگان در تهیه این گزارش‌ها، مجامع دولتی و موسسات علمی و حرفه‌ای حسابداری، واحدهای گزارشگر را به رعایت اصول و استانداردها موظف می‌کنند تا استفاده‌کنندگان با اعتماد کامل، این نوع اطلاعات و گزارش‌ها را برای تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار دهند. همچنین این گزارش‌ها و اطلاعات باید از ویژگی‌های کیفی خاصی برخوردار باشند تا برای تصمیم‌گیری، مفید و قابل استفاده باشند.

• ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری برای استفاده کنندگان درون سازمانی

•مربوط بودن:

مربوط بودن یکی از ویژگی‌های مهم اطلاعات حسابداری است. کلیه اطلاعاتی را که در تصمیم‌گیری نسبت به یک مساله موثر واقع شود، اطلاعات مربوط می‌نامند. بنابراین، مربوط بودن را می‌توان در قالب تأثیر اطلاعات حسابداری بر تصمیم‌های استفاده‌کنندگان در مورد ارزیابی نتایج رویدادهای گذشته و پیش‌بینی آثار رویدادهای فعلی یا آتی و یا اصلاح انتظارات آنان بیان کرد. اگر چه این ویژگی در تهیه گزارش‌های برون سازمانی و درون سازمانی اهمیت زیادی دارد، اما اهمیت آن در بررسی‌های درون سازمانی بیشتر است.

•به موقع بودن:

به موقع بودن یعنی این که اطلاعات حسابداری در زمان مناسب در دسترس استفاده‌کنندگان قرار گیرد زیرا بسیاری از انواع اطلاعات به ویژه اطلاعات مالی، با گذشت زمان به سرعت ارزش و فایده خود را از دست می‌دهند. ویژگی به موقع بودن اطلاعات، در مورد گزارش‌های درون سازمانی به مراتب از اهمیت بیشتری برخوردار است زیرا این گونه اطلاعات، اغلب برای کنترل و اعمال نظارت بر عملیات روزانه به کار می‌رود.

•اهمیت:

اهمیت به این مفهوم به کار می‌رود که اطلاعات حسابداری باید به صورت خلاصه از انبوه اطلاعات، استخراج و ارایه گردد به نحوی که برای استفاده‌کنندگان معنا داشته باشد. اگر اطلاعات بیش از حد متعارف ارایه شود اطلاعات مرتبط با تصمیم‌گیری، در میان انبوه اطلاعات گم خواهد شد و استفاده‌کنندگان نخواهد توانست تصمیم‌گیری صحیحی انجام دهند. به عبارت دیگر همان گونه که اطلاعات کم موجب می‌گردد که پیش‌بینی و تصمیم‌گیری صحیحی انجام نگردد اطلاعات با جزئیات زیاد و غیر مهم نیز، تصمیم‌گیری را مشکل خواهد کرد. بنابراین اهمیت محدودیت گزینش اطلاعات قابل افشا را ایجاد می‌کند.

•قابل مقایسه بودن:

قابل مقایسه بودن به این معناست که اطلاعات تهیه شده در یک شرکت یا شرکت‌های متفاوت بر اساس اصول، روش‌های حسابداری، طبقه‌بندی، نحوه افشای حقایق و چارچوب مشابه ارایه شود تا خصوصیات مشابه آنها، مقایسه آنها را امکان‌پذیر سازد.

•صحیح بودن: صحیح بودن به معنای ارایه واقعیت‌ها در قالب کمیت‌های قابل اندازه‌گیری با دقت کافی است. برای این کار لازم است حسابداران بدانند چه چیزی را اندازه‌گیری می‌کنند که نشان‌دهنده موضوع مورد سنجش و اندازه‌گیری است.

•حسابرسی و مدیریت بنگاه اقتصادی

حسابداری یک فعالیت اجتماعی - حرفه ای است که شامل منابع انسانی و غیر انسانی می‌گردد و بین منابع انسانی و غیر انسانی واکنشهای متقابلی وجود دارد و فرهنگ جامعه بر منابع انسانی تأثیر گذار است.

با وجود اینکه حرفه حسابداری کمتر جنبه فرهنگی دارد ولی بدلیل وابستگی آن به جنبه‌های انسانی و واکنش‌های متقابل آن، فرهنگ بر حسابداری تأثیر گذار شده است.

یکی از مهمترین تفاوتها در اعمال حسابداری در بین کشورها، تفاوت‌های فرهنگی است. محتوای گزارش‌ها عموماً " بستگی به تاریخ، آداب و رسوم و فرهنگ منطقه دارد و بدین دلیل است که در بعضی کشورها گزارش‌های مالی، سرمایه‌گذار را مدنظر دارد و در بعضی از کشورها و مناطق، طلبکاران یا اداره کنندگان دولتی را. از آنجائی که ارزش کار در ارتباط با فرهنگ تعیین می‌شود لذا تلقی مفاهیم زیر از پارامتر های مهم در تعیین ارزش محسوب می‌گردند.

- - فردگرایی در مقابل جامعه یا جمع گرایی
- - فاصله طبقاتی زیاد در مقابل کاهش فاصله طبقاتی
- - مردگرایی در مقابل زن گرایی یا انسان گرایی
- - اصالت سرمایه در مقابل اصالت معنویت یا اصالت کار
- - پنهان کاری در مقابل آشکار سازی

ارزشهای جوامع نیز از لحاظ بعد زمانی با یکدیگر متفاوتند. بعضی از جوامع بر گذشته و برخی دیگر بر حال و آینده تکیه دارند. برخی ممالک مانند آمریکا بر " من " تکیه دارد ولی ژاپن بر " ما " تکیه دارد . برخی بر فرد و سرمایه و برخی دیگر جامعه و کار اصالت می‌دهند. این فرهنگ‌ها گزارش‌های مالی متفاوت، نوع رسیدگی‌های متفاوت و کنترل‌های متفاوتی را نیز طلب می‌کنند و اصل افتاء در هر کدام تفسیر خاص خود را دارد

نظریه‌ها و رویه‌های حسابداری و حسابرسی با توجه به ساختار اقتصادی و اجتماعی حاکم بر جامعه و هدف‌های تعیین شده برای حرفه حسابداری بنا شده است. هدف‌های حسابداری و حسابرسی نیز بر انگیزه از اوضاع حاکم بر محیط حسابداری و حسابرسی است و محیط حسابداری و حسابرسی به عنوان یک سیستم فرعی از سیستم کل اقتصاد به گونه‌ای است که همواره با واحد های اقتصادی، اعتبار دهندگان و حرفه حسابداری در تعامل است.

لذا تعیین هدفهای حسابداری و حسابرسی و گزارش‌های مالی تضاد منافع این سه گروه را در بر خواهد داشت و با توجه به اینکه مدیریت واحد های اقتصادی از عمده ترین تصمیم گیرندگان اقتصادی هستند پس خود نیز جز اصلی ترین استفاده کنندگان گزارش های مالی محسوب می‌شوند. یکی از فرضیات حسابداری " تفکیک شخصیت است " که همواره بایستی بین صاحبان واحدهای اقتصادی و شخصیت مستقل واحدهای اقتصادی تمایز قایل شد. زیرا صاحبان واحد اقتصادی شکلی از

بستانکاران هستند که در واحد اقتصادی دارای منافعند و در این راه مالکان باید بدانند که مدیر نیستند و مدیران هم باید بدانند که مالک واحد اقتصادی نیستند. رشد سریع و بی‌امان نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان حسابرسان را پذیرش مسئولیت بیشتری در مقابل جامعه دعوت می‌کند و اعتبار اطلاعات به درجه درستی و صحت آنها وابستگی شدید خواهد داشت.

محیط کنترلی ترکیبی از موارد زیر است:

○ طرز تفکر مدیریت و چگونگی اجرایی کردن آن

○ نمودار سازمان

○ نحوه مدیریت منابع انسانی

○ پیش بینی مالی و بودجه‌ای

○ حسابرسی داخلی

به عبارت دیگر، کنترل فرایندی است از سیاستها و روشهایی که برای کسب اطمینان نسبی از دستیابی به هدفهای سازمانی ایجاد می‌گردد به طور کلی می‌توان گفت که هدف اساسی در ایجاد و رسالت واحدهای حسابرسی داخلی کمک به مدیریت واحد اقتصادی در اداره کردن امور شرکت به بهترین وجه است. لذا رسیدگی حسابرسان داخلی اغلب حسابرسی عملیاتی است زیرا هدف آن تعیین تأثیر رویه‌ها و روش های موجود بر کارائی عملیات واحد اقتصادی است. نتیجه پایانی کار آنان نیز تهیه گزارش مبتنی بر پیشنهادهاى بهبود نحوه انجام عملیات به مدیریت است که خود مؤید اهداف فوق است. دامنه کار حسابرسان داخلی محدود به فعالیت‌ها و رویدادهای مالی واحد اقتصادی نمی‌شود بلکه بررسی و ارزیابی تأثیر سیستم کنترل‌های داخلی حسابداری و اداری را نیز شامل می‌گردد. به همین دلیل است که حسابرسان داخلی می‌توانند به عنوان بازوی توانمند مدیریت در اداره و کنترل کیفیت و کارائی واحد های اقتصادی از جنبه های مادی (سود آوری) و معنوی (نیروی انسانی) محسوب شوند. گرچه ارزش اقتصادی حسابرسی داخلی مانند سایر منابع، به ظرفیت مدیران برای استفاده از توان بالقوه این ابزار کارآمد و ارزشمند در جهت نیل به اهداف سازمان وابسته است ولی نباید فراموش کرد که حسابرسی داخلی خود نیز به عنوان بخشی از کار گروهی سازمانی تلقی می‌شود نه به عنوان یک شغل متمایز و مجزا از وظایف حسابداری. زیرا حسابرسی داخلی آمیخته ای از فرایند کنترل و برنامه ریزی در سیستم اطلاعات مدیریت است که محصول فعالیت آن اطمینان از سودآوری و تداوم فعالیت‌های اقتصادی و تأمین امنیت شغلی برای کارکنان و در نهایت تشخیص حدود کارائی مدیران و کوششهای مستمر آنان است. معذالک استقلال، شایستگی و داشتن مهارت و توانائی حسابرسان داخلی در صورتی که جایگاه

شغلی و گرایش دهی آن مدنظر و مورد استفاده بهینه قرار گیرد می‌تواند به عنوان یک منبع اقتصادی دارای منافع آتی فراوانی شد.

کالج پروژه

تاریخچه بانک و بانکداری در ایران

بانکداری در ایران از قرون وسطی تا اوایل قرن نوزدهم منحصر به فعالیتهای صرافی بود. صرافی های بزرگی در تبریز، مشهد، تهران، اصفهان، شیراز و بوشهر یعنی مراکز تجاری عمده آن دوره وجود داشتند. در این دوره هیچ موسسه دولتی یا بانک خارجی در کشور فعالیت نداشت و نقل و انتقال وجوه در داخل یا در خارج توسط صرافان انجام می گرفت. موسسات صرافی عمده آن روزگار شامل تجارتخانه برادران

تومانیان، تجارتخانه جمشیدیان، تجارتخانه جهانیان و شرکت اتحادیه بودند که فعالیت اکثر آنها تا قبل از سال 1300 هجری شمسی متوقف گردید.

اولین بانکی که در ایران تاسیس شد، شعبه یک بانک انگلیسی بود که مرکز آن در لندن و حوزه فعالیت آن جنوب آسیا به ویژه هندوستان می بود. این بانک، "بانک جدید شرق" خوانده می شد. در سال 1266 هجری شمسی ابتدا شعبه ای در تهران ایجاد کرده و سپس به ایجاد شعب در اصفهان، بوشهر، تبریز، رشت، شیراز و مشهد اقدام نمود. در سال 1269 هجری شمسی، بانک داراییهای خود را به "بانک شاهی ایران" که این بانک نیز بانکی انگلیسی بود فروخت و از آن پس بانک شاهی ایران جانشین بانک جدید شرق شد.

بانک شاهی ایران :

رویتر انگلیسی با عطای و لم به ناصرالدین شاه قاجار امتیازات بزرگی از وی گرفت که یکی از آنها حق تاسیس بانک بود. در سال 1267 هجری، امتیاز اول لغو شد و امتیاز دیگری به مدت 60 سال که اساس آن تشکیل بانک شاهی و انحصار انتشار اسکناس بود به وی اعطا گردید. مقر این بانک لندن بود و بانک تابع قوانین انگلستان بود. بانک از سال 1269 کار خود را آغاز کرده و "اولین اسکناس بانکی" را در ایران منتشر نمود. در سال 1309، حق انحصاری نشر اسکناس از بانک خریداری شد و به بانک ملی ایران واگذار گردید. این بانک تا سال 1327 یعنی پایان مدت امتیاز 60 ساله خود در ایران فعالیت کرد و سپس تا سال 1331 نیز بدون مجوز تحت نام "بانک انگلیس در ایران و خاور میانه" به کار خود ادامه داد.

بانک استقراضی ایران :

پس از تاسیس بانک شاهی، امتیاز تاسیس بانک دیگری به نام "بانک استقراضی ایران" به یکی از اتباع روسیه تزاری واگذار شد. مدت امتیاز این بانک 75 سال بود. بانک در سال 1270 هجری شمسی با افتتاح یک اداره مرکزی و شعباتی در چند شهر شمال کشور کار خود را آغاز کرد. در سال 1277 دولت روسیه کلیه سهام این بانک را خرید و آن را تحت کنترل بانک دولتی پترزبورگ درآورد. در سال 1301 بر اساس توافق قبلی بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی سابق، بانک به دولت ایران واگذار شد. این بانک هیچ گاه نتوانست سپرده قابل ملاحظه ای جذب کند و در انجام فعالیت های بانکی چندان موفق نبود. در سال 1312 این بانک در بانک کشاورزی ایران ادغام شد.

بانک عثمانی :

بانک عثمانی یک بانک انگلیسی بود که با سرمایه مشترک انگلیس و فرانسه در ترکیه امروزی تاسیس شد. این بانک در سال 1301 شعبه ای در تهران و شهرهای غربی ایران تاسیس نمود.

بانک روس و ایران :

بانک ایران و روس در سال 1303 از سوی اتحاد جماهیر شوروی سابق و به منظور تسهیل مبادلات بازرگانی بین دو کشور تاسیس شد. اداره مرکزی آن در تهران بود و شعباتی نیز در شهرهای شمالی ایران داشت. فعالیت بانک در ابتدا منحصر به انجام امور مالی موسسات بازرگانی وابسته به دولت شوروی در ایران و مبادلات بازرگانی بین دو کشور بود. بانک روس و ایران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی تنها بانک خارجی بود که در ایران به عملیات بانکی اشتغال داشت. مرکز قانونی بانک تهران بود و فعالیت های آن بر اساس قوانین بانکی ایران صورت می گرفت.

بانک های ایرانی :

فکر تاسیس یک بانک جدید با سرمایه و مدیریت ایرانی قبل از انقلاب مشروطیت، یعنی ده سال قبل از تأسیس بانک شاهی ایران به وجود آمد. در این زمان "حاج محمد حسین" که از صرافان بزرگ بود، پیشنهاد تاسیس بانکی با سرمایه مشترک دولت ایران و مردم را به ناصرالدین شاه ارائه داد، اما متأسفانه طرح مورد موافقت قرار نگرفت. پس از استقرار مشروطیت نمایندگان اولین دوره مجلس تأسیس یک بانک ملی را خواستار شدند، اما سرمایه لازم فراهم نیامد.

اولین بانک ایرانی در سال 1304 به نام "بانک پهلوی قشون"، از محل وجوه بازنشستگی نظامیان و برای سامان دادن به امور مالی ارتش بوجود آمد. سپس نام آن به "بانک سپه" تغییر کرد. فعالیت های بانکی این بانک در آغاز تأسیس محدود بود. در سال 1305 با استفاده از وجوه صندوق بازنشستگی کشور، "مؤسسه رهنی ایران" تأسیس شد. این مؤسسه که تحت نظارت وزارت دارایی فعالیت می کرد، در مقابل اخذ وثیقه منقول به افراد وام به بهره پایین ارائه می کرد. این مؤسسه پس از تأسیس بانک ملی ایران، جزیی از این بانک شد و از سال 1318 که بانک رهنی به وجود آمد، به "بانک کارگشایی" تغییر نام یافت.

بانک ملی ایران :

قانون اجازه تأسیس بانک ملی ایران در 14 اردیبهشت 1306 به وسیله مجلس شورای ملی تصویب شد. بر اساس این قانون دولت مکلف شد که بانکی به نام "بانک ملی ایران" تأسیس کند. سرمایه بانک 15 میلیون ریال در نظر گرفته شد. در سال 1307 بانک ملی با سرمایه 20 میلیون ریال تأسیس شد و علاوه بر مسئولیت نگهداری حسابهای دولت، حق نشر اسکناس نیز در سال 1311 به این بانک واگذار شد.

بانک ملی ایران از همان ابتدای تأسیس شکل شرکت سهامی را داشت و سرمایه اولیه آن یعنی 20 میلیون ریال به 20 هزار سهم هزار ریالی (13500 سهم با نام و 6500 سهم بی نام) تقسیم شده بود. اما در سال 1317 انتقال سهام بانک به غیر دولت ممنوع شد. سرمایه بانک در سال 1314 به 300 میلیون ریال و در سال 1331 به 2 میلیارد ریال افزایش یافت. بانک ملی با توجه به محدودیتهای نظام

بانکی تا پیش از سال 1335 کلیه وظایف بانک مرکزی در اقتصاد را نیز به عهده داشت. پس از تأسیس بانک مرکزی وظایف مزبور به این بانک واگذار گردید.

ایجاد بانکهای خصوصی در ایران :

با وجود عدم منع قانونی تأسیس بانک در ایران و با وجود توسعه بانک های ملی و سپه و بانک های خارجی، هیچ بانک خصوصی با سرمایه ایرانی تا بعد از جنگ جهانی در کشور تأسیس نشد و در نتیجه فعالیت های بانکی در سراسر کشور، در دست چند بانک باقی ماند. با تصویب اولین طرح برنامه عمرانی کشور در سال 1327، نیاز به وجود موسسات اعتباری افزایش یافت. در تیرماه 1328 دولت به منظور کمک مالی به واحدهای تولیدی خصوصی "بانک برنامه" را ایجاد کرد. سپس "بانک بازرگانی ایران" به عنوان اولین بانک خصوصی به صورت شرکت سهامی در بهمن ماه 1328 تأسیس شد و در سال 1329 فعالیتهای بانکی خود را آغاز کرد. از سال 1329 تا سال 1350، 21 بانک خصوصی در ایران تأسیس شد. علاوه بر این "بانک اقتصادی ایران" در سال 1338 تأسیس و در سال 1341 منحل گردید. "بانک ایران و غرب" نیز که در سال 1338 تأسیس شده بود، در سال 1343 به "بانک اعتبارات تعاونی توزیع" تغییر نام یافت. از سال 1351 تا سال 1357، ده بانک دیگر نیز در ایران تأسیس شد. تعداد شعبات بانک های سال 1357 بالغ بر 8270 شعبه بود.

بانک مرکزی ایران :

در سال 1339 "بانک مرکزی ایران" با سرمایه 3600 میلیون ریال از محل تفاوت ارزیابی پשתوانه اسکناس تأسیس شد. به موجب قانون پولی و مالی کشور فعالیتهای غیر انتفاعی بانک ملی ایران مانند نشر اسکناس، بانکداری دولت و عملیات مشابه آن به بانک مرکزی واگذار گردید. بانک که در مرداد ماه 1339 رسماً کار خود را آغاز کرد، مسئولیت اداره نظام پولی و اعتبار و کنترل سازمان بانکی کشور را به عهده گرفت. سرمایه بانک مرکزی در سال های بعد افزایش یافت.

قوانین بانکداری :

"اولین قانون بانکی کشور" در سال 1334 به تصویب کمیسیون های مشترک دو مجلس رسید و برای اولین بار مقررات خاصی برای تشکیل بانک و عملیات بانکی به اجرا گذارده شد. بر اساس این قانون بانک طبق مقررات عمومی تشکیل شرکت ها و قانون تجارت باید تأسیس شود. علاوه بر این هیأتی به نام هیئت نظارت بر بانکها برای نظارت و مراقبت در اجرای قانون بانکی و کنترل سازمان و عملیات اعتباری بانک ها به وجود آمد. اجازه تأسیس بانک، تعطیل بانک پس از تأسیس، اجرای سیاست پولی و اعتباری کشور، اجازه معاملات ارزی بانک ها و تنظیم مقررات خاص ناظر بر روابط بانک ها و مشتریان آنها به این هیئت محول شد. این قانون شامل 5 قسمت بود که به ترتیب به تأسیس بانک، سرمایه و اندوخته بانک های داخلی و خارجی، حدود عملیات بانک ها با اشاره به عملیات ممنوع و ذخایر قانونی، هیئت نظارت

بر بانک ها، مقررات ناظر بر تطبیق وضع بانک های موجود با قانون بانکداری و مقررات مربوط به انحلال بانک ها اختصاص یافته بود. در سال 1339 قانون دیگری که جامع تر از قانون اولیه بود، به نام "قانون بانکی و پولی کشور" به تصویب دو مجلس رسید. این قانون تا 18 تیرماه 1351 اجرا و در تاریخ مزبور قانون جدید پولی و بانکی کشور به تصویب رسید که امروزه نیز بخش های عمده ای از آن مورد استفاده قرار می گیرد.

نظام بانکی بعد از انقلاب اسلامی ایران :

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن 1357 تجدید نظر در نظام بانکی کشور ضروری شد. در خرداد 1358 شورای انقلاب لایحه ای را به تصویب رسانید که بر اساس آن نظام بانکی کشور ملی شد. بر اساس این لایحه 28 بانک، 16 شرکت پس انداز و وام مسکن و 2 شرکت سرمایه گذاری ملی اعلام شدند. در مورد هشت بانک دیگر که دولتی بودند، یعنی بانک های ملی، سپه، بیمه ایران، رفاه کارگران، اعتبارات صنعتی، تعاون کشاورزی، توسعه کشاورزی و بانک رهنی ایران، لزومی به تغییر مالکیت نبود. از 28 بانک مورد اشاره در بالا 15 بانک متعلق به بخش خصوصی ایرانی و 13 بانک در تملک مالکین خصوصی ایرانی و خارجی بودند.

در تاریخ هفتم مهرماه 1358 لایحه قانونی اداره امور بانک ها به تصویب شورای انقلاب اسلامی رسید. در این لایحه ارکان بانک ها به شکل زیر مشخص شدند: 1- مجمع عمومی بانک ها (ریاست مجمع با وزیر اقتصادی و دارایی و در عیال وی با وزیر بازرگانی است)، 2- شورای عالی بانک ها (ریاست شورای عالی بانک ها رئیس کل بانک مرکزی است)، 3- هیئت مدیره هر بانک، 4- مدیر عامل هر بانک و 5- بازرسان قانونی هر بانک.

ادغام بانک ها :

در ماده هفدهم لایحه قانونی اداره امور بانک ها پیش بینی شده است که مجمع عمومی بانک ها می تواند نسبت به گروه بندی و ادغام بانک ها بر حسب ضرورت اقدام نماید. پس از ملی شدن بانک ها، مسئله ادغام بانک ها به دلایل زیر مورد نظر قرار گرفت: 1- بالا رفتن هزینه های پرسنلی و اداری، 2- اتلاف منابع مالی و نیروی انسانی، 3- افزایش نامعقول نرخ سود گروهی از بانک ها، 4- کسر منابع مالی گروهی از بانک ها و تامین آن از طریق گرفتن وام های خارجی با هزینه زیاد، 5- بروز مشکلات در زمینه اجرای صحیح سیاست های پولی و اعتباری به علت تعدد واحد های اجرا کننده سیاست ها و عدم هماهنگی مدیران این واحدها. مجمع عمومی بانک ها با توجه به دلایل فوق در دی ماه 1358 شبکه بانکی کشور را که در آن زمان از 36 بانک تشکیل می شد به شکل زیر تجدید سازمان داد:

الف) "بانک های تجاری" که عبارتند از:

○ بانک ملی

- بانک سپه،
- بانک رفاه کارگران
- بانک صادرات ایران
- بانک تجارت (با ادغام 12 بانک به وجود آمد)
- بانک ملت (با ادغام 10 بانک به وجود آمد).

(ب) "بانک های تخصصی" که عبارتند از:

- بانک صنعت و معدن (این بانک با ادغام سه بانک صنعتی، یک شرکت سرمایه گذاری و دو صندوق ضمانت صنعتی و معدن ایجاد شده است)،
- بانک مسکن (این بانک با ادغام دو بانک ساختمانی و 16 شرکت سرمایه گذاری ساختمانی و پس انداز مسکن به وجود آمده است)
- بانک کشاورزی (این بانک با ادغام دو بانک تعاون کشاورزی و توسعه کشاورزی و موسسات اعتباری وابسته به وزارت کشاورزی به وجود آمده است).

کالج پروژه

تاریخچه نخستین بانک ایرانی

فصل اول

آشنایی با خدمات و تسهیلات ارائه شده به مشتریان در
بانک سپه

مقدمه

یکی از نیازهای انسان نیاز اقتصادی است. شما برای تامین نیازهای اقتصادی خود در جامعه با افراد دیگر به داد و ستد می پردازید یا اینکه با پرداخت پول، نیازهای مختلف خود از جمله خوراک و پوشاک یا لوازم مدرسه را رفع می کنید. شما برای رفع نیازهای اقتصادی خود به فعالیت و تلاش می پردازید. در جامعه نیز موسسات مختلفی وجود دارند که برای رفع نیازهای اقتصادی به شما کمک می کنند یکی از این موسسه ها بانک است. بانک با توجه به خدمات و تسهیلاتی که در قبال مشتری انجام می دهد به شما کمک می کند که پولتان را در مکان امنی نگهداری کنید. بوسیله چک یا اوراق بهادار دیگر به پرداخت و دریافت پول بپردازید و اگر خواستید پولی را برای کسی بفرستید به راحتی آن را حواله کنید بانکها کارهای مشابه دیگری را برای شما انجام می دهند.

در این فصل سعی بر آن است که به طور مختصر از خدمات ارائه شده و تسهیلاتی که بانک سپه در عناوین مختلف به مشتریان خود ارائه می نماید آشنا شویم

کالج پروژه

معرفی خدمات ارائه شده در بانک های سپه سراسر کشور

بانک سپه در سه عنوان کلی به مشتریان بانک تسهیلات و ارائه خدمات می نماید که عبارتند از :

1- خدمات ریالی

2- خدمات ارضی

3- خدمات ویژه

- 1- خدمات ریالی که در شش بخش کلی به مشتریان این بانک ارائه می گردد عبارتند از :
 - الف : تسهیلات که خود این بحث دارای 12 بخش می باشد
 - ب : حسابهای سپرده مدت دار
 - ج : حسابهای قرض الحسنه پس انداز
 - د : حسابهای قرض الحسنه جاری
 - ه : حوالجات و چکهای بانکی
 - و: ضمانت نامه

الف : تسهیلات

- انواع خدماتی که با عنوان تسهیلات در بانک سپه به مشتریان ارائه می گردد دارای 12 بخش می باشد که به صورت اشاره به عنوان و شرح هر بخش می پردازیم
- 1- اجاره بشرط تملیک
 - 2- اعتبار در حساب جاری در قالب عقد مضاربه (مضاربه عام)
 - 3- اعتبار در حساب جاری (مضاربه مطلق)
 - 4- اعطای تسهیلات اعتباری در بخش صادرات
 - 5- اعطای تسهیلات بعد از صدور کالا و خدمات
 - 6- جعاله
 - 7- خرید دین
 - 8- سلف
 - 9- فروش اقساطی (مواد اولیه - ماشین آلات - مسکن)
 - 10- قرض الحسنه اعطایی
 - 11- مشارکت مدنی
 - 12- مضاربه

1- اجاره بشرط تملیک

عقد اجاره ایست که در آن شرط می شود مستاجر در پایان مدت اجاره در صورت عمل به شرایط مندرج در قرارداد عین مستاجره را مالک گردد . مال الاجاره عبارت است از
(قیمت تمام شده - پیش دریافت) + سود بانک

که بصورت مساوی یا نامساوی در سر رسیدهای معین پرداخت می گردد . ضمناً اجاره بشرط تملیک اموالی که عمر مفید آن از دو سال کمتر باشد مجاز نمی باشد.

شرایط و ضوابط :

- 1- بررسی شهرت متقاضی ، سابقه کار، وضعیت مالی و امکانات پرداخت
 - 2- در صورتیکه اموال مورد تقاضا ماشین آلات و تاسیسات باشد رسیدگی از لحاظ مدیریت و دارا بودن امکانات و یا دستگاههای مورد نیاز تکمیلی
 - 3- تعهد مشتری مبنی بر استفاده از اموال مورد اجاره بشرط تملیک
 - 4- قبول مسئولیت انتخاب، تحویل ، محل نصب و راه اندازی اموال مورد اجاره و کلیه امور اجرایی دراین رابطه چنانچه اموال اجاره بشرط تملیک ملکی باشد مشتری بایستی ماشین آلات و تاسیسات مورد نیاز جهت راه اندازی محل فعالیت را داشته باشد.
 - 5- مورد استفاده قرار دادن اموال اجاره بشرط تملیک بایستی توجیه اقتصادی داشته باشد
 - 6- تعهد مشتری مبنی بر پرداخت هر گونه هزینه تعمیرات و سایر هزینه ها و پرداخت مالیاتها و عوارض متعلقه در طول مدت اجاره
 - 7- تغییر شکل ، تغییر محل یا هر نوع تغییر در اموال مورد اجاره بایستی با نظر بانک باشد
 - 8- تعهد مشتری بر حفظ و نگهداری اموال مورد اجاره بشرط تملیک و بهره برداری صحیح از آن
 - 9- عدم واگذاری عین یا منافع مال مورد اجاره به اشخاص دیگر از طریق اجاره یا تحت هر عنوان دیگر
 - 10- اخذ مجوزهای لازم از مقامات و مراجع ذیصلاح
 - 11- بیمه نمودن مورد اجاره بشرط تملیک بنام بانک تا پایان مدت اجاره به هزینه خود
 - 12- اگر مال الاجاره ملک باشد باید به قیمت منطقه ای در دفاتر اسناد رسمی به بانک منتقل و به صورت اجاره عادی در اختیار مشتری قرار داده شود.
- مدارک مورد نیاز :

- 1- تکمیل فرم درخواست 2- مدارک احراز هویت متقاضی (در رابطه با اشخاص حقیقی شناسنامه و در مورد اشخاص حقوقی اساسنامه، شرکت نامه ، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3- مستندات محل کارخانه یا محل اجرای طرح (اعم از ملکی یا استیجاری) و لیست ماشین آلات و تجهیزات موجود
- 4- مجوز فعالیت 5- صورتهای مالی 6- مدارک مربوط به نوع و بهای اموال مورد معامله ، کاربرد مورد اجاره و محل تهیه آن 7- چنانچه مورد معامله ملک باشد اسناد مالکیت ، پایان کار ، آدرس و کروکی و فیش آب و برق جهت انجام ارزیابی 8- اخذ وثائق معتبر و مورد تأیید بانک (در مورد ماشین آلات)

2- اعتبار در حساب جاری در قالب عقد مضاربه (مضاربه عام)

با عنایت به اهمیت تسهیلات اعتباری در عرصه بانکداری و ضرورت استفاده از ابزارهای نوین اعتباری مبتنی بر قانون عملیات بانکی بدون ربا و همگام با گسترش فعالیت بانک و ارائه خدمات نوین ، بانک

سپه خدمت جدیدی در بخش تخصیص تسهیلات تحت عنوان " اعتبار در حسابجاری در قالب عقد مضاربه " ارائه نموده است. مضاربه عام عقدی است که بموجب آن یکی از طرفین (بانک) عهده دار تامین سرمایه می گردد بطوری که طرف دیگر (عامل) با آن سرمایه، معاملات تجاری متعدد انجام و در سود حاصل از معاملات هر دو طرف شریک باشند.

شرایط و ضوابط :

- 1- داشتن صلاحیت فنی , اهلیت , حسن شهرت و پرداخت , سابقه کار و مرادوات بانکی
 - 2- افتتاح حسابجاری اعتباری با رعایت ضوابط کلی افتتاح حسابجاری.
 - 3- حداقل مبلغ چک برای استفاده از تسهیلات فوق یک میلیون ریال بوده و بانک در قبال پرداخت چکهای با مبلغ کمتر از مبلغ فوق تعهدی ندارد.
 - 4- حداکثر زمان برگشت و تسویه کل سرمایه مضاربه پایان مدت قرارداد بوده و عامل میتواند در طول مدت قرارداد کرارا تا سقف تعیین شده اعتبار, بدون ارائه پیش فاکتور معاملات متعدد انجام دهد.
 - 5- هر گونه وجوه واریزی به حسابجاری اعتباری تا قبل از سررسید قرارداد, مبین تسویه بخشی از تسهیلات مضاربه قلمداد شده و بر مبنای وجوه واریز شده و به نسبتهای توافق شده قبلی, تسویه حساب سود انجام میگردد. بدیهی است تسویه حساب نهایی در سررسید قرارداد انجام خواهد پذیرفت.
 - 6- عامل (مشتري) بایستی کالای مورد مضاربه را به نفع بانک بیمه نماید.
- مدارک مورد نیاز :
- 1- تکمیل برگ درخواست
 - 2- تصویر شناسنامه اشخاص حقیقی یا مدارک احراز هویت اشخاص حقوقی (شامل اساسنامه شرکت, اظهارنامه ثبت شرکت, آگهی تاسیس , آخرین آگهی تغییرات سرمایه و مدیران و امضاء داران مجاز شرکت و....)
 - 3- مجوز فعالیت
 - 4- مدارک مربوط به محل فعالیت
 - 5- مدارک مربوط به وثیقه و تضمین

3- اعتبار در حساب جاری (مضاربه مطلق)

مضاربه مطلق عقدی است که بموجب آن یکی از طرفین (بانک) عهده دار تامین سرمایه میگردد بطوریکه طرف دیگر (عامل) با آن سرمایه معاملات تجاری مختلف و متعدد انجام داده و در سود حاصل از معاملات هر دو طرف شریک باشند.

شرایط و ضوابط :

- 1- بررسی اهلیت , شهرت و طرز پرداخت , سابقه کار, مرادوات مشتری, وضعیت مالی و تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه و حصول اطمینان از برگشت اصل و سود مورد انتظار بانک و تصویب تسهیلات با رعایت سقف فردی و
- 2- حدود اختیارات توسط مرجع تصمیم گیری
- 2- افتتاح حسابجاری اعتباری با اخذ استعلام از بانک مرکزی و رعایت ضوابط کلی افتتاح حسابجاری
- 3- انعقاد قرارداد با عامل و عنداللزوم امضاء قرارداد توسط ضامنین
- 4- حداقل مبلغ چک جهت استفاده از تسهیلات یاد شده یک میلیون ریال می باشد و بانک در قبال پرداخت چکهای با مبالغ کمتر از مبلغ فوق تعهدی ندارد.
- 5- حداکثر زمان برگشت و تسویه کل سرمایه مضاربه پایان مدت قرارداد می باشد و عامل می تواند در طول مدت قرارداد کرارا تا سقف تعیین شده اعتبار , بدون ارائه فاکتور معاملات متعدد انجام دهد.
- 6- هر گونه وجوه واریزی به حسابجاری اعتباری تا قبل از سررسید قرارداد مبین تسویه بخشی از تسهیلات مضاربه قلمداد شده و بر مبنای وجوه واریز شده وبه نسبتهای توافق شده قبلی , تسویه حساب سود انجام میگیرد . بدیهی است تسویه حساب نهایی در سررسید قرارداد انجام خواهد پذیرفت.

مدارک مورد نیاز :

- 1- تکمیل فرم درخواست
- 2- مدارک احراز هویت متقاضی اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و جهت اشخاص حقوقی اساسنامه , شرکتنامه, آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی)
- 3- پیش بینی اخذ تسهیلات در اساسنامه لحاظ شده باشد.
- 4- مجوز کسب (پروانه کسب یا کارت بازرگانی)
- 5- مستندات مالکیت محل فعالیت (اعم از ملکی یا استیجاری)
- 6- صورتهای مالی (اشخاص حقوقی بایستی صورتهای مالی را که شامل ترازنامه و صورتحساب عملکرد و سود و زیان می باشد ارائه دهند).
- 7- وثائق معتبر و مورد تایید بانک (در صورت ارائه وثیقه ملکی بیمه نامه بنفع بانک صادر شود)

5- اعطای تسهیلات بعد از صدور کالا و خدمات

شرایط و ضوابط :

- 1- بررسی اهلیت , حسن شهرت و طرز پرداخت , سابقه کار و مرادوات ریالی و ارزی مشتری , وضعیت مالی, تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه و حصول اطمینان از برگشت اصل و سود مورد انتظار بانک
- 2-

میزان تسهیلات برای صادرات بدون گشایش اعتبار حداکثر 60٪ هم ارز ریالی به مبلغ تعهد ارزی و برای صادرات با گشایش اعتبار اسنادی غیرقابل برگشت حداکثر 90٪ هم ارز ریالی به مبلغ اعتبار است

مدارک مورد نیاز

1- تکمیل فرم درخواست 2- مدارک احراز هویت مشتری (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه، شرکتنامه، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3- پیش بینی اخذ تسهیلات در اساسنامه لحاظ شده باشد. 4- کارت بازرگانی معتبر 5- کد اقتصادی 6- اظهارنامه کالای خروجی و تعهدنامه صادراتی ممه‌ور به مهر گمرک 7- گواهی پیشرفت یا انجام کار طبق شرایط قرارداد در مورد خدمات فنی و مهندسی 8- داشتن پرونده صادراتی در شعبه 9- تائیدیه سازمان برنامه و بودجه در خصوص صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی

6- جعاله

جعاله تسهیلاتی است که بانک برای تعمیرات منازل عایت ضوابط ومقررات و دستورالعملهای لازم پرداخت می کند شرایط و ضوابط :

1- بررسی اهلیت، حسن شهرت و طرز پرداخت، سابقه کار و مراودات مشتری، وضعیت مالی، تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه 2- متقاضی باید مالک بوده و ملک مورد نظر در محدوده فعالیت شعبه باشد کسانیکه حداقل معادل 10٪ تسهیلات جعاله درخواستی به مدت سه ماه بصورت مختلف سپرده گذاری نموده یا نمایند در استفاده از تسهیلات جعاله دارای اولویت خواهند بود. 3- کارمزد ارزیابی جهت برآورد هزینه تعمیرات طبق تعرفه مدارک مورد نیاز :

1- تکمیل فرم درخواست 2- مدارک احراز هویت، اشتغال بکار و درآمد متقاضی و ضامنین 3- تصویر سند مالکیت پس از مطابقت با اصل سند و تائید آن و در صورت عدم سند ثبتی قولنامه (تائید اصالت قولنامه و سکونت مالک در محل فوق) و فیش آب یا برق یا تلفن 4- اخذ مدارک مورد لزوم از متقاضی و یا ضامن معتبر مبنی بر مشخص شدن منابع درآمدی آنان

7- خرید دین

خرید طلب اشخاص حقیقی یا حقوقی در قالب اسناد تجاری از اشخاص حقیقی یا حقوقی دیگر به مبلغ کمتر از طلب، که دارای مهلت پرداخت می باشد

شرایط و ضوابط :

بررسی اهلیت ، حسن شهرت و طرز پرداخت ، سابقه کار و مراودات مشتری ، وضعیت مالی ، تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه - فعالیت تجاری متعهد بایستی ارائه اسناد تجاری به واگذارنده و ایجاد دین را توجیه نماید ، و عمل تجاری در رابطه مستقیم با فعالیت اصلی واگذارنده و متعهد بوده ضمناً از پذیرش چکهای متقابل متعهد و واگذارنده اکیداً خودداری گردد خرید اسنادی که از طریق ظهر نویسی به واگذارنده منتقل شده است، مجاز نمی باشد . خرید اوراق تجاری به قیمتی کمتر از قیمت رسمی آنها صورت می پذیرد به گونه ای که تفاوت حاصله سود بانک را پوشش دهد سررسید اسناد تجاری می بایست حداکثر از یکسال تجاوز ننماید مبلغ اسمی سفته یا برات بیشتر از تمبر الصاقی بر آن نباشد - خرید دین مستند به برات زمانی امکانپذیر است که برات به ا مضاء برات گیر رسیده باشد - اعطای تخفیف در مورد تمام یا قسمتی از سود ناشی از معاملات خرید دین در صورت تسویه قبل از سررسید مجاز نمی باشد - تسهیلات ناشی از خرید دین با نرخ بخش بازرگانی قابل اعطا می باشد - هنگام تنظیم قرارداد برای اسناد تجاری با سررسیدهای یکسان از یک قرارداد و در صورت متفاوت بودن سررسید اسناد برای هر سند باید قرارداد جداگانه تنظیم نمود .

مدارک مورد نیاز :

تکمیل فرم درخواست مدارک اعزاز هویت مشتری (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه ، شرکتنامه ، آگهی تاسیس ، آخرین روزنامه رسمی ، صورتهای مالی) مجوز فعالیت وثیقه معتبر و مورد قبول بانک

8-الف

پیش خریدنقدی محصولات تولیدی به قیمت معین می باشد بانکها می توانند ضمن ایجاد تسهیلات لازم برای تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی بنا به درخواست این واحدها مبادرت به پیش خرید محصولات تولیدی آنها نمایند.

شرایط و ضوابط :

1- بررسی اهلیت ، حسن شهرت و طرز پرداخت ، سابقه کار و مراودات مشتری ، وضعیت مالی ، تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه 2- انجام کارشناسی جهت اطمینان از فعال بودن کارخانه و فراهم بودن امکانات لازم جهت تولید و تناسب کالای مورد معامله با ظرفیت بالفعل کارخانه (چنانچه فعالیت در رشته کشاورزی است باید از امکانات لازم برای تولید محصول از قبیل زمین ، باغ و لوازم کار برخوردار باشد). 3- کالا باید حتماً توسط واحد درخواست کننده تولید شود. 4- فروشنده باید کلیه تسهیلات ناشی از انعقاد قرارداد در واحد تولیدی معرفی شده برای تهیه کالای مورد معامله را بکارگیرد. 5- تسویه و واریز قرارداد قبل از سررسید مشمول تخفیف در سود جلو پرداختی نمی شود .

مدارک مورد نیاز :

1- تکمیل فرم درخواست 2- مدارک احراز هویت مشتری (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه و شرکتنامه ، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3- پروانه بهره برداری یا گواهی فعالیت صنعتی 4- اعلام کتبی تعداد و مشخصات کالای مورد معامله و مدارک قیمت تمام شده و قیمت فروش یک واحد کالا (به تفکیک صورتهای مالی شرکت برای اشخاص حقوقی) 5- وثیقه معتبر و مورد تأیید بانک (در صورت وثیقه ملکی بیمه آن ضروری است) 6- تعهدنامه از مشتری مبنی بر بیمه نمودن کالا از زمان آماده شدن کالا تا زمان فروش در صورتیکه محل نگهداری به نفع بانک بیمه نشده باشد.

9- فروش اقساطی (مواد اولیه - ماشین آلات - مسکن)

فروش اقساطی عبارت است از واگذاری عین کالا به بهای معلوم به غیر ، به ترتیبی که تمام یا قسمتی از بهای مزبور به اقساط مساوی یا غیر مساوی در سررسیدهای معین دریافت گردد.

شرایط و ضوابط :

1- بررسی اهلیت ، حسن شهرت و طرز پرداخت ، سابقه کار و مراودات مشتری ، وضعیت مالی ، تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه 2- اطمینان از نیاز کارخانه به مواد اولیه درخواستی برای یک دوره تولید و ماشین آلات یا تجهیزات درخواستی (اعطای تسهیلات مواد اولیه به واحدهای خدماتی ممنوع است) 3- اعمال کارشناسی ، بررسی در مورد وضعیت تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه و توان بازپرداخت مدارک مورد نیاز :

1- تکمیل فرم درخواست 2- مدارک احراز هویت (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه ، شرکتنامه ، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3- پروانه بهره برداری یا گواهی فعالیت صنعتی برای واحدهای تولیدی (برای واحدهای خدماتی مجوزهای مرتبط) 4- مدارک مربوط به مالکیت محل فعالیت مشتری (اعم از کارخانه یا دفتر مرکزی) و لیست ماشین آلات و تجهیزات موجود 5- صورتهای مالی (ترازنامه و صورتحساب عملکرد سود و زیان) 6- پیش فاکتور (در صورت واردات پروفرما) 7- وثائق معتبر و مورد تأیید بانک 8- بیمه نامه وثائق و کالای مورد معامله

10- قرض الحسنه اعطایی

عقدیست که به موجب آن بانک (بعنوان قرض دهنده) مبلغ معینی را طبق شرایط مقرر در دستورالعمل به اشخاص (بعنوان قرض گیرنده) به قرض واگذار نماید.

شرایط و ضوابط :

1- حصول اطمینان از صلاحیت متقاضی و نیاز وی 2- نداشتن بدهی قرض الحسنه مشتری به سایر بانکها و سایر شعب بانک سپه 3- کارمزد متعلقه به قرض الحسنه طبق تعرفه عمومی بانک در فروردین ماه هر سال نسبت به مانده بدهی اخذ خواهد شد 4- کارمزد قرض الحسنه در حال حاضر چهار درصد در سال بوده که به نسبت مانده ابتدای هر سال در اول سال نقدا دریافت میشود . 5- مدت باز پرداخت قرض الحسنه رفع احتیاجات ضروری حداکثر سه سال و به اقساط ماهانه میباشد . 6- سقف تسهیلات قرض الحسنه برای ازدواج و تهیه جهیزیه برای هریک زوجین سه میلیون ریال و برای سایر موارد دو میلیون ریالی میباشد . 7- در صورتیکه اقساط با تاخیر وصول شود جریمه تاخیر با نرخ 12 درصد محاسبه و اخذ میشود .

مدارک مورد نیاز :

1- تکمیل فرم درخواست قرض الحسنه 2- مدارک احراز هویت و اشتغال و درآمد متقاضی و ضامنین 3- تامین کافی (ضامن مورد قبول) 3- درمورد تامین هزینه های ازدواج و تهیه جهیزیه فتوکی یا رونوشت سند ازدواج (به مزدوجین همان سال و سال قبل پرداخت می شود) 4- بابت تامین مسکن ، اجاره نامه 5- بابت تعمیر مسکن ، سند مالکیت متقاضی 6- بابت هزینه درمان ، صورتحساب مراکز درمانی که از تاریخ صدور آن بیش از دو ماه نگذشته باشد 7- بابت هزینه تحصیل ، معرفی نامه از دانشگاه و تصویر کارت دانشجویی

12- مضاربه

عقدی است که به موجب آن بانک عهده دار تامین سرمایه (نقدی) مشتری می باشد تا مشتری با آن تجارت نموده و در سود حاصله هر دو طرف شریک باشند. ضمناً مضاربه در امر واردات یا بخش خصوصی و شرکتهای تعاونی تهیه و توزیع مجاز نمی باشد. در صورتی که مشتری قبل از سررسید موفق به فروش کالای مورد معامله و تسویه و واریز مبلغ قرارداد گردد مشمول تخفیف در سهم سود بانک نمی گردد.

شرایط و ضوابط :

بررسی اهلیت ، حسن شهرت و طرز پرداخت ، سابقه کار، مراودات مشتری ، وضعیت مالی ، تعهدات نزد سایر بانکها و بانک سپه و حصول اطمینان از برگشت اصل و سود مورد انتظار بانک .

مدارک مورد نیاز :

مدارک مورد نیاز برای اشخاص حقیقی : 1- تکمیل فرم درخواست 2- مجوز اشتغال (جواز کسب ، کارت بازرگانی) 3- پیش فاکتور خرید کالای مورد معامله (کالای مورد معامله باید سهل البیع و مورد مصرف عام باشد و سریع الفساد ، تجملی و غیر ضروری نباشد) 4- مدارک مربوط به مالکیت محل فعالیت (اعم از

ملکی یا استیجاری (5- شناسنامه متقاضی 6- وثیقه یا معرفی ضامن معتبر ومورد تایید بانک 7- بیمه نمودن وثائق وکالای مورد معامله

مدارک مورد نیاز برای اشخاص حقوقی :

1-اساسنامه ، شرکت نامه ، آگهی تاسیس ،آخرین روزنامه رسمی 2- پیش بینی اخذ تسهیلات دراساسنامه لحاظ شده باشد . 3- پیش فاکتور خرید کالای مورد معامله (کالای مورد معامله باید سهل البیع و مورد مصرف عام باشد و سریع الفساد ، تجملی و غیرضروری نباشد) 4- شناسنامه مدیران 5- مدارک مربوط به مالکیت محل فعالیت (اعم از ملکی یااستیجاری) 6- آخرین صورتهای مالی شرکتها شامل ترازنامه و صورت عملکرد سود و زیان 7- وثیقه یا ضامن معتبر ومورد تایید بانک 8-بیمه نامه وثائق و کالای مورد معامله

ب : حسابهای سپرده مدت دار

ج : حسابهای قرض الحسنه پس انداز

1- حساب سپرده قرض الحسنه پس انداز عادی

وجوهی است که مشتریان به بانک واگذار می کنند تا علاوه بر اجر معنوی از مزایای مادی (اهداء جوایز قرعه کشی) نیز برخوردار گردند. بدیهی است سپرده گذاران هر زمان که بخواهند می توانند با مراجعه به بانک تمام یا قسمتی از سپرده خود را دریافت نمایند.
شرایط و ضوابط :

- 1- برای افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه پس انداز اشخاص حقیقی، داشتن 12 سال تمام کافی است. برداشت از این حساب بعد از اتمام 15 سالگی افراد امکان پذیر می باشد.
- 2- مادران می توانند برای فرزندان صغیر خود سپرده قرض الحسنه پس انداز افتتاح نمایند و تا زمان رسیدن فرزند صغیر به سن قانونی، از آن برداشت نمایند.
- 3- حداقل مبلغ مورد نیاز برای افتتاح حساب و شرکت در قرعه کشی در حال حاضر پانصد هزار ریال می باشد.

مدارک مورد نیاز برای اشخاص حقیقی:

- 1- تکمیل فرم درخواست افتتاح حساب (اخذ دو قطعه عکس، مهر و اثر انگشت از افراد بی سواد) در صورت مشترک بودن حساب، باید میزان سهم، نحوه استفاده از سود و برداشت از حساب، مشخص شده باشد

2- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی.

مدارک مورد نیاز برای اشخاص حقوقی:

- 1- تصویر و یا رونوشت گواهی شده از اساسنامه (امکان افتتاح حساب کوتاه مدت در اساسنامه قید شده باشد).
- 2- تصویر شرکت نامه و آخرین آگهی تغییرات.
- 3- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.
- 4- تعهدنامه مدیران و صاحبان امضا شرکت برای تسلیم آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت (آگهی تغییرات).

2- حساب قرض الحسنه ویژه مصرف نشده

حساب سپرده قرض الحسنه ویژه مصرف نشده به حسابی اطلاق می شود که وجوه سپرده شده در این حساب توسط اشخاص حقیقی و حقوقی، طبق نظر سپرده گذار به صورت وام قرض الحسنه از طریق بانک به اشخاص حقیقی و مؤسسات خیریه و عام المنفعه اعطا می شود.

شرایط و ضوابط

- 1- افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه ویژه مصرف نشده می تواند به صورت انفرادی، مشترک، توسط اشخاص حقوقی و یا توسط وکیل آنان صورت گیرد.
- 2- انعقاد قرارداد عاملیت بین سپرده گذار و شعبه.
- 3- حداقل مبلغ سپرده لازم برای افتتاح حساب سیصد هزار ریال می باشد.
- 4- حداقل مبلغ قرض الحسنه قابل اعطاء به هر متقاضی از محل هر حساب قرض الحسنه ویژه یکصد هزار ریال و مدت بازپرداخت آن حداکثر 5 سال می باشد.
- 5- سایر شرایط همانند قرض الحسنه عادی می باشد.

مدارک مورد نیاز

مدارک مورد نیاز برای اشخاص حقیقی:

- 1- تکمیل فرم درخواست افتتاح حساب (اخذ دو قطعه عکس، مهر و اثر انگشت از افراد بی سواد) در صورت مشترک بودن حساب، باید میزان سهم، نحوه استفاده از سود و برداشت از حساب، مشخص شده باشد.

ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی

مدارک مورد نیاز برای اشخاص حقوقی

- 1- تصویر و یا رونوشت گواهی شده از اساسنامه (امکان افتتاح حساب در اساسنامه قید شده باشد).
- 2- تصویر شرکت نامه و آخرین آگهی تغییرات.

- 3- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.
- 3- تعهدنامه مدیران و صاحبان امضا شرکت برای تسلیم آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت (آگهی تغییرات).

مدارک مورد نیاز

1- تکمیل فرم درخواست افتتاح حساب (اخذ دو قطعه عکس، مهر و اثر انگشت از افراد بی سواد) در صورت مشترک بودن حساب، باید میزان سهم، نحوه استفاده از سود و برداشت از حساب، مشخص شده باشد.

2- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی.

3- حساب قرض الحسنه پس انداز طلایی

حساب قرض الحسنه پس انداز طلایی در ردیف حسابهای سپرده قرض الحسنه پس انداز بوده که به صورت متمرکز در اداره عابر بانک و خدمات ویژه نگهداری می شود. این حساب صرفاً برای اشخاص حقیقی قابل افتتاح می باشد. حساب مذکور تمامی خصوصیات و قابلیت های حساب جاری طلایی (به غیر از دریافت

دسته چک) را دارا بوده و مشتریان بانک با دریافت دفترچه حساب از طریق شعب متصل به شبکه پاس، از تمامی مزایای حساب سپرده قرض الحسنه جاری طلایی برخوردار خواهند شد. همچنین افرادی که به دلایلی از مزایای حساب جاری طلایی محروم هستند می توانند برای انجام عملیات بانکی خویش از این حساب استفاده نمایند.

شرایط و ضوابط

- 1- کلیه اشخاص حقیقی که دارای 12 سال تمام باشند می توانند بنام خود حساب قرض الحسنه پس انداز طلائی افتتاح نمایند. برداشت از این حساب بعد از اتمام 15 سالگی افراد امکان پذیر می باشد.
- 2- حداقل مبلغ مورد نیاز برای افتتاح حساب و شرکت در قرعه کشی در حال حاضر یکصد هزار ریال می باشد.

3- افتتاح این حساب به منظور واریز حقوق نیروهای مسلح ج.ا.ا. با مبلغ صفر انجام می پذیرد.

4- برای استفاده از خدمات اینترنتی این حساب داشتن تلفن همراه الزامی است

4- حساب قرض الحسنه پس انداز عابر بانک

حساب قرض الحسنه پس انداز عابربانک در ردیف حساب های ATM بوده که علاوه بر داشتن قابلیت های

نقل و انتقالات الکترونیکی، از مزیت شرکت در قرعه کشی حساب های قرض الحسنه پس انداز نیز برخوردار است.

شرایط و ضوابط

حداقل مبلغ مورد نیاز برای افتتاح حساب و شرکت در قرعه کشی در حال حاضر یکصد و ده هزار ریال می باشد.

مدارک مورد نیاز:

1- تکمیل فرم درخواست افتتاح حساب (اخذ دو قطعه عکس، مهر و اثر انگشت از افراد بی سواد) در صورت مشترک بودن حساب، باید میزان سهم، نحوه استفاده از سود و برداشت از حساب، مشخص شده باشد.

2- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی.

خدمات دستگاه های عابر بانک (ATM)

دارندگان حساب های عابر بانک و جاری طلائی می توانند علاوه بر دریافت وجه نقد از سایر خدمات و قابلیت های دستگاه های عابر بانک رسیده شامل دریافت مانده حساب، انتقال وجه به سایر حساب های عابر بانک و جاری طلائی، درخواست ارسال صورت حساب به نشانی و واریز وجه و واگذاری چک و قبوض استفاده نمایند. ضمناً دارندگان کارت سایر بانک های عضو شتاب نیز می توانند از دریافت وجه و مانده حساب بهره مند شوند.

د : حساب های قرض الحسنه جاری

این سپرده یکی از اجزای مهم تشکیل دهنده منابع بانک می باشد زیرا این گونه سپرده ها به دلیل نقل و انتقال آن بوسیله چک نه تنها در شناسایی بانک به عموم مردم (اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی) تاثیر بسزایی دارند بلکه به دلیل هزینه زایل بودن در مقایسه با سایر انواع سپرده ها و استفاده از آن در معاملات کوتاه مدت می تواند درآمدهای قابل توجهی نیز برای بانک ایجاد نماید بنابراین با عنایت به مراتب فوق بایستی سعی گردد کنترل های لازم قبل از افتتاح این حساب ها اعمال شود.

نقش اقتصادی چک :

شاید در هیچ زمانی مثل سال های اخیر نتوان نقش اقتصادی چک را بطور ملموس و عینی مشاهده نمود . نقدینگی بخش خصوصی بقدری افزایش یافته است که هر روز شاهد تورم لجام گسیخته و غیر قابل کنترل هستیم . پس اندازه های موجود و آماده برای مصرف بی رویه نزد افراد جامعه به عوض سرمایه گذاری در واحد های تولیدی ، صنعتی و کشاورزی باعث شده است تا عرضه به مراتب کمتر از نیاز واقعی باشد . نتیجتاً همه ساله رو به افزایش بوده و ارزش پول کم می شود .

استفاده از چک بجای پول نقد باعث می شود پول در گردش که میزان آن موجب تورم است کاهش یابد بعلاوه از دیدگاه بانک مواجه نشدن با کمبود نقدینگی و حذف هزینه های زائد پول رسانی و کم شدن خطرات ناشی از آن مواردی است که در صورت استفاده بیشتر از چک بجای پول نقد امکان پذیر می باشد . ضمناً جلوگیری از شمارش بیش از اندازه پول توسط تحویل داران و کاهش حجم زیاد کار از یک

طرف و کنترل سریع فعالیتهای شعبه و تهیه تراز روزنامه بدون انجام رسیدگی عملیات حجیم صندوق از جانب دیگر در صورت رواج چک ممکن می باشد .

صاحبان سپرده قرض الحسنه جاری نیز با سپردن پول خود به بانک بعنوان یک جایگاه امن و مطمئن به راحتی می توانند هنگام نیاز با صدور چک نسبت به نقل و انتقال وجوه اقدام نمایند .

دانستیهای در رابطه با چک

چک به معنی برگهٔ تاریخدار و دارای ارزش مالی است که معمولاً برای خرید در حال و پرداخت در آینده استفاده می شود. صاحب چک پس از نوشتن مبلغ ارزش آن و تاریخ موردنظر برای وصول، چک را امضا می کند. در تاریخ ذکر شده - تاریخ سررسید - فردی که چک را دریافت کرده است به بانک مراجعه می کند و مقدار وجه مشخص شده را از حساب جاری فرد صادر کننده دریافت می کند.

چک سند خاصی است از اسناد بازرگانی که به موجب آن، صادرکننده چک، پولی را که نزد دیگری دارد تمام یا بخشی را به سود خود یا ثالث مسترد می دارد . چک سند عادی تجاری در برخی موارد با رعایت اصول آن قابل صدور اجرائیه است خط و قبالة را هم در ایران قدیم چک می خواندند (دیوان معزی) چنین گفته اند که سکه نیز از لغت چک، نحت شده است. صدور چک اماره مدیون بودن است

طبق قانون چک در ایران، شخص باید در زمان نوشتن چک به اندازهٔ مبلغ مندرج در آن در حساب خود وجه نقد، اعتبار و یا پشتوانه قابل تبدیل به وجه نقد داشته باشد. تفاوت چک با کارتهای اعتباری هم در همین است.

البته امروزه این قانون معمولاً در مبادلات پولی ای که به وسیلهٔ چک انجام می شود، رعایت نمی گردد و در نتیجه در چند سال اخیر تعداد افرادی که بدلیل چک برگشتی - یعنی چکی که در تاریخ مشخص شده، مقدار وجه وعده داده شده را تأمین نکند - به زندان می افتند رو به افزایش گذاشته است

پیشینه چک

کهن ترین شکل بانکداری مربوط به دوران هخامنشیان و هو میائروندان (بخشی از ایران آن زمان) است که در آنجا یهودیان عهده دار امور بانکداری بوده اند. مدارکی از این ناحیه به دست آمده است که کاملاً حکم چک را دارند. واژهٔ «بانک» نیز در آن زمان به کار می رفته است و واژهٔ «چک» نیز از آن روزگار تا به امروز باقی مانده است. در نوشته های ساسانیان به زبان پهلوی به واژهٔ چک برمی خوریم و همین واژه از ایران به دیگر نقاط جهان راه یافته است

بخش های یک چک

بخش های زیر در یک برگ چک وجود دارند که بعضی از آنها جاهای خالی تعبیه شده ای هستند که باید توسط نویسنده پر شود :

○ شمارهٔ مسلسل چک: که شماره ای است که هنگام چاپ شدن برای هر برگ چک بطور یگانه و بدون تکرار است و بر روی آن ثبت می شود.

- شماره حساب جاری: شماره حساب بانکی‌ای که وجه معین شده از آن حساب پرداخت خواهد شد. این شماره معمولاً به همراه نام صاحب حساب معمولاً روی تمام برگه‌های یک دفترچه چک چاپ یا مهر می‌شود.
- تاریخ پرداخت: تاریخی که موعد پرداخت وجه مشخص شده است. طبق قانون چک این تاریخ باید به حروف نوشته شود.
- گیرنده چک: نام فردی که می‌تواند وجه مشخص شده را در تاریخ مشخص شده دریافت کند. معمولاً برای اینکه امکان استفاده چندین باره از یک برگ چک - خرج کردن و دست به دست کردن آن - وجود داشته باشد معمولاً از واژه «حامل» یا «آورنده» استفاده می‌شود. در اینصورت هر شخصی می‌تواند وجه چک را دریافت کند.
- مبلغ چک: که یک بار به حروف در وسط و یک بار به عدد در پایین برگه چک نوشته می‌شود.
- امضای صاحب حساب: چک بدون امضای صاحب حساب ارزشی ندارد و قابل پرداخت نیست. بعضاً در بنگاه‌های تجاری که تعدادی از افراد در مسائل مالی آن شریک هستند، حسابهای جاری به نام دو یا چند فرد گشایش می‌یابد. در این حالت تمام افرادی که در قبال آن حساب "حق امضا" دارند باید چک را امضا نمایند.

واژه و ترکیبات آن

لغت «چک» لغتی پارسی است و از این زبان به زبان‌های دیگر وارد شده است. نویسنده چک باید همیشه مبلغ را در آن بنویسد، اما در صورتیکه نوشتن این مبلغ فراموش شود و چک بدون مبلغ، امضا گردد به آن "چک سفید امضا" می‌گویند. چنین چیزی می‌تواند بسیار خطرناک باشد زیرا محدودیتی برای مقداری که ممکن است بعداً در چک نوشته شود، وجود ندارد. در فرهنگ سیاسی غرب، از این عبارت برای اختیارات نامحدود که در ازای یک اتفاق یا رویداد به دست فردی کسب می‌شود، استفاده می‌گردد.

انقسام چک

- 1- چک بحواله کرد چکی است که نام گیرنده در آن ذکر نشده باشد و او می‌تواند در بانک آن را امضا کرده و وجه آن را بستاند و یا به دیگری انتقال دهد
- 2- چک بسته *Cheque barre* چکی است که روی آن دو خط کشیده شده باشد؛ و بانک دیگری می‌تواند آن را دریافت کند و به کسان متفرقه پرداخت نمی‌گردد
- 3- چک بی محل (تجارت، جزا) چکی است که صادرکننده آن پول یا اعتبار نزد محال علیه چک نداشته باشد. اگر پس از تاریخ صدور چک وجه آن را بردارد یا کمتر از مبلغ چک محل داشته باشد باز هم آن چک بی محل به شمار می‌رود کشیدن چک بی محل اگر چنانچه دارای عناصر جرم غش باشد از نظر اسلامی جرم است. آنچه که در قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶ با اصلاحات بعدی برای

مرتکبین بزه صدور چک بلامحل پیش بینی گردیده تقریباً به نوعی در مقام اثبات آن به چک روز غیرممکن است چراکه بیشتر قانون تا آنجائیکه بایستی به ضمانت اجرای آن می‌اندیشیده به فکر کم کردن مراجعین برای سیستم دادگستری بود و یا شاید بانکها از انجام وظایف قانونی در رابطه با صدور چک مقصر هستند

در موارد زیر طبق ماده ۷ قانون صدور چک بزهکار صدور چک بلامحل به مجازات‌های زیر محکوم خواهد گردید:

الف: چنانچه مبلغ مندرج در متن چک کمتر از ده میلیون ریال (10.000.000) باشد به حبس تا حداکثر شش ماه محکوم خواهد شد.

ب: چنانچه مبلغ مندرج در متن چک از ده میلیون ریال (10.000.000) ریال تا پنجاه میلیون (50.000.000) ریال باشد از ۶ ماه تا یکسال حبس محکوم خواهد شد.

ج: چنانچه مبلغ مندرج در متن چک از پنجاه میلیون (50.000.000) ریال بیشتر باشد به حبس از یکسال تا دو سال و ممنوعیت از داشتن دسته چک به مدت دو سال محکوم خواهد شد و در صورتیکه صادرکننده چک اقدام به اصدار چک‌های بلامحل نموده باشد مجموع مبالغ مندرج در متون چک‌ها ملاک عمل خواهد بود.

نکات مهم قانونی چک

۱- چک بر ۴ قسم است: چک عادی، تایید شده، تضمین شده و مسافری
۲- چک چه به عهده بانک‌های داخل کشور باشد یا شعب بانک ایرانی در خارج از کشور هر حکم سند لازم الاجرا است.

۳- دارنده چک می‌تواند در صورت برگشت چک و عدم پرداخت طبق قوانین و آئین نامه‌های مربوط به اجرای ثبت اسناد رسمی وجه چک یا باقی مانده آن را وصول کند.

۴- دارنده چک می‌تواند محکومیت صادرکننده را نسبت به پرداخت کلیه خسارات و هزینه‌ها اعم از اینکه قبل از صدور حکم یا بعد از آن باشد از دادگاه تقاضا کند این دادخواست باید به دادگاه صادرکننده حکم تقدیم شود.

۵- کلیه خسارات و هزینه‌های وارده شامل خسارت تاخیر تادیه است بر اساس نرخ تورم که توسط بانک مرکزی اعلام می‌شود، قابل مطالبه است و این خسارت هزینه‌های دادرسی و حق الوکاله را هم در بر می‌گیرد.

۶- چک فقط در تاریخ مندرج یا پس از آن قابل وصول خواهد بود.

۷- صادرکننده چک باید در تاریخ مندرج در آن، معادل مبلغ مذکور در بانک محال علیه وجه نقد داشته و نباید تمام یا قسمتی از وجهی را که به اعتبار آن چک صادر کرده به صورتی از بانک خارج یا دستور عدم پرداخت دهد.

۸- چک نباید به صورتی تنظیم شود که به عللی مثل عدم مطابقت امضا یا قلم خوردگی در متن چک یا اختلاف در مندرجات آن و امثال آن بانک از پرداخت وجه خودداری کند.

۹- هرگاه وجه چک به علل بالا پرداخت نشود بانک مکلف است در برگ مخصوصی مشخصات چک هویت و نشانی کامل صادرکننده را در آن ذکر کند و علل عدم پرداخت را صراحتاً ذکر کند (فقدان موجودی) و آن را به دارنده چک تسلیم کند و بانک مکلف است نسخه دوم این برگ را به آخرین نشانی صاحب حساب ارسال کند.

۱۰- اگر که مبلغ موجود در نزد بانک کمتر از مبلغ چک باشد بانک به تقاضای دارنده مکلف است مبلغ موجود را تسلیم کند و در این صورت چک نسبت به مبلغ پرداخت نشده بی محل محسوب می شود و بانک گواهی تقدیم می کند.

مجازات صدور چک بی محل

۱- اگر مبلغ کمتر از یک میلیون تومان (۱۰ میلیون ریال) باشد مجازات حبس حداکثر شش ماه خواهد بود.

۲- اگر مبلغ از یک تا ۵ میلیون تومان باشد حبس شش ماه تا یکسال خواهد بود.

۳- اگر مبلغ بیش از ۵ میلیون تومان باشد مجازات یک سال تا دو سال حبس و ممنوعیت از داشتن دسته چک به مدت دو سال خواهد بود.

۴- در صورتی که صادرکننده اقدام به صدور چک های بلامحل نموده باشد مجموع مبالغ مندرج در چک ها ملاک خواهد بود.

۵- دارنده، کسی است که چک در وجه او صادر گردیده یا پشت نویسی شده یا حامل چک در مورد چک های حامل یا قائم مقام قانونی آنهاست. منظور از دارنده چک کسی است که برای اولین بار چک را به حساب برده (و به نامش برگشت می خورد)

۶- کسی که چک پس از برگشت به او منتقل می شود حق شکایت کیفری ندارد مگر انتقال قهری باشد (ارث رسیده).

۷- اگر دارنده چک بخواهد چک را بوسیله شخصی دیگر به نمایندگی از طرف خود وصل کند و و حق شکایت کیفری او در صورت بی محل بودن چک محفوظ باشد باید هویت و نشانی خود را با تصریح نمایندگی در ظهر چک قید کند در این صورت گواهی عدم پرداخت به نام او صادر می شود و حق شکایت کیفری دارد.

۸- هرگاه بعد از شکایت کیفری، شاکی چک را به دیگری انتقال دهد یا حقوق خود را نسبت به چک به هر نحو دیگری واگذار نماید، تعقیب کیفری موقوف می شود.

۹- هرگاه قبل از صدور حکم قطعی، شاکی گذشت کند یا متهم وجه چک و خسارت تاخیر تادیه را نقداً به دارنده آن پرداخت کند یا موجبات پرداخت چک و خسارت مذکور را فراهم کند یا در صندوق دادگستری یا اجرای ثبت تودیع نماید، مرجع رسیدگی قرار موقوفی تعقیب صادر می‌کند.

۱۰- این مجازات‌ها شامل مواردی که ثابت شود چک یا چک‌ها بابت معاملات نامشروع یا ربوی صادر شده نمی‌باشد.

۱۱- چک‌های صادره در ایران عهده بانک‌های واقع در خارج از کشور مشمول این ماده‌است.

۱۲- در صورتی که صادرکننده چک قبل از تاریخ شکایت کیفری وجه چک را نقداً به دارنده آن پرداخت کند یا با موافقت شاکی خصوصی ترتیبی برای پرداخت آن بدهد یا موجبات پرداخت آن را فراهم کند قابل تعقیب نیست.

1- حساب سپرده قرض الحسنه جاری اشخاص حقوقی

در ردیف حسابهای دیداری است که با افتتاح آن اشخاص حقوقی می‌توانند وجوه خود را بوسیله چک کلاً یا بعضاً مسترد یا به دیگری واگذار نمایند.

شرایط و ضوابط

1- عدم انقضاء مدت اختیارات هیأت مدیره.

2- نداشتن چک برگشتی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.

3- داشتن معرف که در یکی از شعب بانک سپه حساب جاری داشته باشد

مدارک مورد نیاز

1- تصویر و یا رونوشت گواهی شده از اساسنامه (امکان افتتاح حساب جاری در اساسنامه قید شده باشد).

2- تصویر شرکت نامه و آخرین آگهی تغییرات

3- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.

4- تعهدنامه مدیران و صاحبان امضا شرکت برای تسلیم آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت (آگهی تغییرات).

2- حساب سپرده قرض الحسنه جاری اشخاص حقیقی

در ردیف حسابهای دیداری است که با افتتاح آن اشخاص حقیقی می‌توانند وجوه خود را به وسیله چک کلاً یا بعضاً مسترد یا به دیگری واگذار نمایند.

شرایط و ضوابط

1- داشتن 18 سال تمام یا حکم رشد از دادگاه صالحه (داشتن اهلیت).

2- داشتن معرف که در یکی از شعب بانک سپه حساب جاری داشته باشد. پزشکان با ارائه کارت نظام پزشکی نیازی به معرف ندارند.

3- نداشتن چک برگشتی.

مدارک مورد نیاز

1- تکمیل فرم درخواست افتتاح حساب (اخذ دو قطعه عکس، مهر و اثر انگشت از افراد بی سواد) در صورت مشترک بودن حساب، باید میزان سهم، نحوه استفاده از سود و برداشت از حساب، مشخص شده باشد.

2- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی.

3- حساب سپرده قرض الحسنه جاری اشخاص خارجی

افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه جاری برای اتباع بیگانه مقیم ایران و مقیم خارج از کشور با رعایت مقررات مربوطه و با شرایط زیر امکان پذیر می باشد

شرایط و ضوابط

1- داشتن حداقل 18 سال تمام یا حکم رشد از دادگاه صالحه (داشتن اهلیت) برای اشخاص حقیقی.

2- در مورد اشخاص حقوقی خارجی، ثبت شرکت در ایران الزامی است و می بایست اجازه افتتاح حساب در اساسنامه پیش بینی شده باشد و مدت اختیارات هیات مدیره منقضی نشده باشد.

3- معرفی دو نفر از مشتریان بانک و یا ارائه معرفی نامه کتبی از جانب یکی از ارگانهای دولتی و یا کنسولگری های سفارتخانه های خارجی یا بانکها و موسسات مالی معتبر خارجی مبنی بر شناسایی و تأیید متقاضی.

4- معرفی از جانب یکی از ارگانهای دولتی و یا سفارتخانه های خارجی در ایران مبنی بر شناسایی و تأیید متقاضی.

5- دارا بودن گذرنامه و پروانه اقامت معتبر.

6- اخذ نشانی محل اقامت دائم بر اساس مدارک مثبت.

7- اخذ اقرارنامه و تعهد مبنی بر نداشتن تخلف مالی در سایر کشورها.

8- نداشتن چک برگشتی

مدارک مورد نیاز

برای اشخاص حقیقی:

- 1- تکمیل فرم درخواست افتتاح حساب (اخذ دو قطعه عکس، مهر و اثر انگشت از افراد بی سواد) در صورت مشترک بودن حساب، باید میزان سهم، نحوه استفاده از سود و برداشت از حساب، مشخص شده باشد.
- 2- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی.
- مدارک مورد نیاز برای اشخاص حقوقی
- 1- تصویر و یا رونوشت گواهی شده از اساسنامه (امکان افتتاح حساب جاری در اساسنامه قید شده باشد).
- 2- تصویر شرکت نامه و آخرین آگهی تغییرات.
- 3- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.
- 4- تعهدنامه مدیران و صاحبان امضا شرکت برای تسلیم آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت (آگهی تغییرات).

5- حساب سپرده قرض الحسنه جاری افراد روشندل و معلول از ناحیه دودست

- بانک سپه در راستای جذب رضایت افراد روشندل و معلولین از ناحیه دو دست اقدام به افتتاح حساب جاری با رعایت مقررات مربوطه می نماید
- شرایط و ضوابط
- 1- داشتن 18 سال تمام یا حکم رشد از دادگاه صالحه (داشتن اهلیت)
 - 2- داشتن معرف که در یکی از شعب بانک سپه حساب جاری داشته باشد.
 - 3- نداشتن چک برگشتی.
 - 4- متقاضی باید قسمت امضاء مشتری را با مهر خود ممهور و شخص مورد اعتمادی که مجاز به امضاء چک از طرف ایشان باشد به بانک معرفی نماید.
- مدارک مورد نیاز

- 1- تکمیل فرم درخواست افتتاح حساب (اخذ دو قطعه عکس، مهر و اثر انگشت از افراد بی سواد) در صورت مشترک بودن حساب، باید میزان سهم، نحوه استفاده از سود و برداشت از حساب، مشخص شده باشد.
- 2- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی.

6- حساب سپرده قرض الحسنه جاری دستگاه های دولتی

بانکها می توانند بر اساس دستور وزارت اموراتصادی و دارائی و مقررات ماده 76 قانون محاسبات عمومی کشور برای دستگاههای دولتی شامل وزارتخانه ها و موسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکتهای دولتی و شهرداری ها و همچنین مؤسساتی که بیش از نصف سرمایه آنها متعلق به وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکتهای دولتی و یا شهرداری ها باشد، افتتاح حساب نمایند.

شرایط و ضوابط

1- تقاضای ذیحسابی دستگاههای دولتی با معرفی وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه داری کل) یا

نمایندگی خزانه در استانها

2- اخذ مجوز از بانک مرکزی ج.ا.ا.

مدارک مورد نیاز :

1- تصویر و یا رونوشت گواهی شده از اساسنامه (امکان افتتاح حساب در اساسنامه قید شده باشد).

2- تصویر شرکت نامه و آخرین آگهی تغییرات.

3- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.

4- عهدنامه مدیران و صاحبان امضا شرکت برای تسلیم آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت (آگهی تغییرات).

7- حساب سپرده قرض الحسنه جاری شرکتهای در شرف تأسیس

افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه جاری به نام شرکتهای سهامی عام یا خاص در شرف تأسیس (هنوز به ثبت نرسیده باشند) بلامانع می باشد. حساب به نام "شرکت در شرف تأسیس" افتتاح و وجوه دریافتی به حساب مذکور منظور می گردد. بدیهی است تا انجام تشریفات ثبت شرکت، هیأت مؤسس حق انجام عملیات بانکی و برداشت از حساب را نخواهد داشت و تا قبل از به ثبت رسیدن آن و درج آگهی در روزنامه رسمی کشور هزینه چک تسلیم نمی گردد. بر اساس ماده 19 قانون تجارت در صورت عدم ثبت شرکت، استرداد وجوه واریز شده به حساب شرکت در شرف تأسیس، به مؤسسين و پذیرهنویسان منوط به ارائه گواهینامه عدم ثبت شرکت از طرف اداره ثبت شرکتها است.

شرایط و ضوابط :

1- داشتن 18 سال تمام یا حکم رشد از دادگاه صالحه (داشتن اهلیت).

2- نداشتن چک برگشتی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.

3- داشتن معرف که در یکی از شعب بانک سپه حساب جاری داشته باشد.

مدارک مورد نیاز

1- تصویر و یا رونوشت گواهی شده از اساسنامه (امکان افتتاح حساب کوتاه مدت در اساسنامه قید شده باشد).

2- ارائه اصل و کپی کارت ملی و یا شناسنامه به همراه شماره ملی اعضا هیأت مدیره و امضاداران مجاز.

3- تعهدنامه مدیران و صاحبان امضا شرکت برای تسلیم آخرین مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت (آگهی تغییرات).

7- حساب سپرده قرض الحسنه جاری شرکتهای دولتی

8- حساب سپرده قرض الحسنه جاری طلائی

9- حساب سپرده قرض الحسنه جاری مشترک

افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه جاری برای پزشکان

بمنظور رعایت شئون اجتماعی پزشکان هنگام مراجعه آقایان و یا بانوان پزشک جهت افتتاح سپرده قرض الحسنه جاری از خواستن معرف خودداری می شود . و به جای آن فتوکپی کارت نظام پزشکی که با اصل آن مطابقت داده شده به عنوان معرف به کارت نمونه امضاء الصاق و شماره آن در کارت مزبور در محل مخصوص ثبت مشخصات معرف نوشته شده و نسبت به افتتاح حساب اقدام می گردد . و پس از باز کردن حساب کتباً از سازمان نظام پزشکی تأییدیه اخذ و در سوابق مربوطه نگهداری می شود .

افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه جاری مشترک :

در هنگام باز کردن حساب قرض الحسنه جاری مشترک (دونفر بیشتر) : رعایت دستورات ذیل الزامی است ، هرگاه چند نفر بخواهند حساب مشترکی باز نمایند با رعایت قوانین ، بدون ایجاد هیچگونه اشکالی طبق تقاضای آنها به افتتاح حساب اقدام می شود که باید دقیقاً توجه و مراقبت نمایند که نحوه عمل و استفاده از حساب در قسمت مخصوص کارت نمونه امضاء تعیین و صریحاً قید شود که نحوه و ترتیب استفاده از حساب متفقاً می باشد یا منفرداً تا در آئیه مشکلاتی ایجاد نشود . در صورت اطلاع، بانک باید برای هر یک از صاحبان حساب موارد زیر اعمال نماید .

- 1- چنانچه یکی از دارندگان حسابهای مشترک فوت نماید مراتب به بانک گزارش نشود اگر چکهایی صادره عهده حساب مذکور پرداخت شود بانک هیچگونه مسئولیتی از آن بابت نخواهد داشت .
- 2- هرگونه قوانین نحوه برداشت منوط به سلامت عقل و حیات شرکاء است .
- 3- افتتاح سپرده قرض الحسنه جاری برای اشخاص حقوقی در صورت پیش بینی در اساسنامه بلامانع می باشد .

فرم برگ درخواست افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه جاری (اشخاص حقیقی و حقوقی)

تاریخ :

بانک : شعبه :

خواهشمند است دستور فرمائید یک شماره حساب سپرده قرض الحسنه جاری بستانکار به نام (شرکت / بانک) اینجانب : فرزند : شماره ثبت شرکت / دارنده شماره شناسنامه : صادره از : به معرفی آقای : دارنده حساب جاری شماره :

آدرس : در دفتر بانک مفتوح نموده و یک دسته چک : برگگی جهت استفاده از حساب مذکور توسط : که امضاء دارد ذیلاً معرفی می شود تحویل فرمایید

نمونه امضاء معرف

نمونه امضاء گیرنده : امضاء صاحب حساب :

نشانی صاحب حساب :

یک دسته چک : برگگی از شماره : تاشماره :

برای حساب سپرده قرض الحسنه جاری شماره : توسط بانک :

شعبه : به : تحویل شود .

تاریخ : امضاء گیرنده دسته چک :

فرم کارت افتتاح جاری حساب

شماره حساب : بانک : شعبه : تاریخ :
خواهشمند است حساب سپرده قرض الحسنه جاری ریالی بنام : فرزند :
با مشخصات ذیل در دفاتر آن بانک باز نمائید .

امضاء :

شغل : نشانی کامل : شماره تلفن :
تابعیت : نشانی بعدی : شماره تلفن :
نام معرف : شماره حساب معرف :
نحوه استفاده از حساب (متعاقباً یا منفرداً ذکر شود)

محل امضاء

معرف

شماره حساب : بانک : شعبه : تاریخ :
نام : بامشخصات ذیل در دفاتر آن بانک باز نمائید .
شماره ثبت : تابعیت : مدت شرکت :
نشانی کامل : نوع کار : شماره تلفن :
نشانی های بعدی :

نا.....

م شرکاء یا هیئت مدیره :

مدت اختیارات هیئت مدیره :

تغییرات :

نحوه استفاده از حساب :

دفتر مشخصات حسابهای جاری :

بانک :

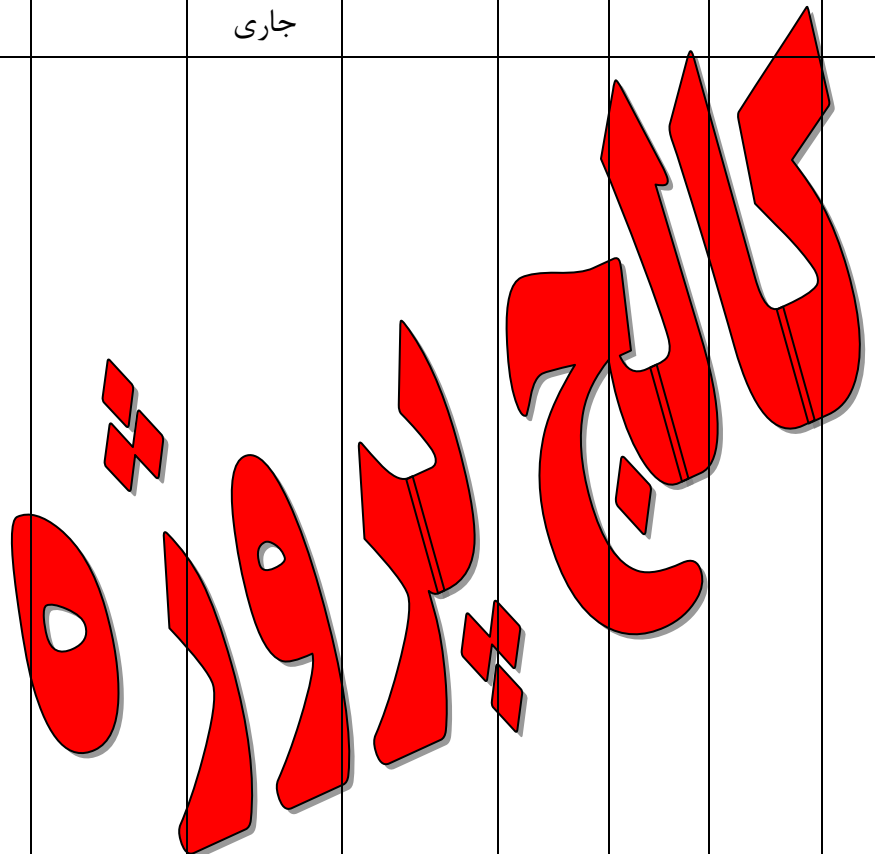
شماره حساب :

شماره ردیف جساب جاری	نام	نام خانوادگی	نشانی	ملاحظات

فرم دفتر دسته چکها

بانک :

شعبه :

شرح تحویل به مشتری					شرح تحویل چک به صندوق			
تاریخ	سری	از شماره	تا شماره	تاریخ	نام مشتری	شماره حساب جاری	امضاء گیرنده	ملاحظات
								

متن قانون صدور چک (قانون جدید)

قانون چک مصوب سال 1382 روزنامه رسمی شماره: 17067- 82/7/9- موضوع: قانون صدور چک مصوب 1355/4/16 با اصلاحات مصوب 1372/8/77 و اصلاحات مصوب 1382/2/6

ماده 1-

انواع چک عبارتست از:

- 1- چک عادی، چکی است که اشخاص عهده بانکها به حساب جاری خود صادر و دارنده آن تضمینی جز اعتبار صادرکننده آن ندارد.
- 2- چک تایید شده، چکی است که اشخاص عهده بانکها به حساب جاری خود صادر و توسط بانک محال علیه پرداخت وجه آن تایید میشود.
- 3- چک تضمین شده، چکی است که توسط بانک به عهده همان بانک به درخواست مشتری صادر و پرداخت وجه آن توسط بانک تضمین میشود.
- 4- چک مسافرتی، چکی است که توسط بانک صادر و وجه آن در هر یک از شعب آن بانک یا توسط نمایندگان و کارگزاران آن پرداخت میگردد.

ماده 2-

چکهای صادر عهده بانکهایی که طبق قوانین ایران در داخل کشور دایر شده یا میشوند همچنین شعب آنها در خارج از کشور در حکم اسناد لازم الاجرا است و دارنده چک در صورت مراجعه به بانک و عدم دریافت تمام یا قسمتی از وجه آن به علت نبودن محل و یا به هر علت دیگری که منتهی به برگشت چک و عدم پرداخت گردد میتواند طبق قوانین و آئین نامه های مربوط به اجرای اسناد رسمی وجه چک یا باقی مانده آن را از صادرکننده وصول نماید. برای صدور اجراییه دارنده چک باید عین چک و گواهی نامه مذکور در ماده 4 و یا گواهی نامه مندرج در ماده 5 را به اجرای ثبت اسناد محل تسلیم نماید. اجراء ثبت در صورتی دستور اجرا صادر میکند که مطابقت امضای چک با نمونه امضای صادر کننده در بانک از طرف بانک گواهی شده باشد.

دارنده چک اعم از کسی است که چک در وجه او صادر گردیده یا به نام او پشت نویسی شده یا حامل چک (در مورد چکهای در وجه حامل) یا قائم مقام قانونی آنان.

تبصره:

دارنده چک میتواند محکومیت صادرکننده را نسبت به پرداخت کلیه خسارات و هزینه های وارد شده که مستقیماً و به طور متعارف در جهت وصول طلب خود از ناحیه وی متحمل شده است، اعم از آنکه قبل از صدور حکم یا پس از آن باشد، از دادگاه تقاضا نماید، در صورتیکه دارنده چک جبران خسارت و هزینه های مزبور را پس از صدور حکم درخواست کند، باید درخواست خود را به همان دادگاه صادرکننده حکم تقدیم نماید.

ماده 3:

صادرکننده چک باید در تاریخ مندرج در آن معادل مبلغ مذکور در بانک محال علیه وجه نقد داشته باشد و نباید تمام یا قسمتی از وجهی را که به اعتبار آن چک صادر کرده به صورتی از بانک خارج نماید یا دستور عدم پرداخت وجه چک را بدهد و نیز نباید چک را به صورتی تنظیم نماید که بانک به عللی از قبیل عدم مطابقت امضاء یا قلم خوردگی در متن چک یا اختلاف در مندرجات چک و امثال آن از پرداخت وجه چک خودداری نماید. هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد بانک به آن شرط ترتیب اثر نخواهد داد.

ماده 3 مکرر:

چک فقط در تاریخ مندرج در آن یا پس از تاریخ مذکور قابل وصول از بانک خواهد بود.

ماده 4:

هرگاه وجه چک به عللی از علل مندرج در ماده 3 پرداخت نگردد بانک مکلف است در برگ مخصوص که مشخصات چک و هویت و نشانی کامل صادرکننده در آن ذکر شده باشد علت یا علل عدم پرداخت را صریحاً قید و آن را امضاء و مهر نموده و به دارنده چک تسلیم نماید. در برگ مزبور باید مطابقت امضاء صادرکننده با نمونه امضاء موجود در بانک (در حدود عرف بانکداری) و یا عدم مطابقت آن از طرف بانک تصدیق شود. بانک مکلف است به منظور اطلاع صادرکننده چک فوراً نسخه دوم این برگ را به آخرین نشانی صاحب حساب که در بانک موجود است ارسال دارد. در برگ مزبور باید نام و نام خانوادگی و نشانی کامل دارنده چک نیز قید گردد.

ماده 5:

در صورتیکه موجودی حساب صادرکننده چک نزد بانک کمتر از مبلغ چک باشد به تقاضای دارنده چک، بانک مکلف است مبلغ موجود در حساب را به دارنده چک بپردازد و دارنده چک با قید مبلغ دریافت شده در پشت چک و تسلیم آن به بانک، گواهینامه مشتمل بر مشخصات چک و مبلغی که پرداخت شده از بانک دریافت مینماید. چک مزبور نسبت به مبلغی که پرداخت نگردیده بایمحل محسوب و گواهینامه بانک در این مورد برای دارنده چک جانشین اصل چک خواهد بود. در مورد این ماده نیز بانک مکلف است اعلامیه مذکور در ماده قبل را برای صاحب حساب ارسال نماید.

ماده 6:

بانکها مکلفند در روی هر برگ چک نام و نام خانوادگی صاحب حساب را قید نمایند.

ماده 7:

هر کس مرتکب بزه صدور چک بلامحل گردد به شرح ذیل محکوم خواهد شد:
الف - چنانچه مبلغ مندرج در متن چک کمتر از ده میلیون (10,000,000) ریال باشد به حبس تا حداکثر شش ماه محکوم خواهد شد.

ب - چنانچه مبلغ مندرج در متن چک ده میلیون (10,000,000) ریال تا پنجاه میلیون (50,000,000) ریال باشد از شش ماه تا یک سال حبس محکوم خواهد شد.

ج - چنانچه مبلغ مندرج در متن چک از پنجاه میلیون (50,000,000) ریال بیشتر باشد به حبس از یک سال تا دو سال و ممنوعیت از داشتن دسته چک به مدت دو سال محکوم خواهد شد و در صورتیکه صادرکننده چک اقدام به اصدار چکهای بلامحل نموده باشد، مجموع مبالغ مندرج در متون چکها ملاک عمل خواهد بود.

تبصره :

این مجازاتها شامل مواردی که ثابت شود چکهای بلامحل بابت معاملات نامشروع و یا بهره ربوی صادر شده، نمیباشد.

ماده 8:

چکهایی که در ایران عهده بانکهای واقع در خارج کشور صادر شود و منتهی به گواهی عدم پرداخت شده باشند از لحاظ کیفری مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده 9:

در صورتیکه صادر کننده چک قبل از تاریخ شکایت کیفری وجه چک را نقداً به دارنده آن پرداخته یا موافقت شاکی خصوصی ترتیبی برای پرداخت آن داده باشد، یا موجبات پرداخت آن را در بانک محال علیه فراهم نماید قابل تعقیب کیفری نیست. در مورد اخیر بانک مذکور مکلف است تا میزان وجه چک حساب صادر کننده را مسدود نماید و به محض مراجعه دارنده و تسلیم چک وجه آن را بپردازد.

ماده 10:

هر کس با علم به بسته بودن حساب بانکی خود مبادرت به صدور چک نماید عمل وی در حکم صدور چک بی محل خواهد بود و به حداکثر مجازات مندرج در ماده 7 محکوم خواهد شد و مجازات تعیین شده غیر قابل تعلیق است.

ماده 11:

جرائم مذکور در این قانون بدون شکایت دارنده چک قابل تعقیب نیست و در صورتیکه دارنده چک تا شش ماه از تاریخ صدور چک برای وصول آن به بانک مراجعه نکند یا ظرف شش ماه از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت شکایت ننماید دیگر حق شکایت کیفری نخواهد داشت. منظور از دارنده چک در این ماده شخصی است که برای اولین بار چک را به بانک ارائه داده است برای تشخیص این که چه کسی اولین بار برای وصول وجه چک به بانک مراجعه کرده است بانکها مکلفند به محض مراجعه دارنده چک هویت کامل و دقیق او را در پشت چک با ذکر تاریخ قید نمایند.

کسی که چک پس از بازگشت از بانک به وی منتقل گردیده حق شکایت کیفری نخواهد داشت مگر آنکه انتقال قهری باشد.

در صورتیکه دارنده چک بخواهد چک را به وسیله شخص دیگری به نمایندگی از طرف خود وصول کند و حق شکایت کیفری او در صورت بیمحل بودن چک محفوظ باشد، باید هویت و نشانی خود را با تصریح نمایندگی شخص مذکور در ظهر چک قید نماید و در این صورت بانک اعلامیه مذکور در ماده 4 و 5 را به نام صاحب چک صادر میکند و حق شکایت کیفری او محفوظ خواهد بود.

تبصره :

هرگاه بعد از شکایت کیفری، شاکی چک را به دیگری انتقال دهد یا حقوق خود را نسبت به چک به هر نحو به دیگری واگذار نماید تعقیب کیفری موقوف خواهد شد.

ماده 12:

هرگاه قبل از صدور حکم قطعی، شاکی گذشت نماید و یا این که متهم وجه چک و خسارات تاخیر تادیه را نقداً به دارنده آن پرداخت کند، یا موجبات پرداخت وجه چک و خسارات مذکور (از تاریخ ارائه چک به بانک) را فراهم کند یا در صندوق دادگستری یا اجراء ثبت تودیع نماید مرجع رسیدگی قرار موقوفی تعقیب صادر خواهد کرد.

صدور قرار موقوفی تعقیب در دادگاه کیفری مانع از آن نیست که آن دادگاه نسبت به سایر خسارات مورد مطالبه رسیدگی و حکم صادر کند.

هرگاه پس از صدور حکم قطعی شاکی گذشت کند و یا این که محکوم علیه به ترتیب فوق موجبات پرداخت وجه چک و خسارات تاخیر تادیه و سایر خسارات مندرج در حکم را فراهم نماید اجرای حکم موقوف میشود و محکوم علیه فقط ملزم به پرداخت مبلغی معادل یک سوم جزای نقدی مقرر در حکم خواهد بود به دستور دادستان به نفع دولت وصول خواهد شد.

تبصره :

میزان خسارت و نحوه احتساب آن بر مبنای قانون الحاق یک تبصره به ماده (2) قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک - مصوب 1376/3/10 مجمع تشخیص مصلحت نظام - خواهد بود.

ماده 13:

در موارد زیر صادر کننده چک قابل تعقیب کیفری نیست.

الف - در صورتیکه ثابت شود چک سفید امضاء داده شده باشد.

ب - هرگاه در متن چک، وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی شده باشد.

ج - چنانچه در متن چک قید شده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.

د - هرگاه بدون قید در متن چک ثابت شود که وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی بوده یا چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.

هـ - در صورتیکه ثابت گردد چک بدون تاریخ صادر شده و یا تاریخ واقعی صدور چک مقدم بر تاریخ مندرج در متن چک باشد.

ماده 14:

صادرکننده چک یا ذینفع یا قائم مقام قانونی آنها با تصریح به این که چک مفقود یا سرقت یا جعل شده و یا از طریق کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا جرائم دیگری تحصیل گردیده میتواند کتباً دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد بانک پس از احراز هویت دستور دهنده از پرداخت وجه آن خودداری خواهد کرد و در صورت ارائه چک بانک گواهی عدم پرداخت را با ذکر علت اعلام شده صادر و تسلیم مینماید.

دارنده چک میتواند علیه کسی که دستور عدم پرداخت داده شکایت کند و هرگاه خلاف ادعایی که موجب عدم پرداخت شده ثابت گردد دستور دهنده علاوه بر مجازات مقرر در ماده 7 این قانون به پرداخت کلیه خسارات وارده به دارنده چک محکوم خواهد شد.

تبصره 1:

ذینفع در مورد این ماده کسی است که چک به نام او صادر یا ظهرنویسی شده یا چک به او واگذار گردیده باشد (یا چک در وجه حامل به او واگذار گردیده).
در موردی که دستور عدم پرداخت مطابق این ماده صادر میشود بانک مکلف است وجه چک را تا تعیین تکلیف آن در مرجع رسیدگی یا انصراف دستور دهنده در حساب مسدودی نگهداری نماید.

تبصره 2:

دستور دهنده مکلف است پس از اعلام به بانک شکایت خود را به مراجع قضایی تسلیم و حداکثر ظرف مدت یک هفته گواهی تقدیم شکایت خود را به بانک تسلیم نماید در غیر اینصورت پس از انقضاء مدت مذکور بانک از محل موجودی به تقاضای دارنده چک وجه آن را پرداخت میکند.

تبصره 3:

پرداخت چکهای تضمین شده و مسافرتی را نمیتوان متوقف نمود مگر آنکه بانک صادرکننده نسبت به آن ادعای جعل نماید. در این مورد نیز حق دارنده چک راجع به شکایت به مراجع قضائی طبق مفاد قسمت اخیر ماده (14) محفوظ خواهد بود.

ماده 15:

دارنده چک میتواند وجه چک و ضرر و زیان خود را در دادگاه کیفری مرجع رسیدگی مطالبه نماید.

ماده 16:

رسیدگی بته کلیه شکایات و دعاوی جزایی و حقوق مربوط به چک در دادسرا و دادگاه تا خاتمه دادرسی، فوری و خارج از نوبت بعمل خواهد آمد.

ماده 17:

وجود چک در دست صادر کننده دلیل پرداخت وجه آن و انصراف شاکی از شکایت مگر این که خلاف این امر ثابت گردد.

ماده 18:

مرجع رسیدگی کننده جرائم مربوط به چک بلامحل، از متهمان در صورت توجه اتهام طبق ضوابط مقرر در ماده (134) قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امر کیفری) - مصوب 1378/6/28 کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی - حسب مورد یکی از قرارهای تامین کفالت یا وثیقه (اعم از وجه نقد یا ضمانت نامه بانکی یا مال منقول و غیرمنقول) اخذ مینماید.

ماده 19:

در صورتیکه چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شده باشد، صادرکننده چک و صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شده باشد، صادر کننده چک و صاحب حساب متضامناً مسئول پرداخت وجه چک بوده و اجرائیه و حکم ضرر و زیان براساس تضامن علیه هر دو صادر میشود. به علاوه امضاء کننده چک طبق مقررات این قانون مسئولیت کیفری خواهد داشت مگر این که ثابت نماید که عدم پرداخت مستند به عمل صاحب حساب یا وکیل یا نماینده بعدی او است، که در این صورت کسی که موجب عدم پرداخت شده از نظر کیفری مسئول خواهد بود.

ماده 20:

مسئولیت مدنی پشت‌نویسان چک طبق قوانین و مقررات مربوط کماکان به قوت خود باقی است.

ماده 21:

بانکها مکلفند کلیه حسابهای جاری اشخاص را که بیش از یک بار چک بیمحل صادر کرده و تعقیب آنها منتهی به صدور کیفر خواست شده باشد بسته و تا سه سال بته نام آنها حساب جاری دیگری باز ننمایند.

مسئولین شعب هر بانکی که به تکلیف فوق عمل ننمایند حسب مورد با توجه به شرایط و امکانات و دفعات و مراتب جرم به یکی از مجازاتهای مقرر در ماده 9 قانون رسیدگی به تخلفات اداری توسط هیات رسیدگی به تخلفات اداری محکوم خواهند شد.

تبصره 1:

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است سوابق مربوط به اشخاصی را که مبادرت به صدور چک بلامحل نموده‌اند به صورت مرتب و منظم ضبط و نگهداری نماید و فهرست اسامی این اشخاص را در اجرای مقررات این قانون در اختیار کلیه بانکهای کشور قرار دهد.

تبصره 2:

ضوابط و مقررات مربوط به محرومیت اشخاص از افتتاح حساب جاری و نحوه پاسخ به استعلامات بانکها به موجب آئین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف مدت سه ماه توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تنظیم و به تصویب هیات دولت میرسد.

ماده 22:

در صورتیکه به متهم دسترسی حاصل نشود، آخرین نشانی متهم در بانک محال علیه اقامتگاه قانونی او محسوب است و هرگونه ابلاغی به نشانی مزبور به عمل می‌آید. هرگاه متهم حسب مورد به نشانی بانکی یا نشانی تعیین شده شناخته نشود یا چنین محلی وجود نداشته باشد گواهی مامور به منزله ابلاغ اوراق تلقی میشود و رسیدگی بدون لزوم احضار متهم وسیله مطبوعات ادامه خواهد یافت.

ماده 23:

قانون چک مصوب خرداد 1344 نسخ میشود.

ماده 8 قانون اصلاح موادی از قانون صدور چک مصوب 1382/6/5،

ماده 8: کلیه قوانین و مقررات مغایر از تاریخ تصویب این قانون لغو میگردد.

کالج پروژه

متن کامل پیش نویس لایحه جدید صدور چک که برای تصویب به هیئت دولت ارسال شده است.

در مقدمه لایحه جدید صدور چک آمده است: اعتبار اسناد تجاری و بویژه چک در روابط مالی مردم و نقش این اوراق در تنظیم معاملات، تسهیل تجارت و تسریع در چرخه اقتصادی کشور، امری انکارناپذیر است. اتکای بنیان تجارت بر این اسناد تمام نظام های حقوقی جهان را به سوی تدوین مقرراتی منسجم و جامع برای حکومت بر این اوراق، تنظیم مبادلات بازار و جلوگیری از موارد سوءاستفاده و یا سوءکاربرد آنها سوق داده است.

به رغم آنکه، در سالیهای نخستین اسده حاضر، حجم موارد صدور چک و به تبع آن آمار جرم صدور چک پرداختنشده در ایران چندان چشمگیر نبود، قانونگذار به روشنی و فراست و با آگاهی بر اهمیت این اوراق و تأثیر سوء جرایم مرتبط با آن بر اقتصاد کشور و روابط معاملاتی اشخاص، به سوی تدوین مقرراتی شایسته برای سامان بخشیدن به چک و برخورد با جرایم ناظر به آن گام برداشت. در همین راستا، در نظام حقوقی ایران نخستین بار به موجب قانون مجازات صادرکنندگان چک بدون محل مصوب 1312/5/8، مادهای به ذیل ماده 238 مکرر قانون مجازات عمومی افزوده شد و به موجب آن، صدور چک بلامحل، عنوان مجرمانه یافت. این مقررره تا تصویب لایحه قانونی چک بلامحل به تاریخ 1337/12/16 به قوت خود باقی بود.

قانون مزبور، نخستین قانونی بود که به نحو مستقل به معرفی چک و جرایم مرتبط با آن پرداخت. برخی ایرادهای مترتب بر این قانون و تحولات اقتصادی جامعه، قانونگذار را به سوی تدوین و تصویب قوانین بعدی در تاریخ 1344/3/4؛ 1355/4/16؛ 1372/8/11؛ 1375/12/12؛ 1376/3/10 و 6/2/1382 سوق داد. در هر یک از این قوانین، به فراخور اوضاع و مصالح جامعه، در مجازات صادرکنندگان چک بلامحل و اقسام چک های دارای وصف مجرمانه تغییراتی اعمال شد.

به رغم تمام این مصوبات و با وجود اهتمام دستگاه قانونگذاری و قضایی کشور برای حل و یا به حداقل رساندن معضل صدور چک بلامحل، نمود بیرونی چنین مصوباتی، از جمله افزایش آمار صدور چک بلامحل، انباشته شدن زندانهای کشور از مرتکبان این جرم و عدم دستیابی بخش عمده ای از دارندگان این گونه چکها به مطالبات قانونی خود، مؤید عدم موفقیت در این عرصه است.

مطالعه اجمالی قوانین متعدد یاد شده، بیانگر این حقیقت است که قانونگذار ایران، جز در موارد محدودی مانند صدور گواهی فقدان یا کسر موجودی، عدم پرداخت وجه چک به دستور صادر کننده یا ذی نفع و امثال آن، درخصوص افتتاح حساب، صدور چک بلامحل و گردش آن، نقش قابل ملاحظه ای را برای بانک قائل نشده و مسئولیت خاصی نیز برای آن مقرر ننموده است، حال آنکه، به گواهی مطالعات کارشناسی صورت گرفته، یکی از مهمترین علل بروز و شیوع پدیده صدور چک بلامحل، فقدان کارآیی نظام بانکی کشور و عدم اتخاذ شیوه های مؤثر از سوی این نظام در مراحل مختلف افتتاح حساب، تسلیم دسته چک و برخورد اجرایی و اداری با صادرکنندگان چنین چکهایی است.

اهمیت انکارناپذیر نقش نظام بانکی کشور در کاهش میزان جرم صدور چک بلامحل، موجب شده است بسیاری از نظامهای حقوقی جهان با تغییر و تجدیدنظر در روند قانونگذاری خود برای بانکها نقشی اجرایی و تا حدودی قضایی در برخورد با صادرکنندگان چک بلامحل قائل شوند.

موفقیت این نظامها در کنترل و نیز به حداقل رساندن جرم صدور چک بلامحل و آسیبشناسی که در نظام حقوقی ایران صورت گرفته است، معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضاییه را به سوی تهیه پیش نویس اصلاح قانون صدور چک سوق داد.

در همین راستا از سال 1383 تا کنون جلسات کارشناسی متعددی با حضور قضات مجرب دستگاه قضا، مدیران و کارشناسان برجسته نظام پولی و بانکی کشور، تشکیل و با بهره گیری از مطالعات تطبیقی صورت گرفته در سایر نظامهای حقوقی جهان، پیش نویس اولیه لایحه مزبور، تهیه و تدوین شد.

این پیش نویس از آن زمان تا کنون بر اساس دیدگاه های تمام کارشناسان این حوزه بارها مورد بازبینی مجدد قرار گرفته و در نهایت در جلسات متعدد مسئولان عالی قوه قضاییه و با حضور وزرا، مدیران و کارشناسان ارشد نظام اقتصادی، پولی و بانکی کشور نهایی آماده شده است.

در تدوین آخرین پیش نویس لایحه صدور چک، مباحث عمده تئوریک و کاربردی چک مد نظر قرار گرفته و تلاش شده است با پیش بینی ضمانت اجراهای متعدد مالی و اداری و در مواردی کیفی، موارد ارتکاب بزه مزبور به حداقل ممکن تقلیل یابد. عمده راهکارهای مقرر در این لایحه جهت نیل به هدف فوق را میتوان در قالب محورهای زیر مورد بررسی قرار داد:

الف) راهکارهای پیشگیری از صدور چک پرداخت نشدنی: از جمله راهکارهای مقرر می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- 1- پیش بینی مکانیسمی دقیق و توأم با سخت گیری جهت افتتاح حساب و دریافت دسته چک؛
- 2- تعیین سقف اعتبار و نیز پیش بینی رنگ بندی متفاوت برای هر برگ چک بر اساس توانایی مالی صادرکننده؛
- 3- پیش بینی تأسیس سامانه الکترونیکی اطلاع رسانی در خصوص چک و تشکیل پرونده الکترونیکی چک و امکان دستیابی اشخاص به اطلاعات این سامانه؛

4- تعیین ضمانت اجراها و محرومیت‌های متعدد مالی و اداری برای صادرکننده چک بلامحل از قبیل مسدود نمودن حساب صادرکننده، ارسال اخطاریه مبنی بر استرداد تمام دسته چکها، محرومیت شخص از دریافت دسته چک جدید، دریافت هرگونه تسهیلات بانکی و نیز افتتاح حساب جاری در تمام بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری؛

5- فراهم آوردن موجبات برداشت وجه چک بلامحل از محل موجودی سایر حسابهای جاری، پس انداز و کوتاه مدت یا بلندمدت شخص صادرکننده از طریق سیستم بانکی کشور و به صرف درخواست دارنده چنین چکی.

ب) پیش بینی امکان صدور چک الکترونیکی، به رسمیت شناختن آن و شمول این لایحه نسبت به این نوع از چک.

ج) به رسمیت شناختن مسئولیت تضامنی بانک محالّ علیه در نتیجه تخلف از اجرای مقررات پیش بینی شده در این لایحه.

د) پیش بینی ضمانت اجرای کیفری برای توسل به وسایل متقلبانه برای افتتاح حساب یا دریافت دسته چک.

پیش نویس لایحه صدور چک

ماده 1.

چک سندی یا داده پیامی است که به موجب آن صادرکننده وجهی را که نزد بانک محالّ علیه دارد کلاً یا بعضاً دریافت یا به دیگری واگذار می نماید.

تبصره:

نهادها و مؤسسات مالی و اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در صورت کسب مجوز از این بانک و با رعایت مقررات این قانون می توانند مبادرت به صدور دسته چک نمایند. در این صورت تمام تکالیف و مسؤولیتهای این قانون، نسبت به آنها نیز مجرا است.

ماده 2.

چک فقط در تاریخ مندرج در آن یا پس از تاریخ مزبور، قابل ارائه و وجه آن قابل وصول از بانک خواهد بود.

ماده 3.

گواهی عدم پرداخت، برگ مخصوصی است که در آن مشخصات و مبلغ پرداخت نشده چک، هویت و نشانی کامل صاحب حساب، صادرکننده و دارنده و علت یا علل عدم پرداخت صریحاً توسط بانک قید و امضاء و مهر می شود. در برگ مزبور باید مطابقت یا عدم مطابقت امضاء صادرکننده با نمونه امضاء موجود در بانک، در حدود عرف بانکداری از طرف بانک تصدیق شود. در صورتی که موجودی حساب، نزد بانک

کمتر از مبلغ چک باشد، بانک به تقاضای دارنده مکلف است مبلغ موجود را بپردازد و دارنده با قید مبلغ دریافت شده در پشت چک و تسلیم آن به بانک، گواهینامه‌ای مشتمل بر مشخصات چک و مبلغی که پرداخت شده از بانک دریافت می‌کند. چک مزبور نسبت به مبلغی که پرداخت نشده، بلامحل محسوب و گواهینامه بانک در این مورد برای دارنده جانشین اصل چک است.

تبصره 1:

گواهی عدم پرداخت، صرفاً در تاریخ مندرج در چک و یا پس از تاریخ مزبور، صادر خواهد شد.

تبصره 2:

هرگاه چک به نحو الکترونیکی صادر شده باشد، باید در گواهی عدم پرداخت، تأیید صدور امضا چک از سوی مرکز گواهی امضای الکترونیکی نیز قید شود.

تبصره 3:

هرگاه پس از صدور گواهی موضوع ماده فوق، موجودی حساب، افزایش یافته و یا تکمیل شود، بانک محالاً علیه باید معادل مبلغ چک را مسدود و مراتب را به دارنده گواهی عدم پرداخت اعلام کند. دارنده می‌تواند با ارائه این گواهی، مبلغ مزبور را دریافت نماید. در این صورت بانک مکلف است نسبت به اصلاح گواهی عدم پرداخت و درج مبلغ دریافتی اقدام کند.

ماده 4:

چک موضوع این قانون، در حکم سند لازم‌الاجرا است. دارنده چک پس از اخذ گواهی عدم پرداخت می‌تواند طبق مقررات مربوط به اجرای اسناد رسمی، وجه چک یا باقیمانده آن را از صاحب حساب و صادرکننده یا هریک از آنها وصول کند.

اجرای ثبت در صورتی دستور اجرا صادر می‌کند که مطابقت امضای چک با نمونه امضای صادرکننده در بانک از طرف بانک محالاً علیه و یا مرکز گواهی امضای الکترونیکی، تأیید شده باشد و دارنده چک عین چک و یا مدارک مثبت چک الکترونیکی و گواهینامه عدم پرداخت و یا گواهینامه جانشین چک را به اجرای ثبت تسلیم کند.

ماده 5:

بانک مکلف است هنگام افتتاح حساب برای متقاضی، مشخصات کامل شناسنامه ای و کد ملی اشخاص حقیقی و نام، نوع و شماره ثبت اشخاص حقوقی، سمت، حدود اختیارات، مدت مدیریت مدیران و نیز دارندگان حق امضا اشخاص حقوقی و نشانی و کدپستی متقاضی را ثبت و از صحت مشخصات اعلامی اطمینان حاصل کند و همچنین با استعلام از بانک مرکزی، از عملکرد مالی - بانکی متقاضی تحقیق کند. در صورتی که متقاضی دارای سابقه صدور چک بلامحل باشد، بانک مجاز به افتتاح حساب جاری جدید برای متقاضی نمی‌باشد و الا نسبت به پرداخت خسارات وارد شده و نیز معادل وجه چک در حق دارنده آن مسؤولیت تضامنی دارد.

تبصره 1:

طرق احراز صحت مشخصات اعلام شده از سوی متقاضی افتتاح حساب، بر اساس آیین نامه ای است که ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون، توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با همکاری وزارت دادگستری تهیه شده و به تصویب هیأت دولت می رسد.

تبصره 2:

در صورت درخواست افتتاح حساب از سوی مدیران و یا نمایندگان اشخاص حقیقی و حقوقی، این اشخاص نیز نباید منعی برای افتتاح حساب و دریافت دسته چک داشته باشند.

تبصره 3:

تحويل دسته چک به دارندگان حسابهای جاری قبلی منوط به احراز شرایط مقرر در این قانون است.

ماده 6:

بانک باید نام، نام خانوادگی، شماره ملی، کدپستی اشخاص حقیقی و نام، نوع، شماره شناسه، شماره ثبت و کدپستی اشخاص حقوقی صاحب حساب را در برگهای چک قید و هر یک از برگها را در دو نسخه تنظیم نماید.

تبصره 1:

مفاد هر برگ چک به هنگام صدور باید به نحوی تنظیم شود که عیناً در نسخه های نیز منعکس شده و دریافت کننده چک در نسخه مربوط، این امر و نیز دریافت برگه چک را گواهی نماید.

تبصره 2:

صدور و تسلیم دسته چک بعدی برای صاحب حساب منوط به ارائه نسخ ثانی چکهای صادر شده و انطباق مبلغ آنها با چکهای اصلی ارائه شده به بانک می باشد.

ماده 7:

تمام بانکهای کشور مکلفند بر روی هر یک از برگهای چک، حداکثر مبلغ قابل پرداخت و مدت اعتبار صدور آن را قید نمایند. در صورت درج مبلغ بیشتر، بانک صرفاً به میزان اعتبار برگه مزبور نسبت به پرداخت اقدام می کند و این چک نسبت به مبلغ مازاد مشمول مقررات این قانون نیست.

تبصره: شیوه تعیین مبلغ قابل پرداخت هر یک از برگهای چک بر اساس توانایی مالی متقاضی، نوع رنگ بندی بر اساس اعتبار چک و حد اکثر مهلت صدور آن به موجب آئین نامه ای است که ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه شده و به تصویب هیأت دولت می رسد.

ماده 8:

صادر کننده چک باید در تاریخ مندرج در آن معادل مبلغ مذکور در بانک محالّ علیه وجه نقد داشته باشد و نباید تمام یا قسمتی از وجهی را که به اعتبار آن چک صادر کرده به صورتی از بانک خارج نماید

یا دستور عدم پرداخت وجه چک را بدهد و نیز نباید چک را به صورتی تنظیم نماید که بانک به عللی از قبیل عدم مطابقت امضاء یا قلم خوردگی در متن چک یا اختلاف در مندرجات چک و امثال آن از پرداخت وجه چک خودداری کند.

تبصره:

هرگاه در متن چک شرطی برای پرداخت ذکر شده باشد بانک به آن شرط ترتیب اثر نخواهد داد.

ماده 9.

هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده 8 این قانون پرداخت نشود، بانک مکلف است بلافاصله در صورت تقاضای شخص، هویت کامل او را در پشت چک قید و گواهی عدم پرداخت یا گواهی جانشین اصل چک به نام او صادر و فوراً نسخه ای از گواهی مزبور را به آخرین نشانی صاحب حساب که در بانک موجود است، با توپل به هر وسیله اطمینان بخشی، حسب مورد از طریق مراسلات مکتوب یا داده های پیامی، ارسال کند.

ماده 10.

هرگاه بانک محال علیه متوجه شود چک ارائه شده به بانک به علتی از علل مندرج در ماده 8 این قانون قابل پرداخت نیست، مکلف است حداکثر ظرف دو روز از تاریخ صدور گواهی عدم پرداخت، موضوع را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران یا مرکزی که از سوی این بانک تعیین می شود، اطلاع دهد.

ماده 11.

هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در ماده 8 این قانون پرداخت نشود، تمام اقدامات زیر نسبت به صادرکننده چک اعمال می شود:

(الف) محرومیت از دریافت هرگونه تسهیلات بانکی؛

(ب) محرومیت از افتتاح اعتبار اسنادی ارزی و ریالی؛

(ج) محرومیت از دریافت ضمانتنامه های ارزی و ریالی؛

(د) محرومیت از دریافت دسته چک؛

(هـ) استرداد تمام دسته چکها اعم از اینکه از ناحیه بانک محال علیه و یا سایر بانکها صادر شده باشد؛

(و) درج عبارت «صاحب حساب دارای سابقه صدور چک بلامحل است» بر روی تمام برگه های چک برای مدت یک سال؛

(ز) محرومیت از افتتاح حساب جاری در تمام بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری؛

(ح) مسدود شدن کارت اعتباری و عدم صدور این کارت از سوی بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری؛

(ط) درج نام و مشخصات صادرکننده چک بلامحل در پایگاه الکترونیکی موضوع ماده 19 این قانون.

تبصره 1:

محرومیت‌های موضوع بندهای «الف»، «ب»، «ج»، «د»، «ز» و «ط» ماده فوق برای مدت سه سال اعمال خواهد شد.

تبصره 2:

هرگاه صادرکننده و یا صاحب حساب در سایر بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری دارای حساب جاری، پس انداز، کوتاه مدت و یا بلند مدت باشد، بانک محالاً علیه مکلف است به درخواست دارنده چک، معادل مبلغ پرداخت نشده چک را از حسابهای یاد شده، برداشت و به وی تسلیم کند.

تبصره 3:

هرگاه صادرکننده چک بلامحل که برای بار نخست مبادرت به صدور این چک نموده است، مبلغ چک و نیز در صورت مطالبه خسارت تأخیر تأدیه را از تاریخ صدور گواهی موضوع ماده 3 این قانون، پرداخت و یا رضایت دارنده را تحصیل کند، محل کافی برای پرداخت در اختیار بانک محالاً علیه قرار دهد و یا لاشه چک را ارائه کند، اعمال تمام اقدامات موضوع ماده فوق نسبت به وی، منتفی و بلااثر می شود.

تبصره 4:

اعمال محرومیت موضوع بند «و» ماده فوق، پس از سپری شدن مدت زمان محرومیت از دریافت دسته چک موضوع بند «د» این ماده اعمال می شود.

تبصره 5:

در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شده باشد، اقدامات موضوع ماده فوق نسبت به صاحب حساب نیز اعمال خواهد شد.

تبصره 6: در صورتی که دارنده چک، پس از انقضای مدت شش ماه از تاریخ مندرج در چک، برای وصول وجه آن به بانک رجوع کند، اقدامات موضوع ماده فوق نسبت به صادرکننده چک بلامحل اعمال نخواهد شد.

ماده 12:

هرگاه بانک محالاً علیه متوجه شود چک ارائه شده به بانک به علتی از علل مندرج در ماده 8 این قانون قابل پرداخت نیست، مکلف است بلافاصله به صادرکننده اخطار کند تمام دسته چکهای تسلیمی را اعم از اینکه از ناحیه بانک محالاً علیه و یا بانکهای دیگر صادر شده باشد، مسترد کند.

تبصره:

هرگاه اخطاریه موضوع ماده فوق برای صاحب حساب صادر و ارسال شود، این شخص صرفاً می تواند نسبت به صدور چکی که قابلیت پرداخت وجه آن به تأیید بانک محالاً علیه برسد، اقدام کند.

ماده 13:

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران یا مراکزی که از سوی این بانک تعیین می شود، مکلفند حداکثر ظرف دو روز از تاریخ اعلام بانک محالاً علیه موضوع ماده 10 این قانون، صدور چک بلامحل و نیز

ضرورت اعمال اقدامات موضوع ماده 11 این قانون را به تمام بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری کشور اطلاع دهند.

ماده 14.

هر بانکی که پس از وصول اعلام موضوع ماده فوق، دسته چک جدید در اختیار صادرکننده چک بلامحل قرار دهد، نسبت به پرداخت خسارات وارد شده و نیز معادل وجه چک در حق دارنده آن مسؤولیت تضامنی دارد.

ماده 15.

هرگاه بانک با وجود تأمین محل بدون موجب قانونی از پرداخت وجه چک خودداری کند، مسؤول جبران خسارت وارد شده به اشخاص است.

ماده 16.

هر شخصی که با توسل به شیوه‌های متقلبانه مبادرت به افتتاح حساب یا دریافت دسته چک کند، در حکم جاعل سند عادی محسوب و به مجازات قانونی این جرم محکوم می شود و در صورتی که عمل ارتكابی قابل انطباق با عنوان مجرمانه دیگری با مجازات شدیدتر باشد، مرتکب به مجازات آن جرم محکوم می شود.

ماده 17.

صاحب حساب یا صادرکننده چک با قائم مقام قانونی آنها با تصریح به اینکه چک مفقود، سرقت و یا جعل شده و یا از طریق کلاهبرداری، خیانت در امانت، ربا و یا جرائم دیگر تحصیل شده، می تواند به طور کتبی دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد. بانک پس از احراز هویت دستور دهنده از پرداخت وجه آن خودداری خواهد کرد و در صورت ارائه چک، گواهی عدم پرداخت را با ذکر علت صادر و تسلیم می کند؛ دارنده چک می تواند علیه کسی که دستور عدم پرداخت داده است، شکایت کند. هرگاه خلاف ادعای دستوردهنده ثابت شود، به ده تا پنجاه میلیون ریال جزای نقدی محکوم و اقدامات موضوع ماده 11 این قانون نسبت به وی اعمال می شود.

تبصره 1:

هرگاه به موجب ماده فوق، دستور عدم پرداخت چک صادر شود، بانک مکلف است وجه چک را تا تعیین تکلیف آن در مرجع رسیدگی یا انصراف دستوردهنده، در حساب مسدودی نگهداری و در صورت ارائه چک بلافاصله گواهی عدم پرداخت را با ذکر علت اعلام شده صادر و تسلیم کند.

تبصره 2:

اعمال مقررات ماده فوق مانع از صدور دستور قضایی مبنی بر عدم پرداخت وجه چک نمی باشد.

ماده 18.

در صورتی که دارنده چک جهت دریافت وجه آن طرح دعوای حقوقی کرده و یا شکایت موضوع ماده 17 این قانون را مطرح کند و به صاحب حساب دسترسی حاصل نشود، آخرین نشانی وی در بانک محالاً علیه اقامتگاه قانونی او محسوب است و هرگونه ابلاغی به نشانی مزبور به عمل می آید و در صورتی که حسب مورد به نشانی بانکی یا نشانی تعیین شده شناخته نشود یا چنین محلی وجود نداشته باشد، گواهی مأمور به منزله ابلاغ اوراق تلقی می شود و رسیدگی بدون لزوم احضار وی به وسیله مطبوعات، ادامه می یابد.

ماده 19.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان مرجع تمرکز اطلاعات راجع به صاحبان حساب جاری مکلف است به منظور جمع آوری اطلاعات راجع به افتتاح و انسداد حساب جاری، دریافت دسته چک، صدور گواهی عدم پرداخت، محرومیت اشخاص از دریافت دسته چک و نیز دیگر اقدامات موضوع ماده 11 این قانون و سایر اطلاعات مورد نیاز، پرونده الکترونیکی چک تشکیل دهد؛ این بانک همچنین مکلف است برای دسترسی آسان و سریع گیرنده چک به اطلاعات صحیح و دقیق پیرامون افتتاح و انسداد حساب جاری، اصالت چک و صحت امضاء و اعتبار صادرکننده، دفاتر خدمات ویژه الکترونیکی را دایر کند. این دفاتر مکلفند به تقاضای ذینفع، گواهی لازم را صادر و یا در ظهر چک مراتب را تأیید و به وی تسلیم نمایند.

تبصره:

نحوه جمع آوری، نوع اطلاعات و چگونگی حفاظت و دسترسی به شبکه اطلاع رسانی موضوع ماده فوق به موجب آیین نامه ای است که ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و با همکاری وزارت دادگستری و سازمان ثبت احوال کشور تهیه شده و به تصویب هیأت دولت می رسد.

ماده 20.

تمام چک های صادر شده عهده بانک هایی که طبق قوانین در داخل کشور دایر شده و می شوند و همچنین شعب آنها در خارج از کشور که منتهی به صدور گواهی عدم پرداخت شده باشد، مشمول مقررات این قانون است.

ماده 21.

پس از لازم الاجرا شدن این قانون، قانون صدور چک مصوب 1355/4/16 با اصلاحات بعدی آن ملغی است.

ماده 22.

این قانون شش ماه پس از تصویب لازم الاجرا است و تا لازم الاجرا شدن آن، وزارتخانه های دادگستری و امور اقتصادی و دارایی و سایر مراجع مربوط با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند

مقدمات اجرای آن را از قبیل تهیه آیین نامه اجرایی، تمرکز اطلاعات راجع به حسابهای جاری موجود، تهیه و تنظیم متن چکهای طرح جدید و طراحی شبکه الکترونیکی چک فراهم کنند.

نحوه رفع سوء اثر از سوابق چکهای برگشتی اشخاص

گروه بازار پول (دنیای اقتصاد) بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران طی اطلاعیه‌ای، اقدامات مورد نیاز صاحبان حسابهای جاری را برای رفع سوء اثر از سوابق چکهای برگشتی اعلام کرد. براساس این اطلاعیه، طبق بخشنامه‌های بانک مرکزی، رفع سوء اثر از چکهای برگشتی اشخاص و مشمول شدن نسبت به بخشنامه طب / 999 مورخ 1382/3/11 این بانک در خصوص مرور زمان به صورت‌های زیر امکان پذیر است.

1- تامین موجودی

صاحب حساب جاری مبلغ مندرج در متن چک برگشت شده را به حساب جاری خود واریز نموده و پس از دریافت مبلغ چک توسط ذی نفع چک، بانک نسبت به رفع سوء اثر از آن، براساس صورتحساب مشتری، اقدام می نماید (بخشنامه طب / 2666 مورخ 8/8/1378)

2- ارائه لاشه چک به شعبه

صاحب حساب جاری یا وکیل قانونی وی، پس از اخذ لاشه چک از ذی نفع، برای رفع سوء اثر آن را به شعب ارائه می نماید (بخشنامه طب / 2666 مورخ 8/8/1378)

3- ارائه رضایت نامه محضری ذی نفع چک با شعبه

صاحب حساب جاری مبلغ را به ذی نفع پرداخت نموده، اما لاشه چک (به دلایل مختلف از جمله مفقود شدن، به سرقت رفتن، سوخت و ...) به شعبه تحویل نمی شود. در این هنگام ذی نفع چک با حضور در دفترخانه اسناد رسمی نسبت به چک مورد نظر رضایت خود را اعلام نموده و صاحب حساب جاری، با ارائه رضایت نامه ممهور به مهر دفترخانه به بانک، درخواست رفع سوء اثر از چک مورد نظر را می نماید (بخشنامه طب / 2666 مورخ 8/9/1386)

4- واریز مبلغ چک به حساب جاری و مسدود کردن آن به مدت 2 سال چنانچه دسترسی به ذی نفع چک امکان پذیر نبوده و صادرکننده چک قادر به ارائه لاشه چک یا رضایت نامه محضری ذی نفع به بانک نباشد. مشتری می تواند معادل وجه چک یا چک های برگشتی را به حساب جاری خود واریز و از شعبه کتبا درخواست کند که مبلغ یا مبالغ واریزی به حساب برای پرداخت چک یا چک های برگشتی نزد شعبه مسدود شود و تا تعیین تکلیف قطعی چک یا حداکثر به مدت 24 ماه قابل برداشت نباشد. این امر در صورتی که حساب جاری مشتری نزد شعبه مفتوح و توسط مراجع قضایی مسدود نشده باشد قابل انجام است. (بخشنامه شماره طب / 3500 مورخ 17/9/1382

5- مشمول شدن نسبت به بخشنامه طب / 999 مورخ 1382/3/11

به منظور مساعدت به مشتریان بانکها بخشنامه های طب / 999 مورخ 1382/3/11، طب / 2300 مورخ 26/11/1384 و طب / 1260 مورخ 1385/9/22 به بانکها ابلاغ شد. براساس بخشنامه های مزبور این امکان برای اشخاص حقیقی و حقوقی فراهم شد تا بدون ارائه مدارک مثبت و فقط بر مبنای مانده تعداد چک های برگشتی و با مرور زمان در صورت مشمول بودن نسبت به بخشنامه از خدمات بانکی نظیر افتتاح حساب جاری جدید و دریافت دسته چک جدید بهره مند شوند. اهم مفاد بخشنامه طب/ 999 مورخ 1382/3/11 در خصوص مدت نگهداری سوابق چک های برگشتی در بانک اطلاعات این بانک به شرح جدول مقابل است برای آگاهی پیدا کردن مشتریان از سوابق چک های برگشتی موجود خود در بانک اطلاعاتی بانک مرکزی و چگونگی رفع سوء اثر از سوابق آن چکها، کلیه شعب بانکها بر طبق بخشنامه های بانک مرکزی (بخشنامه طب/ 2510 مورخ 1383/12/24 و طب/ 203 مورخ 1384/2/14) موظف به ارائه صورت کامل تعداد و مشخصات چک های برگشتی (در کلیه بانک های کشور) به مشتریان مورد نظر هستند.

توضیح یک: زمان های توقف یاد شده در جدول فوق از تاریخ آخرین چک محاسبه می شود.
توضیح 2: بانکها در مورد افرادی که مشمول امتیاز حذف سوابق از بانک اطلاعاتی به شرح جدول بوده، لیکن تاکنون به دلیل تشابه مشخصات شناسنامه ای از آن سوابق رفع سوء اثر نشده باشد می توانند نسبت به رفع سوء اثر از چک های برگشتی موجود در پرینت سوابق مشتری که مربوط به سایر شعب همان بانک یا بانک های دیگر است نیز اقدام نمایند (بخشنامه شماره طب/ 1260 مورخ 1385/6/22)
یادآوری می شود شعب بانکها موظفند گواهینامه های عدم پرداخت چک صادر شده را به مدت 10 روز در شعبه نگهداری کنند و در صورتی که صاحبان حساب های جاری دارای چک برگشتی ظرف مدت 10 روز از تاریخ صدور گواهینامه عدم پرداخت، حسن نیت خود را با تامین وجه چک برگشت شده در بانک یا ارائه رضایت نامه دارنده چک مزبور اثبات نمایند از ارسال اطلاعات مربوط به چک های برگشتی به بانک مرکزی خودداری نمایند.

مدت نگهداری سوابق در بانک اطلاعاتی	افراد دارای سابقه چک برگشتی
۶ ماه	۱ فقره
یک سال	۲ فقره
۲ سال	۳ فقره
۳ سال	۴ تا ۱۲ فقره
۴ سال	۱۳ تا ۲۰ فقره
۸ سال	۲۱ تا ۵۰ فقره
۱۰ سال	۵۱ تا ۱۰۰ فقره
۱۵ سال	۱۰۱ فقره و بیشتر

کالج پروژه

ه : حوالات و چکهای بانکی

- 1-بروات
- 2-چک بانکی
- 3-چک بین بانکی
- 4-حواله جات
- 5-چکهای واگذاری مشتریان
- 6-قبول و پرداخت چک مسافرتی و تضمینی سایر بانکها

1-بروات

برات به چک یا سفته یا فته طلب اطلاق می شود که مربوط به شهرستانهای دیگر بوده و صاحب حساب جهت وصول، آنها را به بانک ارائه می دهد.

برات Draft

صادر کننده برات همان فروشنده است. که از طریق بانک گشاینده اعتبار با ارائه سیاهه درخواست می گردد. و بانک گشاینده را متعهد می کند که مبلغ اعتبار را از خریدار اخذ کند بعد اسناد را در اختیارش قرار دهد.

برات دو نوع است برات دیداری یا نقدی Turn draft/Sight draft و برات مدت دار Time draft.

برات نقدی در تجارت معمول تر می باشد، در این روش بانک گشاینده اسناد حمل را در صورتی که خریدار وجه پرداخت ها را تامین کرده باشد به خریدار ارائه می کند.

در برات مدت دار زمان سررسید معمولاً سه ماه، 6 ماه یا 180 روز مشخص میشود که بر اساس توافق طرفین از زمانهای مشخصی مثل زمان ارائه پروانه سبز گمرکی آغاز می گردد. و خریدار سعی می کند زمان سررسید برات را از مراحل پایانی ترخیص قرار دهد (مثلاً ارائه پروانه سبز گمرکی) تا مهلت بیشتری برای تامین وجه داشته باشد.

مسلماً ۱۸۰ روز بعد از ارائه پروانه سبز گمرکی از ۱۸۰ روز بعد از تاریخ صدور بارنامه مهلت بیشتری به خریدار می دهد.

- استفاده از برات در کشورهای غربی تقریباً منسوخ گردیده و در حال حاضر کشور هند و ... از شرکت های پتروشیمی ایران درخواست برات می کنند.

2- چک بانکی

به منظور سهولت و تسریع در نقل و انتقال پول و جلب رضایت مشتریان، شعب به صدور چک بانکی اقدام می نمایند. چک بانکی توسط بانک و به درخواست مشتری و با استفاده از رمز مخصوص صادر می گردد و پرداخت وجه چک بانکی در کلیه شعب بانک امکانپذیر است. ضمناً پرداخت وجه چک توسط بانک تضمین گردیده است.

شرایط و ضوابط :

- 1- تکمیل فرم (چک بانکی) توسط مشتری و ارائه آن به تحویلدار شعبه
- 2- پرداخت کارمزد چک بانکی برای شعب شهرستان
- 3- در صورت مفقودی چک بانکی مراتب بایستی کتباً به شعبه صادرکننده اعلام شود و جهت ابقاء دستور صادره، ارائه گواهی طرح شکایت در مراجع قضایی ظرف مدت یک هفته از تاریخ اعلام مفقودی الزامی می باشد.

3- چک بین بانکی

چکهایی هستند که حسب درخواست مشتری توسط یک بانک عهده یکی از شعب سایر بانکها برای واریز به یک حساب خاص (به استثناء سپرده های مدت دار) در سطح یک شهر صادر می شود.

شرایط و ضوابط :

تکمیل فرم (چک بین بانکی) توسط مشتری و ارائه آن به تحویلدار شعبه.

4- حواله جات

یکی از مهمترین خدمات گسترده بانک در سطح کشور در خصوص مبادلات پولی صدور حواله است و به لحاظ وسعت برد و ارتباط با اقشار جامعه از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. وجوه دریافتی از مشتریان به سایر شعب بانک سپه در اقصی نقاط کشور به صورت تلفنی (در اسرع وقت) ارسال می شود.

5- چکهای واگذاری مشتریان

چکهایی هستند که دارنده آن بدون مراجعه به شعبه صادرکننده چک، به شعبه ای که در آن حساب دارد، مراجعه نموده و از بانک تقاضا می کند وجه چک موردنظر را وصول و به حساب وی منظور نماید. شرایط و ضوابط :

- 1- تکمیل فرم وصول (نمونه 77) و پشت نویسی چک توسط مشتری مبنی بر اینکه پس از وصول به حساب واریز گردد.
- 2- واریز به حساب مشتری یا عودت چک همراه با برگشتی در صورت برگشت چک، ظرف دو روز کاری.

6- قبول و پرداخت چک مسافرتی و تضمینی سایر بانکها

قبول چکهای تضمینی سایر بانکها، توسط شعب بانک سپه در سراسر کشور و واریز وجه آنها پس از وصول به حساب مشتری. واریز وجه چکهای مشتریان شناخته شده شعبه با تکمیل فرم تعهدنامه به صورت همزمان انجام می شود.

و: ضمانت نامه

- 1- ضمانت نامه استرداد کسور وجه الضمان
- 2- ضمانت نامه پیش پرداخت
- 3- ضمانت نامه گمرکی (ترخیص کالا و اتومبیل)
- 4- ضمانت نامه حسن اجرای تعهدات ناشی از قرارداد
- 5- ضمانت نامه شرکت در مناقصه یا مزایده
- 6- ضمانت نامه های بانکی

1- ضمانت نامه استرداد کسور وجه الضمان

مقدمه :

ضمانت نامه ای است که پس از اتمام طرح یا پروژه (در زمان تحویل موقت)، پیمانکار برای دریافت وجوهی تحت عنوان وجه الضمان که طی اجرای مراحل مختلف طرح توسط کارفرما کسر و نگهداشته

شده است ، از بانک خواستار میشود و بانک آنرا بنابه خواسته پیمانکار طرح و به نفع کارفرما صادر میکند .

شرایط و ضوابط :

- 1-بررسی صلاحیت،حسن شهرت و طرز پرداخت، سابقه کار، حصول اطمینان از انجام تعهد توسط متقاضی
- 2-انعقاد قرارداد ضمانتنامه بین بانک و ضمانتخواه 3-صدور ضمانتنامه و تحویل آن به مشتری در قبال اخذ رسید
- مدارک مورد نیاز :

- 1-تکمیل فرم درخواست متقاضی 2-مدارک احراز هویت (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه ، شرکتنامه ، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3-وثائق معتبر و مورد تایید بانک 4-مستندات لازم در رابطه با توانایی انجام موضوع قرارداد (برای پیمانکاران رتبه صلاحیت فنی و یا سایر مدارک تخصصی و برای تولید کنندگان پروانه بهره برداری یا گواهی فعالیت صنعتی) 5- قرارداد فیما بین ضمانتخواه و ذینفع

2-ضمانت نامه پیش پرداخت

مقدمه :

ضمانت نامه ای است که جهت تضمین مبلغ پیش پرداختی کارفرما به پیمانکار، بنابر درخواست پیمانکار و به نفع کارفرما صادر می شود.

شرایط و ضوابط :

- 1-بررسی اهلیت ، حسن شهرت و طرز پرداخت، سابقه کار ، حصول اطمینان از انجام تعهد توسط متقاضی
- 2-انعقاد قرارداد ضمانتنامه بین بانک و ضمانتخواه 3-صدور ضمانتنامه و تحویل آن به مشتری در قبال اخذ رسید
- مدارک مورد نیاز :

- 1-تکمیل فرم درخواست متقاضی 2-مدارک احراز هویت (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه ، شرکتنامه ، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3-قرارداد فیما بین ضمانتخواه و ذینفع 4-وثایق معتبر و مورد تایید بانک (وجه نقد، سپرده مدت دار و پس انداز قرض الحسنه یا وثیقه ملکی) مستندات لازم در رابطه با توانایی انجام موضوع قرارداد (برای پیمانکاران رتبه صلاحیت فنی و یا سایر مدارک تخصصی و برای تولید کنندگان پروانه بهره برداری یا گواهی فعالیت صنعتی) 5-

مدارک مربوط به مالکیت محل فعالیت (ملکی یا استیجاری) و لیست ماشین آلات و تجهیزات (در صورت لزوم)

3- ضمانت نامه گمرکی (ترخیص کالا و اتومبیل)

مقدمه :

این نوع ضمانتنامه برای ترخیص کالای وارداتی از کشورهای دیگر به نفع گمرکهای کشور و بنام وارد کننده کالا صادر می شود. در صورتیکه وارد کننده کالا قادر به پرداخت نقدی حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی نباشد. ضمناً این ضمانتنامه فقط برای مشتریانی صادر می گردد که اعتبار اسنادی مربوطه را در شعبه صادر کننده ضمانتنامه گشایش نموده باشند بجز مواردی که واردات بدون گشایش اعتبار صورت گرفته باشد.

شرایط و ضوابط :

- 1- بررسی صلاحیت، حسن شهرت و طرز پرداخت، سابقه کار، حصول اطمینان از انجام تعهد توسط متقاضی
- 2- انعقاد قرارداد ضمانتنامه بین بانک و ضمانتخواه 3- صدور ضمانتنامه و تحویل آن به متقاضی در قبال اخذ رسید

مدارک مورد نیاز :

- 1- تکمیل فرم درخواست متقاضی 2- مدارک احراز هویت (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه، شرکتنامه، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3- وثائق معتبر و مورد تایید بانک 4- موافقتنامه گمرک مبنی بر صدور ضمانتنامه

4- ضمانت نامه حسن اجرای تعهدات ناشی از قرارداد

مقدمه :

ضمانتنامه ایست که اجرای صحیح مفاد قرارداد توسط پیمانکار را در مقابل کارفرما تضمین می نماید که پس از برنده شدن شخص در مزایده یا مناقصه جهت حسن اجرای تعهدات پیمانکار صادر میشود.

شرایط و ضوابط :

- 1- بررسی اهلیت، حسن شهرت و طرز پرداخت، سابقه کار، حصول اطمینان از انجام تعهد توسط متقاضی
- 2- انعقاد قرارداد ضمانتنامه بین بانک و ضمانتخواه 3- صدور ضمانتنامه و تحویل آن به مشتری در قبال اخذ رسید

مدارک مورد نیاز :

- 1- تکمیل فرم درخواست متقاضی 2- مدارک احراز هویت (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه، شرکتنامه، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3- قرارداد فیما بین ضمانتخواه و ذینفع 4- وثایق معتبر و مورد تایید بانک (وجه نقد، سپرده مدت دار و پس انداز قرض الحسنه یا وثیقه ملکی 5- مستندات لازم در رابطه با توانایی انجام موضوع قرارداد (برای پیمانکاران رتبه صلاحیت

فنی و یا سایر مدارک تخصصی و برای تولید کنندگان پروانه بهره برداری یا گواهی فعالیت صنعتی (6- مدارک مربوط به مالکیت محل فعالیت (ملکی یا استیجاری) و لیست ماشین آلات و تجهیزات (در صورت لزوم)

5- ضمانت نامه شرکت در مناقصه یا مزایده

مقدمه :

ضمانتنامه ای است که شخص برای شرکت در مزایده یا مناقصه موسسات حقوقی که در جراید آگهی رسمی شده اند از بانک تقاضا می کند مدت این ضمانتنامه محدود می باشد.

شرایط و ضوابط :

- 1- بررسی اهلیت، حسن شهرت و طرزپرداخت، سابقه کار، حصول اطمینان از انجام تعهد توسط متقاضی
- 2- انعقاد قرارداد ضمانتنامه بین بانک و ضمانتخواه 3- صدور ضمانتنامه و تحویل آن به مشتری درقبال اخذ رسید

مدارک مورد نیاز :

- 1- تکمیل فرم درخواست متقاضی 2- مدارک احراز هویت (برای اشخاص حقیقی شناسنامه و برای اشخاص حقوقی اساسنامه، شرکتنامه، آگهی تاسیس و آخرین روزنامه رسمی) 3- تصویری از آگهی مندرج در روزنامه و یا نامه از سوی ذینفع ضمانتنامه (مضمون له) در رابطه با موضوع ضمانتنامه 4- وثائق معتبر و مورد تایید بانک (سفته، وثیقه ملکی، وجه نقد، سپرده قرض الحسنه یا مدت دار و یا اوراق مشارکت) 5- مستندات لازم در رابطه با توانایی انجام موضوع مناقصه یا مزایده (برای پیمانکاران رتبه صلاحیت فنی و یا سایر مدارک تخصصی و برای تولید کنندگان پروانه بهره برداری یا گواهی فعالیت صنعتی) 6- مدارک مربوط به مالکیت محل فعالیت (ملکی یا استیجاری) و لیست ماشین آلات و تجهیزات (در صورت لزوم)

6- ضمانت نامه های بانکی

مقدمه :

ضمانتنامه بانکی، سندی است که به موجب آن بانک صادرکننده ضمانتنامه اجرای تعهدات مشتری خود (ضمانت خواه) را در مقابل اشخاص ثالث (ذینفع ضمانتنامه) تضمین مالی می نماید.

2- خدمات ارزی

که در هفت بخش کلی به مشتریان بانک ارائه می گردد که عبارتند از

الف : تسهیلات ارزی

- 1- تسهیلات اعتباری خارجی میان مدت
- 2- اعطای تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی

- 3-اعطای تسهیلات ارزی از محل منابع داخلی
- 4-تسهیلات اعتباری خارجی کوتاه مدت
- 5-تسهیلات کوتاه مدت بانک توسعه اسلامی (IDB)

ب : حسابهای سپرده ارزی

- 1-حسابهای ارزی سرمایه گذاری مدت دار
- 2-حسابهای قرض الحسنه جاری ارزی
- 3-حسابهای قرض الحسنه پس انداز

ج : حوالات ارزی

د: خرید و فروش ارز

- 1-خرید ارز
- 2-فروش ارز

ه : ضمانت نامه های بانکی ارزی

- 1-ضمانت نامه بانکی ارزی برای صادر کنندگان کالا و خدمات
- 2-ضمانت نامه های بانکی ارزی وارداتی

و : گشایش اعتبار اسنادی

- 1-گشایش اعتبار اسنادی وارداتی

ی: وصول چک

خدمات ویژه بانکی

که در هشت بخش کلی به مشتریان بانک ارائه می گردد که عبارتند از:

الف : تلفن بانک

ب : چک بر

ج: سامانه اطلاع رسانی گویا

د : سامانه پرسش و پاسخ

ه : صندوق اجاره ای

و : کارت طلایی

ی : آسان چک

ن : ایستا بانک (کیوسک اطلاع رسانی)

الف : تلفن بانک

تلفن بانک سپه به منظور رفاه حال مشتریان و تسهیل دسترسی آنان به وضعیت حساب‌های جاری، قرض‌الحسنه پس‌انداز، سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت، عابربانک و جاری طلایی از طریق خطوط تلفن، راه‌اندازی شده است. مشتریان محترم می‌توانند برای دریافت رمز تلفن بانک حساب‌های غیر متمرکز، به شعبه خود و برای دریافت رمز تلفن بانک عابربانک و جاری طلایی به هر یک از شعب بانک مراجعه و فرم مربوطه را تکمیل نمایند. شماره تلفن بانک عابربانک و جاری طلایی 19-66744600 و 64099 و می‌باشد و شماره تلفن بانک هر شعبه از طریق مراجعه به شعب قابل دریافت است.

پس از شماره‌گیری، سیستم به صورت گویا در خصوص چگونگی استفاده از خدمات تلفن بانک شامل اعلام آخرین مانده حساب، سه گردش آخر حساب، ارسال صورت حساب درخواستی از طریق دورنگار (تا 20 گردش)، اعلام گردش خاص بر اساس شماره سند مورد نظر برای حساب‌های متمرکز و... راهنمایی می‌نماید.

در ضمن شماره تلفن بانک Real-Time سامانه جدید خدمات الکترونیک بانک سپه به شماره 64058 - 021 با داشتن رمز اول سامانه خدمات الکترونیک بانک سپه در دسترس شما می‌باشد.

ب : چک بر (وصول چک از طریق دورنگار)

وصول کلیه چک‌های عهده بانک سپه اعم از برون شهری و برون شهری از طریق دستگاه دورنگار در کمتر از یک روز انجام پذیرد. بدین منظور مشتری فرم ارسال چک از طریق دورنگار را تکمیل و به همراه چک به شعبه تحویل می‌نماید تا در تاریخ چک، وجه آن پس از وصول از شعبه مورد نظر به حساب مشتری واریز گردد.

ج: سامانه اطلاع رسانی گویا

ارائه اطلاعات مورد نیاز مشتریان و ارباب رجوع یکی از وظایف اساسی سازمان‌ها می‌باشد، به طوری که روزانه بخش عظیمی از وقت و انرژی کارکنان و مسئولین سازمان‌ها، صرف ارائه اطلاعات و پاسخگویی به سؤال‌های افراد می‌گردد. حال آن که با استفاده از ابزارهای نوین ارتباطی می‌توان اطلاعات لازم را در اسرع وقت و با کمترین هزینه به مشتریان انتقال داد.

در همین راستا بانک سپه به منظور صرفه‌جویی در وقت و هزینه مشتریان جهت دریافت اطلاعات مورد نیاز خود درباره خدمات بانک، سیستم اطلاع‌رسانی گویا را طراحی و راه‌اندازی نموده است. هموطنان عزیز می‌توانند در تمام مدت شبانه‌روز با شماره تلفن 66743275 تماس حاصل نموده و با راهنمایی سیستم

رایانه‌ای، اطلاعات لازم در خصوص انواع خدمات بانکی، تسهیلات و سپرده‌ها، نشانی کامل شعب بانک سپه و نرخ ارزهای مختلف را به طور گویا و مکتوب دریافت نمایند.

د : سامانه پرسش و پاسخ

از آنجا که در هر سازمان، پاسخگویی به سئوالات و مشکلات ارباب رجوع در سرلوحه امور قرار دارد، سیستم پرسش و پاسخ بانک سپه به طور شبانه‌روزی آماده دریافت انتقادات و پیشنهادهای مشتریان و هموطنان گرامی می‌باشد. در سیستم پرسش و پاسخ، مشتریان می‌توانند از طریق شماره تلفن **66743274** وارد سیستم شده و بر اساس راهنمایی رایانه پرسش خود را مطرح نمایند. سیستم پس از ضبط پیام تماس‌گیرنده، شماره‌ای جهت پیگیری بعدی ارائه می‌دهد. همچنین زمان تماس بعدی معین و مشتری در موعد مقرر ضمن تماس می‌تواند مستقیماً با شماره پیگیری اعلام‌شده، پاسخ خود را از رایانه دریافت نماید.

ه : صندوق اجاره ای

صندوق‌های اجاره‌ای صندوق‌هایی هستند که مشتریان می‌توانند برای نگهداری اشیاء قیمتی خود آنها را از بانک اجاره نمایند. بدین منظور باید یکی از انواع حساب‌های جاری و یا پس‌انداز در یکی از شعب بانک سپه و تأیید و شناسایی مشتری توسط مسئولین شعبه الزامی است. پس از تکمیل فرم درخواست توسط مشتری و امضاء شرایط عمومی و قرارداد و نیز پرداخت ودیعه، کارت عضویت صندوق توسط بانک صادر و به مشتری ارائه می‌شود.

و : کارت طلایی

بانک سپه به مشتریانی که حداقل 3 سال با بانک مراودات بالا و کم هزینه دارند و تمرکز حساب‌ها و فعالیت‌های بانکی آنها قابل توجه بوده و خوشنام و مورد وثوق باشند، کارتی به عنوان کارت طلایی واگذار می‌نماید که می‌توانند از مزایایی از قبیل، بخشودگی کارمزد و هزینه حواله‌ها، چک‌های بانکی، وصول بروات و سایر اسناد وصولی، ارزیابی وثایق، استفاده از امکانات ورزشی و تفریحی و رستوران باشگاه کارکنان بانک و معرفی دو نفر در سال برای دریافت وام قرض‌الحسنه و چندین مزایای دیگر برخوردار گردند.

ی : آسان چک

چنانچه مشتری به علت بعد مسافت نتواند به شعبه خود مراجعه و چک‌های واگذاری را به حساب خود در بانک سپه منظور نماید، می‌تواند به نزدیک‌ترین شعبه بانک در همان شهرستان مراجعه و پس از تکمیل فرم واگذاری درخواست کند وجه چک‌ها را پس از وصول توسط بانک به حساب او نزد شعبه‌ای که حساب دارد واریز نماید. شایان ذکر است وصول چک از طریق آسان چک فاقد کارمزد و هزینه می‌باشد.

ن : ایستایانک (کیوسک اطلاع رسانی)

مشتریان محترم می‌توانند با مراجعه به شعب بانک سپه و استفاده از ایستبانک، موجودی و صورت حساب حساب‌های داخل شعبه را پس از درج شماره حساب و رمز تلفن‌بانک خود دریافت نمایند. همچنین اطلاعاتی شامل پیام مدیر عامل، نام، نشانی و شماره تلفن اعضای هیأت مدیره بانک، خدمات بانک و نشانی شعب از طریق کیوسک‌های یادشده قابل رؤیت است.

کالج پروژه

فصل دوم

نحوه تنظیم حسابهای مالی

کالج پروژه

مقدمه :

در این فصل که پیش روی شما می باشد سعی بر آن است که عزیزان به صورت هرچند مختصر و مفید با ثبت اسناد مالی و تهیه دفتر روزنامه و کل و عملکرد حسابداری بانک ها (سپه) ، نحوه محاسبه انواع وامها از نظر سررسید و اقساط آنها ، نحوه ذخیره دارائیهها و استهلاك داراهیهها و ذخیره مطالبات بیشتر آشنا شده و آنها را مورد ارزیابی قرار دهیم

حسابهای داخلی

در حسابداری یکی از طبقه بندیهای مشهور طبقه بندی حسابها بر اساس 5 گروه دارائیهها ، بدهیهها ، سرمایه ، هزینه و درآمد می باشد که بر این اساس هر یک از حسابها جزء یکی از این گروهها طبقه بندی می شوند اما در سیستم بانکی بعثت کثرت حسابها در سطح کل ، از گروه بندیهای خاص استفاده می شود که یکی از این گروه بندیها تفکیک حسابها به اقلام زیر خطی و بالای خطی بود که قبلاً در مورد آن چند پست مطلب نوشتیم اما یکی دیگر از گروه بندیها که گروه بندی بانک مرکزی می باشد دارائیهها را به 19 گروه بالاخطی و بدهیهها را به 13 گروه بالاخطی طبقه بندی می نماید امروز می خواهیم در مورد یکی از این گروه ها که هم در دارائیههای بالاخطی و هم در بدهیههای بالاخطی مشترکاً وجود دارد صحبت کنم

گروه " حسابهای داخلی " هم در دارائیهها و هم در بدهیهها وجود دارد می خواهیم بدانیم کدام سرفصلها و حسابها جزء این گروهها طبقه بندی می گردند. در گروه حسابهای داخلی ، صرفاً حسابهای قرار می گیرند که یا ماهیت دو گانه دارند و یا هنوز سرفصل قطعی آنها مشخص نگردیده است و پس از اینکه

سرفصل قطعی آنها مشخص شد می بایست به سرفصل اصلی منتقل شوند برای شفاف شدن موضوع مثالی می زنم

فرض کنیم یک مشتری که تسهیلاتی را از شعبه الف دریافت کرده است برای پرداخت قسط به شعبه ب مراجعه کند (در این مثال فرض این است که سیستم تسهیلات بصورت آن لاین و متمرکز نمی باشد) وقتی مشتری قسط را در شعبه ب پرداخت می کند از منظر حسابداری باید حساب " صندوق " بدهکار و حساب " تسهیلات " که به مثابه حسابهای دریافتنی می ماند بستانکار شود اما از آنجائیکه شعبه ب تسهیلات را پرداخت ننموده است بنابراین می بایست وجه قسط را دریافت و از طریق یک حساب واسطه قسط را به شعبه الف منتقل نماید بنابراین شعبه ب با دریافت وجه سند زیر

را صادر می نماید

بدهکار : صندوق

بستانکار : حساب بین واحدها (حساب مرکز)

بنابراین در حقیقت می بایست حساب " تسهیلات " بستانکار شود و چون شعبه ب تسهیلات را پرداخت نکرده لذا مانده بدهکار تسهیلات نزد شعبه ب وجود ندارد که بخواهد آنرا بستانکار نماید از اینرو آنرا در حساب واسطه ای جهت انتقال به شعبه الف عمل می نماید با صدور سند فوق یک نسخه از سند به شعبه الف ارسال می شود و شعبه الف با دریافت سند به ترتیب زیر عمل می نماید.

بدهکار : حساب بین واحدها (حساب مرکز)

بستانکار : حساب تسهیلات

حال فرض کنید نسخه دوم هنوز بدست شعبه الف نرسیده باشد در این حالت سرفصل " حساب مرکز " با مانده بستانکار در تراز بانک وجود خواهد داشت اما آیا به نظر شما این حساب که بستانکار می باشد بیانگر یک بدهی بانک می باشد قطعاً جواب منفی است چون این حساب می بایست به بستانکاری تسهیلات منتقل می شده یعنی کاهنده دارائی است نه یک بدهی برای همین حساب مرکز را حساب داخلی می گویند یعنی حسابی که می بایست صفر شود و در حساب اصلی دیگری تاثیر بگذارد

از جمله حسابهای داخلی می توان به " حساب مرکز به ریال " " حساب مرکز به ارز " " حساب شعب به ریال " " حساب شعب به ارز " " حساب بدهکاران داخلی ارز و ریال " " حساب بستانکاران داخلی ارز و ریال " " حساب وضعیت ارزی " " حساب ارزش ریالی مبادلات ارزی " اشاره نمود

نکته پایانی اینکه در بانکهای که (معمولاً بانکهای خصوصی اینگونه اند) از سیستم حسابداری متمرکز بهره می برند با توجه به خاصیت سیستم حسابداری متمرکز همواره رویدادها در زمان ایجاد در حسابهای اصلی خود قرار می گیرند و بنابراین کمتر در این نوع بانکها حسابهای داخلی بعنوان واسطه

قرار می گیرند. و دیگر اینکه یادمان باشد حسابهای مثل " بدهکاران موقت " یا " بستانکاران موقت " جزء حسابهای داخلی نیستند زیرا علیرغم اینکه این حسابها نیز واسطه قرار می گیرند اما وجوه این حسابها در صورت قطعیت متعلق به بانک نمی باشد یعنی وجوه بستانکاران موقت به حساب در صورت قطعیت به افراد خارج از بانک تعلق می گیرد و ما گفتیم که حسابهای داخلی حسابهای هستند که پس از قطعیت به حسابهای بانک وارد می شوند

به نظرم برای این موضوع همین حد توضیح کافی باشد

اجزا و عناصر تشکیل دهنده مدل حسابداری بانکها

➤ دارایی

➤ بدهی

➤ سرمایه

➤ درآمد

➤ هزینه

➤ داراییها Assets

منافع اقتصادی احتمالی آتی که به وسیله یک واحد اقتصادی مشخص در نتیجه معاملات یا رویداد های گذشته بدست آمده یا در کنترل قرار گرفته است.

بطور کلی اموال، مطالبات و سایر منابع متعلق به یک مؤسسه که در نتیجه معاملات، عملیات مالی یا سایر رویداد ها ایجاد شده و قابل تقویم به پول و دارای منافع آتی است دارایی نامیده می شود.

اهم سرفصل حسابهای دارایی بانکها

➤ حساب وجه نقد

➤ حساب وجوه در راه

➤ حساب تمبر مالیاتی

➤ حساب سپرده قانونی

➤ حساب مطالبات از دولت

➤ حساب جاری نزد بانکها

➤ حساب تسهیلات اعطایی قرض الحسنه

➤ حساب تسهیلات اعطایی مضاربه

➤ حساب تسهیلات اعطایی جعاله

➤ حساب تسهیلات اعطایی فروش اقساطی

➤ حسابهای مربوط به اعطای تسهیلات مسکن

➤ حساب موجودی انبار کل

- حساب اموال منقول
- حساب اموال غیر منقول
- حساب سرقفلی
- حساب هزینه بهسازی و نوسازی ساختمانهای استیجاری بانک
- حساب بدهکاران داخلی
- حساب شعب
- حساب مرکز
- حساب پرداخت چکهای فروخته شده بانک
- حساب پرداخت چکهای صادره ی سایر بانکها
- اجزا و عناصر تشکیل دهنده مدل حسابداری بانکها

Liabilities

➤ بدهیها

امکان از دست دادن منافع اقتصادی در آینده، ناشی از تعهدات کنونی یک واحد اقتصادی مشخص مبنی بر انتقال داراییها یا ارائه خدمات به واحدهای تجاری دیگر در آینده که در نتیجه معاملات یا رویدادهای گذشته انجام شده است.

یا به عبارتی تعهداتی که یک مؤسسه در مقابل اشخاص و موسسات دیگر دارد و از معاملات در رویداد های گذشته ناشی شده اند و باید از طریق پرداخت پول، تحویل کالا، انجام دادن خدمات یا انتقال سایر اقلام دارایی تسویه شوند، بدهی نامیده می شود.

اهم سرفصل حسابهای بدهی بانکها

- حساب قرض الحسنه جاری (ریالی)
- حساب قرض الحسنه پس انداز (ریالی)
- حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت
- حساب سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت
- حساب سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت ویژه
- حساب سپرده قرض الحسنه جاری بانکها
- حساب انواع چکهای فروخته شده
- حساب حواله های عهده شعب
- حساب مانده های مطالبه نشده
- حساب سپرده نقدی ضمانت نامه
- حساب پیش پرداخت مشتریان بابت سایر تسهیلات در بخش خصوصی و دولتی
- حساب مضاربه وجوه دریافتی

- حساب سود سالهای آینده تسهیلات
- حساب سود تسهیلات تکلیفی به تعهد دولت
- حساب بستانکاران داخلی
- حساب بستانکاران موقت
- حساب شعب
- حساب مرکز

اجزای سرمایه در بانکها

سرمایه پایه در بانکها عبارتند از مجموع سرمایه اصلی و سرمایه تکمیلی

- سرمایه اصلی:
- سرمایه پرداخت شده + اندوخته قانونی + سایر اندوخته ها (به استثناء اندوخته تجدید ارزیابی دارائیهای ثابت و سهام متعلق به بانک) + صرف سهام + سود انباشته (بدیهی است در صورت زیان می بایست مبلغ از سرمایه اصلی کسر شود)
- سرمایه تکمیلی:
- این سرمایه شامل

ذخائر مطالبات مشکوک الوصول (عام) + اندوخته تجدید ارزیابی دارائیهای ثابت + اندوخته ناشی از تجدید ارزیابی سهام

- نکته قابل توجه در محاسبه سرمایه پایه این است که در هنگام استفاده از مبلغ سرمایه پایه در فرمول نسبت کفایت سرمایه برخی محدودیت ها اعمال می شود از جمله اینکه مجموع سرمایه تکمیلی می تواند حداکثر برابر سرمایه اصلی باشد و مازاد بر آن در سرمایه پایه جهت محاسبه نرخ کفایت سرمایه محسوب نمی گردد از دیگر محدودیتهای موجود می توان به عدم احتساب سرقفلی و سرمایه اختصاص یافته به موسسات بانکی تابعه (در صورتی که تلفیق نشده باشد) و سرمایه گذاری در سهام سایر موسسات بانکی اشاره نمود به طوریکه امکان احتساب این اقلام در هنگام تهیه نسبت کفایت سرمایه مقدور نمی باشد.

سرمایه گذاری و مشارکت حقوقی بانکها

موضوع " سرمایه گذاریها " به غیر از تعاریف و کارکردهای محدودی که بصورت اختصاصی در بانکها مورد استفاده قرار می گیرد یکی از مباحث جالب و قابل بحث از دیدگاه استانداردهای حسابداری می باشد شاید برایتان این سؤال مطرح شود که مگر نحوه حسابداری سرمایه گذاریها در سیستم بانکی با تعاریف و استانداردهای حسابداری مغایرت دارد؟ باید بگوییم مغایرت ندارد اما کاربرد این سرفصل در بانکها بسیار محدود بود و از آنجائیکه بانکها استانداردهای وضع شده خود را با تایید و تصویب نهادهای خاص (شورای پول و اعتبار) اجرا می نمایند بنابراین گاهاً تغییراتی هرچند محدود با استانداردهای حسابداری دارند به نحوی که در ارتباط با موضوع " سرمایه گذاریها " علیرغم طبقه بندی صورت گرفته بر اساس استانداردهای حسابداری ، بانکها از قوانین آمرانه نهادهای مزبور تبعیت می نمودند که البته در سال 1386 و بر اساس جلسه 1081 شورای پول و اعتبار رفتار حسابداری بانکها در رابطه با سرمایه گذاریها مطابق با استاندارد شماره 15 کمیته فنی سازمان حسابرسی تعریف شد و صرفاً محدودیتهایی جهت میزان سرمایه گذاریها تعریف شد نکته جالب در ابلاغ بخشنامه مب/182 سال 1386 که مبین مصوبه 1081 شورای پول و اعتبار می باشد حذف تعریف مشارکت حقوقی و اطلاق عبارت "سرمایه گذاری " به انواع سرمایه گذاری بانکها و موسسات اعتباری می باشد که امیدوارم طی یکی دو پست مطلب بتوانم ضمن ارائه ضوابط و دستورالعملهای خاص بانکها در رابطه با سرمایه گذاریها ، استانداردهای وضع شده در این خصوص را نیز بیان نمایم.

برای بانکها آن چیزی که در رابطه با این سرفصلها مهم است این است که بدانند ماهیت این سرفصلها چیست؟، نحوه ثبت ناشی از ایجاد سرمایه گذاریها چگونه است؟، درآمدهای ناشی از سرمایه گذاریها چه هستند و چگونه محاسبه و ثبت می شود؟، طبقه بندی سرمایه گذاریها در صورتهای مالی چگونه است؟، نحوه حسابداری فروش سرمایه گذاریها چگونه است؟

تعریف ماهیت و نحوه استفاده از این عناوین

تا قبل از سال 1386 و ابلاغ بخشنامه مب/182 سرفصل " سرمایه گذاری مستقیم " هنگامی ایجاد می گردید که یک یا مجموعه چند بانک در پروژه ای بیش از 50% سرمایه گذاری کنند بنابراین پروژه یا طرحهایی که بانکها با هم اقدام به اجرای آنها نمودند جزء سرمایه گذاری مستقیم محسوب می گردید همچنین شرکتی که بیش از 50% سهام آنها متعلق به بانک باشد نیز باید تحت این سرفصل نمایش داده شود در رابطه با سرفصل " مشارکت حقوقی " باید گفت این سرفصل هنگامی ایجاد می شد که میزان سرمایه گذاری یک یا مجموع چند بانک در یک طرح یا پروژه ای کمتر از 50% باشد . اما با ابلاغ بخشنامه یاد شده این تعاریف کارکرد خود را از دست داد که به آن اشاره خواهیم نمود.

نحوه حسابداری ایجاد سرمایه گذاری:

بر اساس استانداردهای حسابداری نحوه ثبت و ایجاد سرمایه گذاری کاملاً ارتباط مستقیم با انواع سرمایه گذاری دارد که آنها عبارتند از -1سرمایه گذاری جاری -2 سرمایه گذاری بلند مدت که در بیان

خصوصیات این سرمایه گذاریها گفته شده است که هر گاه سرمایه گذاری به قصد نگهداری در بلند مدت انجام شود و یا اینکه محدودیتی در واگذاری آن در کوتاه مدت وجود داشته باشد سرمایه گذاری از نوع بلند مدت تلقی خواهد شد

آری از دیدگاه استانداردهای حسابداری نحوه ثبت ایجاد سرمایه گذاری به نوع سرمایه گذاری اعم از اینکه بلند مدت یا جاری باشد بستگی دارد مضافاً اینکه مهم است که سرمایه گذاری سریع معامله می باشد یا خیر . بطوریکه ثبت ایجاد سرمایه گذاری که از نوع جاری بوده و سریع معامله باشد با غیر از آن تفاوت خواهد داشت که بعداً به این تفاوتها اشاره خواهیم نمود

منافع حاصل از سرمایه گذاریها :

محور اصلی تعریف سرمایه گذاریها از دیدگاه استانداردهای حسابداری ، " کسب منافع آتی " می باشد و هر چند شاید با این تعریف بتوان به نوعی تمام داراییها از جمله داراییهای ثابت را نیز "سرمایه گذاری" تلقی نمود اما آنچه باعث شده مانع ورود سایر داراییها در سرفصل مزبور شود مربوط به تفاوت خاص کسب منافع آتی از طریق سرمایه گذاری با کسب منافع از طریق سایر داراییهای است که منافع آتی ایجاد می نمایند بطوریکه منافع آتی ناشی از سرمایه گذاریها همواره به 2 طریق کسب می گردد 1- کسب منافع ناشی از توزیع منافع سرمایه گذاریها (همانند سود تضمین شده ، سود سهام ، سود غیر نقدی) 2- کسب منافع ناشی از افزایش در ارزش مبادلاتی سرمایه گذاری ؛ که در این ارتباط سایر داراییها علیرغم ایجاد منافع آتی ، قابلیت ایجاد منافع به شکل سرمایه گذاریها را ندارند .

اما نکته ای که در این قسمت مطرح است این است که بانکها در ارتباط با منافع ناشی از سرمایه گذاریهای خود چگونه رفتار می نمایند ؟ درآمدها یا همان منافع آتی سرمایه گذاریهای خود را چگونه محاسبه و ثبت می نمایند ؟ آیا درآمدها یا همان منافع آتی سرمایه گذاریها در بانکها مشاع است یا غیر مشاع

سرمایه گذاریها و مشارکت حقوقی

بر اساس آنچه که در مطلب قبلی گفته شد رفتار بانکها در قبال سرمایه گذاریها و مشارکتهای حقوقی و مقایسه آن با استانداردهای حسابداری را می توان به شرح زیر عنوان کرد

1- در رابطه با طبقه بندی موضوع ، تا قبل از سال 86 بانکها سرمایه گذاریهای خود را در دو طبقه "سرمایه گذاری مستقیم" و " مشارکت حقوقی " افشاء می نمودند و برای هر یک تعریف خاصی داشتند که در مطلب قبلی گفتم . حال آنکه بر اساس استانداردهای حسابداری طبقه بندی سرمایه

گذاریه‌ها بر اساس " سرمایه گذاری جاری " و " سرمایه گذاری بلند مدت " قابل تفکیک می باشد . که البته بر اساس بخشنامه سال 86 بانک مرکزی (مب/182) طبقه بندی تسهیلات باید بر اساس استانداردهای حسابداری (استاندارد شماره 15 سازمان حسابرسی) انجام پذیرد.

2- در رابطه با شناسائی و ثبت سود سرمایه گذاریها و مشارکتها تا قبل از سال 86 و بر اساس بخشنامه مب /1799 سال 1382 درآمدهای سرمایه گذاریهای بانکها می بایست بر اساس میزان مشارکت بانک در سرمایه گذاری یا مشارکت حقوقی و به شرح ذیل انجام می پذیرفت.

الف - در رابطه با مشارکتها و سرمایه گذاری مستقیم کمتر از 20٪ در سهام شرکتهای سرمایه پذیر ، نحوه عمل بدین ترتیب بود که بابت سود نقدی و سود غیر نقدی می بایست سرفصل "درآمد سرمایه گذاری مستقیم یا درآمد مشارکت " مورد استفاده قرار می گرفت و در رابطه با سود سهمی ، ثبت درآمد نیاز نبود زیرا با دریافت سهام تعداد سهام بانک در شرکت سرمایه پذیر افزایش یافته و به تبع آن بهای تمام شده هر سهم کاهش می یافت (البته شاید سؤال کنید با توجه به عدم ثبت در حالت دریافت سهام بعنوان سود ، تاثیر آن بر عملکرد بانک چه خواهد بود جواب این است که با کاهش بهای تمام شده هر سهم در پایان دوره مالی ذخیره کاهش ارزش سهام مورد تاثیر جدی قرار خواهد گرفت زیرا بر اساس استانداردهای حسابداری در هنگام سرمایه گذاری در سهام دارای ارزش متعارف ، می بایست در مقطع صورتهای مالی با توجه به ارزش بازار و مقایسه آن با قیمت تمام شده سهام تعدیلاتی در رابطه با این نوع سهام انجام پذیرد لذا کاهش قیمت تمام شده ناشی از دریافت سهام به جای سود ، تعدیل یادشده را متاثر می نماید

ب- در رابطه با مشارکتها و سرمایه گذاری مستقیم بیش از 20٪ در سهام شرکتهای سرمایه پذیر ، بعلاوه وجود نفوذ قابل ملاحظه و یا کنترل (بر اساس میزان سهام) بانکها موظف بودند سود نقدی و غیر نقدی را صرفاً بعنوان تعدیل سرفصل " سرمایه گذاری مستقیم یا مشارکت حقوقی " ثبت نمایند لذا ثبت مزور در سرفصل درآمد انجام نمی پذیرفت (بنابراین در این نوع سرمایه گذاریها ، بانکها می بایست بمیزان سود دریافتی نقدی یا به ارزش متعارف سود غیر نقدی سرفصل سرمایه گذاریها یا مشارکتهای حقوقی خود را بستانکار می نمودند

و در صورت دریافت سهام به جای سود در این نوع سرمایه گذاریها ، مطابق با آنچه در بند الف ذکر شد هیچ گونه ثبتی انجام نمی پذیرفت .

در رابطه با شناسائی و ثبت درآمد ناشی از سرمایه گذاریها ، باید گفت موارد مطروحه که لازم الاجرا برای بانکها بوده ، دقیقاً مطابق با استانداردهای حسابداری می باشد و بر اساس بخشنامه جدید نیز روش شناسائی درآمد سرمایه گذاری همانند قبل و به شرح یاد شده می باشد.

عبارتست از جریان خروج داراییها یا سایر موارد استفاده از داراییها یا ایجاد بدهیها طی یک دوره که به منظور تولید و تحویل کالا، ارائه خدمات یا انجام سایر فعالیتهای در اجرای عملیات اصلی و مستمر واحد تجاری صورت می گیرد.

اهم سرفصل حسابهای درآمد بانکیها

- حساب وجه التزام دریافتی از محل تسهیلات اعطایی در قالب عقود اسلامی
- حساب سود دریافتی تسهیلات
- حساب کارمزد دریافتی
- حساب درآمد های متفرقه

Revenues

➤ درآمدها

جریان ورود داراییها یا سایر موارد افزایش داراییهای یک واحد تجاری و یا تصفیه بدهیهای آن طی یک دوره مالی که ناشی از تحویل کالا، ساخت دارایی برای مشتریان، ارائه خدمات، یا سایر فعالیتهای انتفاعی است که در اجرای عملیات اصلی و مستمر واحد تجاری انجام می گیرد.

اجزا و عناصر تشکیل دهنده مدل حسابداری بانکیها

Equity, or Net Assets

➤ حقوق صاحبان سهام یا خالص داراییها

حق باقیمانده بر دارایی های واحد اقتصادی پس از کسر بدهیها، در یک واحد تجاری حقوق صاحبان سرمایه، حقوق مالکان آن است.

Investments by Owners

➤ سرمایه گذاری صاحبان سرمایه

افزایش در خالص داراییهای یک واحد اقتصادی مشخص ناشی از انتقال منابع اقتصادی به آن توسط صاحبان سرمایه به منظور افزایش حقوق مالکیت. داراییها متداولترین اقلامی هستند که به عنوان سرمایه گذاری مالکان شرکت دریافت می شود، ولی امکان دارد این دریافت به صورت خدمات، قبول یا تبدیل بدهیهای شرکت باشد.

روش ثبت و نگهداری حسابها در سیستمهای مکانیزه حسابداری

در سیستمهای کامپیوتری حسابداری، دفاتر روزنامه، کل و معین بعنوان گزارشهای خروجی سیستم و توسط کامپیوتر تهیه می شود. علاوه بر این انواع ترازهای آزمایشی، صورتهای مالی و حتی گزارشهای تحلیلی از وضعیت مالی موسسه توسط کامپیوتر تهیه و در اختیار استفاده کنندگان قرار می گیرد.

موضوع مهم در اجرای این سیستمها، تشخیص صحیح حسابهاست. طبق قوانین مالیاتی ایران، کلیه شرکتها و اشخاص حقوقی علی رغم استفاده از سیستم مکانیزه می بایست دفاتر روزنامه و کل را به صورت دستی نیز نگهداری کنند. در این موسسات بجای ثبت روزانه وقایع می توان خلاصه ای از عملیات یک ماهه موسسه را در دفاتر روزنامه و کل ثبت نمود.

طریقه ثبت اسناد در دفاتر روزنامه و کل

الف) شعب پس از جمع آوری اسناد (اعم از نقدی یا انتقالی) در مقاطع مختلف در طول روز بر حسب نوع تفکیک جمع بندی و به طور مسلسل شماره گذاری و جهت صدور سند کلی از فرم انتقالی نمونه مربوطه سند حسابداری داخلی استفاده می گردد . بدیهی است جهت اسناد نقدی و انتقالی سند حسابداری داخلی جداگانه صادر می گردد .

ب) به منظور کنترل گردش عملیات نقدی و مطابقت مانده خلاصه دفتر کل با موجودی صندوق شعب موظفند صورت وضعیت از حساب صندوق تهیه نمایند . پس از کلیه اسناد روز در دفتر روزنامه ، جمع بندی شده و به خلاصه دفتر کل استخراج می گردد .

ج) دفتر روزنامه یکی از مهمترین دفاتر شعبه بوده و دارای ارزش قانونی می باشد . لذا هر گونه خط خوردگی و تراشیدگی و محو ارقام به وسیله لاک در دفتر مزبور قانوناً ممنوع می باشد . چنانچه احیاناً رقمی در دفتر روزنامه اشتباه ثبت شود بایستی به اطلاع مسئولین شعبه نسبت به درج رقم صحیح ارقام و در ستون ملاحظات رقم صحیح به تائید و امضاء مسئولین ذی ربط برسد .

د) چون در روش فعلی اسناد کلی ، اسناد نقدی محسوب نمی شود لذا لزومی به انعکاس آنها در ماشین تحویداری نمی باشد جهت روشن شدن موضوع و چگونگی صدور اسناد حسابداری داخلی و طریقه ثبت آنها در دفاتر روزنامه مثال صفحه بعد را برای روشن شدن موضوع حل می نمائیم .

اعتبار اسنادی و عملیات بانکی

ترتیب مراحل	شرح	هدف
در طول	مرحله 1: جمع آوری اطلاعات	استخراج اطلاعات مالی از اسناد و مدارک اولیه مربوط به معاملات و عملیات مالی
	مرحله 2: تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی	بررسی و تعیین آثار مالی هر رویداد بردارایی، بدهی و سرمایه و تشخیص حساب یا حسابهای بدهکار و بستانکار
	مرحله 3: ثبت معاملات در دفتر روزنامه	ثبت آمار مالی عملیات به ترتیب تاریخ وقوع و ماهیت آنها با بدهکار و بستانکار کردن حسابهای مربوط در دفتر

روزنامه	دوره مالی
مرحله 4: نقل اقلام از دفتر روزنامه به شیفریه	انتقال مبالغ بدهکار و بستانکار در حسابهای مختلف و آزمون تساوی اقلام بدهکار و بستانکار در هر یک از عملیات نقدی و انتقالی و تعیین مانده حساب صندوق
مرحله 5: نقل اقلام از شیفریه به تراز آزمایشی	آزمون تساوی اقلام بدهکار و بستانکار نقل شده به حسابها با تهیه فهرستی از عناوین و مانده حسابهای دفتر کل
مرحله 6: نقل اقلام از تراز آزمایشی به دفتر کل	طبقه بندی اطلاعات مالی در حسابهای مختلف با انتقال مبالغ بدهکار و بستانکار ثبت شده در تراز آزمایشی به حسابهای مربوط در دفتر کل
مرحله 7: تعدیل حسابها (ثبت تعدیلات در دفتر روزنامه و انتقال آن به شیفریه تراز آزمایشی و دفتر کل)	تعدیل حسابهای مختلف بر مبنای ثبت اسناد بین واحدهای ارسالی از مرکز
مرحله 8: تهیه صورت سود و زیان (تابلو سود و زیان)	جمع و تلخیص اطلاعات مالی و تهیه صورت سود و زیان
مرحله 9: بستن حسابهای موقت صدور سند حسابداری	بستن حسابهای موقت و انتقال آن به حساب مرکز و صدور سند بین واحدها برای انتقال سود و زیان شعبه به حساب سرمایه و نهایتاً تعیین نتیجه نهایی عملیات بانک
مرحله 10: تهیه تراز آزمایشی اختتامی	آزمون توازن مانده حسابهای دارایی با مانده حسابهای بدهی و سرمایه

منابع و مصارف در بانکها

منابع چیست ؟

اصولاً تمامی سرفصلهای سمت چپ ترازنامه که ماهیت بستانکار دارند منابع بانک تلقی می گردند (دقت کنید ترازنامه را می گویم نه تراز چون در تراز درآمدها و سود سالهای آتی تسهیلات هم در سمت چپ درج می شود اما منابع نیستند) اما سیستم بانکی کشور در هنگام ارائه گزارش منابع ، صرفاً منابعی

را گزارش می کند که از جامعه جذب نموده است و این منابع را نیز یک طبقه بندی خاص که خواهیم گفت گزارش می نماید

نحوه طبقه بندی منابع در گزارشات سیستم بانکی :

منابع را برای گزارشدهی به 2 طبقه عمده گروه بندی می نمایند

الف - منابع موثر :

این منابع شامل حسابهای جاری ، پس انداز ، سپرده های کوتاه مدت و سپرده های بلند مدت می باشد
ب - منابع غیر موثر :

که به آن سایر منابع هم گفته می شود این منابع شامل حسابهای سپرده ضمانتنامه ها ، پیش دریافت اعتبارات اسنادی ، پیش دریافت بابت معاملات ، بستانکاران متفرقه ، حواله های عهده ما ، حواله هاب عهده شعب ، خالص چکهای بانکی فروخته شده ، مانده های مطالبه نشده ، وجوه اداره شده مصرف نشده می باشد

مصارف نیز در هنگام ارائه گزارش به مانده حسابهای تسهیلات ، مطالبات ، سرمایه گذاریها و مشارکتها ، بدهکاران ، پیش پرداختها و اصولاً تمام حسابهای با ماهیت بدهکار به استثناء هزینه ها و موجودیهای نقد اعم از وجوه نقدی و وجوه نزد سایر بانکها و بانک مرکزی جزء مصارف هستند تنها نکته مهم در هنگام تهیه مصارف این است که تسهیلات باید خالص گزارش شود یعنی باید از مانده تسهیلات (عقود مبادله ای) سود سالهای آتی کسر گردد.
در پایان باید بگویم فراموش نکنیم سرمایه با حقوق صاحبان سهام نیز منابع بانکها هستند اما معمولاً در گزارشات بانکی درج نمی شوند

انواع عملیات بانکها

- عملیات نقدی
- عملیات انتقالی
- عملیات نقدی : در این عملیات حتما یکطرف عملیات با حساب صندوق سروکار دارد
- انواع عملیات نقدی عبارتند از:

الف - عملیات واریز وجه به صندوق از طریق اسناد زیر:

حواله دریافت، حواله خرید ایران چک، حواله چک بانکی، حواله چک بین بانکی، بخش نقدی جاری، قبض انواع حسابهای پس انداز، حواله تلفنی (کتبی) و قبض دریافت اقساط وام

ب- عملیات برداشت وجه نقد از صندوق از طریق اسناد زیر:

حواله پرداخت، آگهی پرداخت، ایران چک، چک، قبض انواع حساب پس انداز سپرده های سرمایه گذاری، سند هزینه و چکهای بانکی

➤ عملیات انتقالی:

این عملیات کلیه اقلام ترازنامه را و سود و زیان بجز حساب صندوق را دربر می گیرد.

عملیات انتقالی به وسیله اسناد زیر صورت می گیرد:

سند انتقالی، آگهی بدهکار، آگهی بستانکار، قبض وصولی چکها، سند حسابداری بین واحدها، فرم یادداشت حواله جات مخابره ای و نمونه یادداشت تلفنی بروات عهده شهرستان

اسناد حسابداری در تسهیلات تبصره ای

تسهیلات تبصره ای ، تسهیلاتی هستند که بانکهای دولتی بر اساس تبصره های مندرج در قانون بودجه می بایست به اشخاص و یا در بخشهای خاص پرداخت نمایند یکی از ویژگیهای این نوع تسهیلات این است که معمولاً پرداخت بخشی از سود این نوع تسهیلات بعنوان یارانه توسط دولت تقبل می گردد که با توجه به این ویژگی خاص اسناد حسابداری این نوع تسهیلات با سایر تسهیلات کمی متمایز می باشد که در این پست مطلب می خواهیم در مورد حسابداری این گونه تسهیلات صحبت نمایم .

فرض کنید تسهیلاتی به مبلغ 40000000 ریال را با نرخ 12٪ قرار است به شخصی پرداخت نمائیم این تسهیلات در قالب تبصره ای می باشد که طی آن 8٪ سود توسط دولت تعهد شده است و مشتری فقط باید 4٪ سود بعلاوه اصل را بازپرداخت نماید مدت بازپرداخت تسهیلات 36 ماهه و طی اقساط برابر پرداخت انجام شده است. اینک اسناد مربوط با این مثال.

محاسبات مربوط به این مثال

اصل تسهیلات 40000000 = ریال

مدت بازپرداخت = 36 ماه

نرخ تسهیلات = 12%

نرخ سود سهم مشتری = 4%

نرخ سود سهم دولت = 8%

سود سالهای آتی سهم دولت = 4934000

سود سالهای آتی سهم مشتری = 2466000

یادآوری می شود برای تسهیل کار با فرمول قدیم محاسبات را انجام داده ام زیرا قصدم رویه

سابداری تسهیلات است نه نحوه محاسبه ارقام

اسناد حسابداری مرتبط با پرونده

نکته :

علامت - به معنای نشان دادن معین حساب است اما علامت / به معنای " یا " می باشد

زمان پرداخت تسهیلات

بدهکار : تسهیلات تبصره ای - بخش خصوصی	(بمیزان اصل + سود آتی سهم مشتری)
بدهکار : مطالبات از دولت - سود آتی دولت	(بمیزان سود آتی سهم دولت)
بستانکار : سود سالهای آتی سهم مشتری	(بمیزان سود آتی سهم مشتری)
بستانکار : سود سالهای آتی در تعهد دولت	(بمیزان سود آتی سهم دولت)
بستانکار : صندوق - حساب مشتری	(بمیزان اصل تسهیلات)

زمان پرداخت قسط توسط مشتری

یادمان باشد قسط این تسهیلات شامل اصل و سود سهم مشتری می باشد و سود سهم دولت در قسط لحاظ نمی گردد بنابراین وقتی مشتری قسط می دهد

بدهکار : صندوق	(بمیزان قسط)
بستانکار : تسهیلات تبصره ای	(بمیزان قسط)
بدهکار : سود سالهای آتی سهم مشتری	(بمیزان سود قسط)
بستانکار : درآمد معاملات	(بمیزان سود قسط)
بدهکار : مطالبات از دولت - سود آتی	(بمیزان سود محقق شده سهم دولت)
بستانکار : مطالبات از دولت - سود محقق شده	(بمیزان سود محقق شده سهم دولت)
بدهکار : سود سالهای آتی در تعهد دولت	(بمیزان سود محقق شده سهم دولت)
بستانکار : درآمد معاملات / درآمد معوق	(بمیزان سود محقق شده سهم دولت)

اسناد زمان تسویه نیز بسیار ساده است دوستایی که علاقه مند هستند اسناد تسویه را برایم ایمیل کنند نکته دیگر این که این تسهیلات فقط در بانکهای دولتی وجود دارد تا اینجا متوجه شدیم سرفصل "مطالبات از دولت" 2 معین دارد البته این سرفصل 5 معین دارد که بعداً به مابقی معینهای آن می پردازم

میزان استهلاک داراییهای ثابت در بانکها

داراییهای ثابت در بانکها معمولاً در قالب دو گروه اموال منقول و اموال غیر منقول طبقه بندی شده و روش استهلاک در هر گروه به شرح ذیل می باشد

- 1- اموال غیر منقول (ساختمانها) به روش نزولی و با نرخ 7 % مستهلک می شود
- 2- اموال منقول : که خود به 5 زیر گروه وسائط نقلیه (موتور سیکلت) ، وسائط نقلیه (خودرو) ، اثاثیه و منصوبات ، تجهیزات کامپیوتری و ماشین آلات خاص بانکی تقسیم و به شرح ذیل مستهلک می شوند
 - الف - وسائط نقلیه (موتور سیکلت) : به روش نزولی با نرخ 30٪
 - ب - وسائط نقلیه (خودرو) : به روش نزولی با نرخ 35٪
 - ج - اثاثیه و منصوبات : به روش خط مستقیم و با عمر 10 ساله
 - د - تجهیزات کامپیوتری : به روش خط مستقیم و با عمر 3 ساله
 - ه - ماشین آلات خاص بانکی : به روش خط مستقیم و با عمر 10 ساله

سند حسابداری سپرده قانونی

در پست مطلبهای قبلی در رابطه با دلائل اخذ و میزان سپرده قانونی مترتب با منابع بانکها اعم از دولتی یا غیر دولتی صحبت کردیم اینک اسناد مربوط به تودیع این سپرده ها به بانک مرکزی را درج می کنم البته این اسناد برای همکاران خوبی که در ستاد بانکها این عمل را انجام می دهند بسیار ساده می باشد اما چون همکاران عزیز در شعب بانکها از آنها اطلاعی ندارند آن را ذکر می کنم . فرض کنیم مانده منابع کل شعب یک بانک در پایان هفته برابر 1000 ریال شده باشد این اطلاعات از طریق سیستمهای متمرکز یا از طریق سیستم انتقال و تلفیق تراز شعب کل کشور به دست اداره مرکزی می رسد در آنجا میزان سپرده قانونی منابع را محاسبه می نمایند (نوع هر یک از منابع را قبلاً گفتیم) فرض کنیم سپرده قانونی 1000 ریال منابع ، معادل 50 ریال می شود حال اداره مرکزی باید سند زیر را صادر نماید.

50

بدهکار : سپرده قانونی

50

بستانکار : حساب جاری نزد بانک مرکزی

و سپس در پایان هفته بعد اگر منابع افزایش یابد بمیزان افزایش هر منابع سند مزبور صادر و اگر کاهش یابد می بایست سند مزبور برعکس صادر شود به عبارتی همواره این سند بر اساس سپرده قانونی مشمول ، تعدیل می گردد.

راستی از 2 تیرماه سالجاری سپرده مشمول حسابهای جاری دولتی که نرخ آن 88% بوده است برابر 100٪ شده است

سرفصل سرمایه گذاری و مشارکت حقوقی بانکها

موضوع " سرمایه گذاریها " به غیر از تعاریف و کارکردهای محدودی که بصورت اختصاصی در بانکها مورد استفاده قرار می گیرد یکی از مباحث جالب و قابل بحث از دیدگاه استانداردهای حسابداری می باشد شاید برایتان این سؤال مطرح شود که مگر نحوه حسابداری سرمایه گذاریها در سیستم بانکی با تعاریف و استانداردهای حسابداری مغایرت دارد؟ باید بگوییم مغایرت ندارد اما کاربرد این سرفصل در بانکها بسیار محدود بود و از آنجائیکه بانکها استانداردهای وضع شده خود را با تایید و تصویب نهادهای خاص (شورای پول و اعتبار) اجرا می نمایند بنابراین گاهاً تغییراتی هرچند محدود با استانداردهای حسابداری دارند به نحوی که در ارتباط با موضوع " سرمایه گذاریها " علیرغم طبقه بندی صورت گرفته بر اساس استانداردهای حسابداری ، بانکها از قوانین آمرانه نهادهای مزبور تبعیت می نمودند که البته در سال 1386 و بر اساس جلسه 1081 شورای پول و اعتبار رفتار حسابداری بانکها در رابطه با سرمایه گذاریها مطابق با استاندارد شماره 15 کمیته فنی سازمان حسابرسی تعریف شد و صرفاً محدودیتهایی جهت میزان سرمایه گذاریها تعریف شد نکته جالب در ابلاغ بخشنامه مب/182 سال 1386 که مبین مصوبه 1081 شورای پول و اعتبار می باشد حذف تعریف مشارکت حقوقی و اطلاق عبارت " سرمایه گذاری " به انواع سرمایه گذاری بانکها و موسسات اعتباری می باشد که امیدوارم طی یکی دو پست مطلب بتوانم ضمن ارائه ضوابط و دستورالعملهای خاص بانکها در رابطه با سرمایه گذاریها ، استانداردهای وضع شده در این خصوص را نیز بیان نمایم.

برای بانکها آن چیزی که در رابطه با این سرفصلها مهم است این است که بدانند ماهیت این سرفصلها چیست؟، نحوه ثبت ناشی از ایجاد سرمایه گذاریها چگونه است؟، درآمدهای ناشی از سرمایه گذاریها چه هستند و چگونه محاسبه و ثبت می شود؟، طبقه بندی سرمایه گذاریها در صورتهای مالی چگونه است؟، نحوه حسابداری فروش سرمایه گذاریها چگونه است؟

بر اساس آنچه که در مطلب قبلی گفته شد رفتار بانکها در قبال سرمایه گذاریها و مشارکتهای حقوقی و مقایسه آن با استانداردهای حسابداری را می توان به شرح زیر عنوان کرد.

1- در رابطه با طبقه بندی موضوع ، تا قبل از سال 86 بانکها سرمایه گذاریهای خود را در دو طبقه "سرمایه گذاری مستقیم " و " مشارکت حقوقی " افشاء می نمودند و برای هر یک تعریف خاصی داشتند که در مطلب قبلی گفتم . حال آنکه بر اساس استانداردهای حسابداری طبقه بندی سرمایه گذاریها بر اساس " سرمایه گذاری جاری " و " سرمایه گذاری بلند مدت " قابل تفکیک می باشد . که البته بر اساس بخشنامه سال 86 بانک مرکزی (مب/182) طبقه بندی تسهیلات باید بر اساس استانداردهای حسابداری (استاندارد شماره 15 سازمان حسابرسی) انجام پذیرد.

2- در رابطه با شناسایی و ثبت سود سرمایه گذاریها و مشارکتها تا قبل از سال 86 و بر اساس بخشنامه مب/1799 سال 1382 درآمدهای سرمایه گذاریهای بانکها می بایست بر اساس میزان مشارکت بانک در سرمایه گذاری یا مشارکت حقوقی و به شرح ذیل انجام می پذیرفت.

الف - در رابطه با مشارکتها و سرمایه گذاری مستقیم کمتر از 20٪ در سهام شرکتهای سرمایه پذیر ،

نحوه عمل بدین ترتیب بود که بابت سود نقدی و سود غیر نقدی می بایست سرفصل "درآمد سرمایه گذاری مستقیم یا درآمد مشارکت" مورد استفاده قرار می گرفت و در رابطه با سود سهمی، ثبت درآمد نیاز نبود زیرا با دریافت سهام تعداد سهام بانک در شرکت سرمایه پذیر افزایش یافته و به تبع آن بهای تمام شده هر سهم کاهش می یافت (البته شاید سؤال کنید با توجه به عدم ثبت در حالت دریافت سهام بعنوان سود، تاثیر آن بر عملکرد بانک چه خواهد بود جواب این است که با کاهش بهای تمام شده هر سهم در پایان دوره مالی ذخیره کاهش ارزش سهام مورد تاثیر جدی قرار خواهد گرفت زیرا بر اساس استانداردهای حسابداری در هنگام سرمایه گذاری در سهام دارای ارزش متعارف، می بایست در مقطع صورتهای مالی با توجه به ارزش بازار و مقایسه آن با قیمت تمام شده سهام تعدیلاتی در رابطه با این نوع سهام انجام پذیرد لذا کاهش قیمت تمام شده ناشی از دریافت سهام به جای سود، تعدیل یادشده را متاثر می نماید

ب- در رابطه با مشارکتهای سرمایه گذاری مستقیم بیش از 20٪ در سهام شرکتهای سرمایه پذیر، بعلت وجود نفوذ قابل ملاحظه و یا کنترل (بر اساس میزان سهام (بانکها موظف بودند سود نقدی و غیر نقدی را صرفاً بعنوان تعدیل سرفصل "سرمایه گذاری مستقیم یا مشارکت حقوقی" ثبت نمایند لذا ثبت مزور در سرفصل درآمد انجام نمی پذیرفت (بنابراین در این نوع سرمایه گذاریها، بانکها می بایست بمیزان سود دریافتی نقدی یا به ارزش متعارف سود غیر نقدی سرفصل سرمایه گذاریها یا مشارکتهای حقوقی خود را بستانکار می نمودند و در صورت دریافت سهام به جای سود در این نوع سرمایه گذاریها، مطابق با آنچه در بند الف ذکر شد هیچ گونه ثبتی انجام نمی پذیرفت. در رابطه با شناسائی و ثبت درآمد ناشی از سرمایه گذاریها، باید گفت موارد مطروحه که لازم الاجرا برای بانکها بوده، دقیقاً مطابق با استانداردهای حسابداری می باشد و بر اساس بخشنامه جدید نیز روش شناسائی درآمد سرمایه گذاری همانند قبل و به شرح یاد شده می باشد.

تعریف ماهیت و نحوه استفاده از این عناوین :

تا قبل از سال 1386 و ابلاغ بخشنامه مب 182/ سرفصل "سرمایه گذاری مستقیم" هنگامی ایجاد می گردید که یک یا مجموعه چند بانک در پروژه ای بیش از 50% سرمایه گذاری کنند بنابراین پروژه یا طرحهایی که بانکها با هم اقدام به اجرای آنها نمودند جزء سرمایه گذاری مستقیم محسوب می گردید همچنین شرکتهایی که بیش از 50% سهام آنها متعلق به بانک باشد نیز باید تحت این سرفصل نمایش داده شود در رابطه با سرفصل "مشارکت حقوقی" باید گفت این سرفصل هنگامی ایجاد می شد که میزان سرمایه گذاری یک یا مجموع چند بانک در یک طرح یا پروژه ای کمتر از 50% باشد. اما با ابلاغ بخشنامه یاد شده این تعاریف کارکرد خود را از دست داد که به آن اشاره خواهیم نمود.

نحوه حسابداری ایجاد سرمایه گذاری:

بر اساس استانداردهای حسابداری نحوه ثبت و ایجاد سرمایه گذاری کاملاً ارتباط مستقیم با انواع سرمایه گذاری دارد که آنها عبارتند از -1 سرمایه گذاری جاری -2 سرمایه گذاری بلند مدت که در بیان خصوصیات این سرمایه گذاریها گفته شده است که هر گاه سرمایه گذاری به قصد نگهداری در بلند مدت انجام شود و یا اینکه محدودیتی در واگذاری آن در کوتاه مدت وجود داشته باشد سرمایه گذاری از نوع بلند مدت تلقی خواهد شد

آری از دیدگاه استانداردهای حسابداری نحوه ثبت ایجاد سرمایه گذاری به نوع سرمایه گذاری اعم از اینکه بلند مدت یا جاری باشد بستگی دارد مضافاً اینکه مهم است که سرمایه گذاری سریع معامله می باشد یا خیر. بطوریکه ثبت ایجاد سرمایه گذاری که از نوع جاری بوده و سریع معامله باشد با غیر از آن تفاوت خواهد داشت که بعداً به این تفاوتها اشاره خواهیم نمود.

منافع حاصل از سرمایه گذاریها:

محور اصلی تعریف سرمایه گذاریها از دیدگاه استانداردهای حسابداری، "کسب منافع آتی" می باشد و هر چند شاید با این تعریف بتوان به نوعی تمام داراییها از جمله داراییهای ثابت را نیز "سرمایه گذاری" تلقی نمود اما آنچه باعث شده منافع و سود سایر داراییها در سرفصل مزبور شود مربوط به تفاوت خاص کسب منافع آتی از طریق سرمایه گذاری با کسب منافع از طریق سایر داراییها است که منافع آتی ایجاد می نمایند بطوریکه منافع آتی ناشی از سرمایه گذاریها همواره به 2 طریق کسب می گردد 1- کسب منافع ناشی از توزیع منافع سرمایه گذاریها (همانند سود تضمین شده، سود سهام، سود غیر نقدی) 2- کسب منافع ناشی از افزایش در ارزش مبادلاتی سرمایه گذاری. که در این ارتباط سایر داراییها علیرغم ایجاد منافع آتی، قابلیت ایجاد منافع به شکل سرمایه گذاریها را ندارند. اما نکته ای که در این قسمت مطرح است این است که بانکها در ارتباط با منافع ناشی از سرمایه گذاریهای خود چگونه رفتار می نمایند؟ آیا درآمدها یا همان منافع آتی سرمایه گذاریها در بانکها مشاع است یا غیر مشاع

در پست مطلبهای بعدی به این موضوعات خواهیم پرداخت

راستی تا یادم نرفته این را هم بگم که بانکها قراره از آذرماه سالجاری بر اساس تصویب نامه هیات وزیران سرمایه گذاریهای مستقیم خود را حداکثر 6 ماه پس از بهره برداری بعنوان دارائی مازاد بفروش برسانند که البته مفاد تصویب نامه مزبور رو قبلاً درج کردم

حساب "مشارکت مدنی" و "وجوه دریافتی مضاربه"

سؤال این است که چرا مانده حساب مشترک مشارکت مدنی و وجوه دریافتی مضاربه از تسهیلات مرتبط با آنها در هنگام تهیه گزارش مصارف کسر می شوند

حساب مشترک مشارکت مدنی حسابی است که وقتی بانک تصمیم به پرداخت تسهیلات مشارکت مدنی مینماید ایجاد می شود باید به نحوه ایجاد و از بین رفتن این حساب خیلی دقت کنیم این حساب با ماهیت بستانکار (بدهی) به دلائل زیر ایجاد یا به عبارت بهتر بستانکار می شود.

1- هرگاه مشتری در مشارکت مدنی سهم خود را بیاورد این حساب بستانکار می شود و مثلاً صندوق بدهکار

2- هرگاه بانک سهم خود را مشخص نماید این حساب بستانکار می شود و تسهیلات بدهکار

3- هرگاه بانک به مشتری تسهیلات را پرداخت نماید این حساب بدهکار می شود و صندوق بستانکار

4- هرگاه مشتری وجوهی را به بانک بازپرداخت نماید این حساب بستانکار می شود و صندوق بدهکار

5- و هنگامی که تسهیلات تسویه می گردد این حساب بدهکار می شود و تسهیلات و سود و صندوق بستانکار

با توضیحات فوق می توان حدس زد چرا مانده حساب مشترک مشارکت مدنی از تسهیلات مشارکت مدنی کسر می شود مثلاً به دلیل دوم دقت کنید در بند 2 گفتیم بانک بدون این که وجه تسهیلات را به مشتری پرداخت کرده باشد حساب تسهیلات را بدهکار کرده و حساب مشترک مشارکت را بستانکار اما هنوز پولی به مشتری پرداخت نکرده حال به نظر شما آیا این معنایش مصارف است؟ قطعاً خیر و به همین دلیل مانده مشارکت از تسهیلاتی که هنوز پرداخت نشده کسر می گردد این تحلیل یکی از بندهای بالا بود مشتاقم همکار خوبی که این سؤال را پرسیده با توجه به سایر دلائل تحلیل خود را بعنوان نظر برایم ارسال کند

در رابطه با مضاربه هم اوضاع همین طور است وقتی تسهیلات مضاربه منعقد می گردد ما به همان میزان وجوه بانک را مصرف نموده ایم اما وقتی مشتری وجهی را به بانک بر می گرداند به جای اینکه تسهیلات را کم کنیم آن وجوه را به سرفصل وجوه دریافتی مضاربه می بریم بنابراین در هر زمان که می خواهیم گزارش مصارف استخراج کنیم باید مانده وجوه دریافتی را از تسهیلات مضاربه خارج نمائیم

نرخ سپرده قانونی

1- تا قبل از آذرماه سال 1383 نرخ سپرده قانونی برای سپرده های مختلف، متفاوت بود بطوریکه مثلاً نرخ سپرده قانونی در بانکهای تجاری برای سپرده های دیداری و پس انداز برابر 20٪ - برای سپرده های کوتاه مدت و یکساله 20٪ - برای سپرده های دو ساله، سه ساله تا 5 ساله برابر 10٪ و نرخ سپرده قانونی سایر سپرده ها 25٪ بود در بانکهای تخصصی این نرخ در آن زمان و برای کل سپرده هایشان 10٪ بود

- 2- در سال 83 و از آذرماه نرخ سپرده قانونی برای تمام سپرده ها برابر 17٪ اعلام شد
- 3- در سال 87 و بر اساس بسته سیاستی نظارتی بانک مرکزی مجدداً نرخ سپرده قانونی برای هر نوع سپرده جداگانه اعلام شد که قبلاً آن را در وبلاگ قرار داده ام (بسته سیاستی نظارتی)
- 4- مقطع پرداخت سپرده قانونی روز شنبه هر هفته و بر مبنای مانده منابع بانک در روز پنج شنبه محاسبه و پرداخت می گردد و بدین ترتیب هفتگی می باشد و روش محاسبه تعدیلی است یعنی همواره بر اساس مانده منابع ، سپرده محاسبه می گردد پس اگر منابع این هفته نسبت به هفته قبل کاهش یابد به جای پرداخت سپرده قانونی ، دریافت سپرده یا استرداد سپرده را خواهیم داشت و اگر افزایش یابد ، باید سپرده محاسبه شده را پرداخت نماییم البته تا 2 سال قبل روال این بود که سپرده قانونی بر مبنای مانده پایان ماه محاسبه و طی 3 روز بعد از پایان ماه بانکها مجاز به پرداخت بودند که دیگر منسوخ شد

نکته حائز اهمیت در رابطه با نرخ سپرده قانونی این است که بر اساس بند 3 ماده 14 قانون پولی و بانکی ، تعیین نرخ سپرده قانونی بعنوان ابزار کنترلی بازار پول بعهده بانک مرکزی بوده اما این نرخ می بایست حداقل برابر 10٪ و حداکثر برابر 30٪ باشد

سود اوراق مشارکت (مشاع یا غیر مشاع)

در بانکداری بدون ربا ، پرداخت سود به سپرده گذاران بر مبنای بکارگیری وجوه سپرده گذاران توسط بانک محاسبه و به آنها پرداخت می گردد به نحوی که بانکها در ابتدای سال نرخ سود علی الحساب پرداختی به سپرده گذاران را تعیین اما در پایان سال موظفند محاسبه نمایند با وجوه سپرده گذاران چه میزان درآمد کسب نموده اند سپس نسبت به تعدیل سود علی الحساب پرداختی اقدام نمایند . برای این منظور بانکها باید بدانند که منابع و وجوه دریافتی از سپرده گذاران را چگونه و کجا مصرف نموده اند یا بعبارت بهتر باید بگویم از آنجائیکه بانک به غیر از وجوهی که توسط سپرده گذاران دریافت می کند وجوه دیگری هم دارد که مالکیت آن متعلق به بانک می باشد (از جمله سپرده های قرض الحسنه و سرمایه بانک) بنابراین وقتی تسهیلات می پردازد یا مصارفی انجام می دهد هم از وجوه متعلق به خودش این عمل را انجام می دهد هم از وجوه متعلق به سپرده گذاران . و لازم است درآمد حاصله از مصرف وجوه سپرده گذاران (منظورم سپرده گذاران سپرده های مدت دار می باشد) تفکیک شود و به سپرده گذاران پرداخت شود که قبلاً در رابطه با اینکه چگونه این عمل انجام می شود صحبت کردم)

نحوه محاسبه سود قطعی به سپرده گذاران

بر اساس بخشنامه 1799/مب سال 1382 بانک مرکزی سود ناشی از اوراق مشارکت جزء درآمدهای مشاع تلقی شده است یعنی هرگاه بانک اوراق مشارکت بخرد فرض بر این است که از پول خود و سپرده گذاران بطور مشترک استفاده نموده و نمی تواند اعلام کند از محل منابع خودم اوراق خریدم و سودش

فقط به بانک تعلق دارد. بنابراین سود اوراق مشارکت بین بانک و سپرده گذار مشاع است اما سؤال مهم این است که آیا سود اوراقی که بانکها بابت زمان نگهداری اوراق بازخریدی از مشتریان دریافت می نمایند نیز جزء درآمدهای مشاع است؟ این سؤال خیلی مهم است چون آنجائیکه قانونگذار گفته است سود اوراق مشارکت جزء درآمدهای مشاع است منظورش سود اوراقی است که متعلق به بانک است (یعنی بانک در زمان خرید از سرفصل اوراق مشارکت استفاده نموده) اما همه می دانیم وجه اوراق بازخرید از سرفصل بدهکاران پرداخت می گردد و این یعنی اعتراف به اینکه اوراق متعلق به بانک نیست بنابراین سود این اوراق نباید در هنگام تقسیم سود بین بانک و سپرده گذاران تقسیم شود

در برخی بانکها خصوصی (به نقل از همکاران خوبم در بانک کارآفرین) درصد مشخصی از سود اوراق متعلق به بانک که قاعده‌تاً باید مشاع باشد براساس اساسنامه فقط متعلق به بانک است مثلاً ذکر شده که 20% اوراق مشارکت از محل منابع بانک است بنابراین سود این اوراق علیرغم تاکید قانونگذار به مشاع بودن، مشاع نیست

حق الوکاله بکارگیری منابع سپرده گذاران

تا قبل از سال نیر ماه سال 1384 که هنوز نرخ تسهیلات در بانکها و در عقود غیر مبادله ای بالاتر از 20٪ بود بانکها حساسیت زیادی به موضوع و نرخ حق الوکاله نداشتند. همانطور که می دانید حق الوکاله مبلغی است که بانکها مجازند در قبال بکارگیری منابع سپرده های سرمایه گذاری از سپرده گذاران دریافت نمایند که این دریافت بدین صورت انجام می پذیرد که در پایان هر سال بعد از اینکه سود مشاع بین سپرده گذاران و بانک تسهیم گردید، بانکها از سهم قابل پرداخت به سپرده گذاران میزان حق الوکاله خود را کسر نموده سپس سود قابل پرداخت به سپرده گذاران را اعلام و آنرا با سود علی الحساب پرداختی مقایسه و تعدیل می نمایند

نکته مهم در رابطه با میزان حق الوکاله این است که معمولاً حداقل و حداکثر نرخ حق الوکاله بر اساس ماده 16 دستورالعمل اجرایی قبول سپرده (موضوع مصوبه 514 شورای پول و اعتبار) توسط شورای پول و اعتبار سابق مشخص می گردید و بانکها می توانستند در این محدوده با یکدیگر رقابت نمایند تا قبل از این با توجه به سود بالای تسهیلات و درآمدزایی بالایی که از این روش نصیب بانکها می گردید بانکها معمولاً حداقل نرخ حق الوکاله را مبنای محاسبات قرار می دادند در حالیکه امروزه با توجه به اینکه بانکها ناچارند به درآمدهای کارمزدی روی آورند و یکی از این درآمدها که غیر مشاع هم است همین حق الوکاله خواهد بود لذا می بایست در محاسبه حق الوکاله در محدوده تعیین شده دقت لازم را معمول نمایند تا ضمن رقابت با سایر بانکها بتوانند از کارمزد خوبی بهره ببرند بند 7 آئین نامه فصل چهارم قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب هفدهم اردیبهشت سال 1362 هیات وزیران (تصویب نامه 88526) عنوان می دارد : حق الوکاله می تواند شامل هزینه های اداری بانکها

برای تجهیز و اداره سپرده های سرمایه گذاری نیز بشود در هر صورت مبلغ دیگری تحت هیچ عنوان توسط بانکها از سپرده گذاران اخذ نخواهد شد.

طبق بخشنامه مب /1383 سال 82 حداکثر نرخ حق الوکاله سال 80 بانکها برابر نیم درصد ابلاغ گردید طبق بخشنامه مب /472 سال 81 سقف حق الوکاله بانکها معادل 3/5% ابلاغ شد طبق بخشنامه 847 سال 83 حداکثر حق الوکاله برابر 5/3% ابلاغ گردید

نسبتهای مالی الزام آور

بر اساس مقررات اعلام شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران این نسبت می بایست حداکثر معادل 30٪ باشد اما بانکها بعلت گسترش ساختمانهای خود اعم از شعبه و واحدهای ستادی و با توجه به اینکه بعلت نوع کار و ماهیت عملیات بانکی معمولاً استفاده از این نوع دارائیهها بصورت استیجاری کمتر مورد رغبت قرار گرفته و بانکها مایل به مالکیت ساختمانهای مورد استفاده خود می باشند لذا توسعه و گسترش تمکک این نوع دارائیهها منجر به افزایش این نسبت در اکثر بانکهای دولتی شده است برای مقایسه کلی در رابطه با این نسبت ، وضعیت مقایسه ای بانکهای دولتی در پایان سال 1384 ارائه می گردد .

شایان ذکر است اطلاعات مزبور بر اساس حقوق صاحبان سهام در مخرج و دارائیههای ثابت در صورت کسر بدست آمده است بطوریکه هم مانده اموال منقول و هم غیر منقول لحاظ شده است اما به دلیل مقایسه یکسان بین کل بانکهای می توانند دید کلی در رابطه با این نسبت را در بانکهای دولتی ارائه دهد نکته آخر اینکه بالا بودن این نسبت در بانکی مثل بانک رفاه دلائل دیگری از جمله کم بودن مبلغ سرمایه و نیز عدم تجدید ارزیابی دارائیههای ثابت در مقطع برنامه سوم توسعه می باشد.

نسبت دارائیهها به سرمایه

70%

58%

88%

82%

79%

73%

77%

70%

22%

14%

نام بانک

ملی

سپه

صادرات

تجارت

ملت

رفاه

کشاورزی

مسکن

توسعه صادرات

صنعت ومعدن

ضریب نقدینگی در بانکها

بانکها به دلیل تاثیر بسزائی که در اقتصاد دارند همواره با مقررات و الزاماتی که از سوی مراجع ذیصلاح وضع می گردد مواجه می باشند یکی از این الزامات رعایت حداقل نقدینگی مورد نیاز می باشد ضریب نقدینگی می بایست حداقل برابر 3٪ باشد و نحوه بدست آوردن آن بدین ترتیب است که مانده منابع قرض الحسنه جاری و پس انداز و سپرده های کوتاه مدت و بلند مدت و همچنین سپرده نقدی ضمانتنامه ها را استخراج و به میزان حداقل 3٪ منابع ذکر شده می بایست نقدینگی در بانک موجود باشد البته منظور از نقدینگی صرفاً وجه نقد نیست بلکه 3٪ یاد شده می بایست از دارائیهای نقد بانکها قابل استیصال باشد

نحوه محاسبه سود وام های بانکی

فرمول متداول برای محاسبه سود وام های بانکی عادی عبارت است از :

$$(\text{مبلغ وام}) \times \text{تعداد اقساط} \times (? + \text{نرخ سود}) \text{ تقسیم بر } 2400$$

حال به مساله ابتدایی بحث باز می گردیم: شخصی مبلغ پنجاه میلیون ریال با نرخ بهره 15 درصد، وام پنج ساله دریافت کرده است. با استفاده از رابطه فوق، سود کل عبارت است از :

$$\frac{50,000,000 \times (60 + 1) \times 15}{2400} = 19,062,500 \text{ ریال}$$

با افزودن این مبلغ به اصل وام، بانک در طول 5 سال یاد شده مبلغ 69,062,500 ریال دریافت می کند. از تقسیم این مبلغ بر تعداد اقساط که ?? ماه می باشد مبلغ پرداختی برای هر قسط حاصل می شود. اما محاسبه مبلغ سود وام های یک سررسید با فرمول زیر صورت می گیرد.
(مبلغ وام \times مدت به روز \times نرخ سود) تقسیم بر 36500

نحوه محاسبه اقساط وام

همانطور که می دانید مدتی است فرمول محاسبه اقساط وام تغییر یافته است. ما ضمن ارائه ساده تر دو فرمول سعی خواهیم کرد تفاوت میزان اقساط را با ذکر مثالی بهتر نشان دهیم .

فرمول جدید

$$\text{قسط} = \frac{\text{مدت به ماه} \times \left(1 + \frac{\text{نرخ}}{1200}\right) \times \text{اصل وام} \times \frac{\text{نرخ}}{1200}}{\left(1 + \frac{\text{نرخ}}{1200}\right)^{\text{مدت به ماه}} - 1}$$

$$\text{سود} = \text{اصل وام} - (\text{مدت به ماه} \times \text{قسط})$$

فرمول قدیم

$$\text{سود} = \frac{(1 + \text{مدت به ماه}) \times \text{نرخ} \times \text{اصل وام}}{2400}$$

$$\text{قسط} = \frac{\text{اصل وام} + \text{سود}}{\text{مدت به ماه}}$$

اگر میزان وام دریافتی را ۷۰ میلیون ریال و نرخ سود را ۱۲ درصد و مدت را ۵ سال (مانند وام خودرو) فرض کنیم:

(ریال)

مبلغ قسط	سود و اصل	سود	
1,522,500	91,350,000	21,350,000	فرمول قدیم
1,557,107	93,426,472	23,426,472	فرمول جدید

زیان‌های ناشی از مطالبات :

در بانکداری ایران، طبق دستورالعمل بانک مرکزی، مطالبات را به سررسید نشده، سررسید گذشته و معوق طبقه‌بندی می‌کنند که رویه‌ای قابل قبول است.

در مورد مطالبات سررسید نشده، دو درصد ذخیره در نظر گرفته شده است که با میزان مقرر در کنوانسیون بال هماهنگی دارد .

کمبودن ذخیره مطالبات لاوصول علاوه بر اینکه ریسک اعتباری بانک را افزایش می‌دهد موجب نشان دادن سود واهی خواهد شد.

اقدام خارج از ترازنامه

از عواملی که صورت‌های مالی بانک‌ها را از سایر موسسات متفاوت می‌سازد، اقدام احتمالی و تعهدات مشروطی است که از معاملات متداول بانک‌ها ناشی و در زمان وقوع در حساب‌ها به عنوان تعهد یا دین شناسایی نمی‌شود. این اقدام که بخش عمده‌ای از کسب و کار بانک را تشکیل می‌دهند، اثر عمده‌ای بر میزان ریسکی دارند که یک بانک در معرض آن است.

اقدام خارج از ترازنامه شامل ذخایر و بدهی‌های احتمالی هستند. این اقدام باید حداقل در چهار سرفصل در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی ارائه و حسب مورد ذخیره لازم برای بدهی‌های احتمالی ناشی از آنها گرفته شود:

جایگزین‌های اعطای اعتبار مانند تضامین مربوط به قبول بروات، ضمانت نامه‌ها مانند ضمانت حسن انجام کار و شرکت در مناقصه، معاملات اسنادی مانند گشایش اعتبار اسنادی و تضمین اسناد کوتاه‌مدت تجاری و معاملات مربوط به اوراق بهادار و اوراق مشتقه.

علاوه بر این طبقه‌بندی و ارائه اقدام خارج از ترازنامه، از لحاظ محاسبه کفایت سرمایه طبق میثاق بال نیز لازم است. زیرا این اقدام با احتساب ضریب ریسک مربوط در مخارج کسر نسبت کفایت سرمایه منظور می‌شود

در صورت‌های مالی برخی از بانک‌های ایران، اقدام خارج از ترازنامه تحت عنوان حساب‌های انتظامی در یک قلم منظور می‌شود اما در برخی دیگر حساب‌های انتظامی به روشی مطلوب طبقه‌بندی و ارائه می‌شوند. اما در اغلب بانک‌ها، ذخیره لازم، به شکل کنارگذاری مبلغی از سود، برای زیان‌های بالقوه ناشی از اقدام خارج از ترازنامه پیش‌بینی و در نظر گرفته نمی‌شود.

ارزش‌گذاری اوراق بهادار

از مهم‌ترین انواع دارایی‌های بانک‌ها، سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است. اوراق بهادار بانک‌ها باید در دو سرفصل طبقه‌بندی شود: اوراق بهاداری که به قصد دادوستد نگهداری می‌شود و اوراق بهادار سرمایه‌گذاری. تمایل عمومیدر حسابداری امروز دنیا بر این است که اوراق بهادار به ارزش‌های بازار ارزش‌گذاری شود، مگر آنکه ارزش بازار قابل اطمینانی وجود نداشته باشد.

در بانک‌های ایران معمولاً کلیه انواع اوراق بهادار از جمله اوراق بهادار قابل معامله در بورس اوراق بهادار به

ارزش‌های تاریخی حسابداری می‌شود. زیرا در مقررات مالیاتی شرایط و معافیت لازم برای انتقال مازاد به اندوخته، در صورت به‌کارگیری ارزش‌های بازار پیش‌بینی نشده است.

تراکم دارایی‌ها و بدهی‌ها و اقلام خارج از ترازنامه

استاندارد بین‌المللی حسابداری، به منظور ارزیابی ریسک بالقوه‌ای که در تحقق‌داری‌ها و الزامات مربوط به پرداخت بدهی‌ها و تعهدات مشروط مقرر می‌دارد که بانک‌ها، موارد عمده تراکم دارایی‌ها و بدهی‌ها و اقلام خارج از ترازنامه خود را بر حسب مناطق جغرافیایی، گروه‌های مشتریان یا گروه‌های صنعتی و همچنین خالص مبلغ دارایی‌ها و بدهی‌های عمده ارزی و ریسک مترتب بر آنها را افشا کند.

در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی بانک‌های ایران معمولاً تراکم تسهیلات اعطایی از جنبه‌های مختلف نظیر بخش‌های اقتصادی و انواع عقود و تراکم سپرده‌ها بر حسب نوع سپرده افشا می‌شود که بر استانداردهای بین‌المللی منطبق است. اما در دو مورد مفاد استاندارد بین‌المللی رعایت نمی‌شود: یکی ارائه اطلاعات مربوط به دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی شامل دارایی‌ها و بدهی‌های شعب خارجی. و دیگری ارائه اطلاعات مربوط به تراکم دارایی‌ها در بخش‌های عمومی و خصوصیه علت ناروشن بودن تعریف و حدود هر بخش با توجه به دامنه گسترده بخش عمومی غیردولتی و قلمداد کردن برخی از واحدهای تابعه بخش عمومی غیردولتی، شمار مؤسسات خصوصی (نظیر شرکت‌های سرمایه‌گذاری وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی)

معاملات با اشخاص وابسته

استاندارد بین‌المللی حسابداری، علاوه بر افشای معاملات بانک‌ها با اشخاص وابسته، در مورد بانک‌ها مقرر داشته است که جزئیات مربوط به معاملات بانک با اشخاص وابسته و تغییرات در مانده حساب‌های آنها و سهم اشخاص وابسته از تعهدات مشروط و بدهی‌های احتمالی ناشی از اقلام خارج از ترازنامه افشا شود. اما در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی بانک‌ها جزئیات معاملات با اشخاص وابسته و اطلاعات مربوط به سهم آنها از تعهدات مشروط ناشی از اقلام خارج از ترازنامه به طور کامل انعکاس ندارد.

مدیریت و ذخیره‌گیری برای انواع ریسک‌های بانکی

ذات و ماهیت معاملات و عملیات، بانک‌ها را با ریسک‌های متعدد و متنوعی مواجه می‌کند. آنچه به حسابداری مربوط می‌شود این است که برای ریسک‌های عمومیبانکداری، شامل زیان‌های آتی، اقلام احتمالی و سایر ریسک‌ها در تخصیص سود، مبلغی کنار گذاشته شود و تغییرات آن در طول سال مورد گزارش افشا شود.

خوشبختانه مدتی است که مقامات نظارتی و مدیران بانک‌های ایران، به مقوله ریسک‌های بانکی و مدیریت آن توجه پیدا کرده‌اند ولی هنوز در صورت‌های مالی بانک‌ها، آثار این توجه، به شکل اقلام مالی دیده نمی‌شود.

عملیات حسابداری سپرده گذاری کوتاه مدت :

الف) نحوه ثبت و نگهداری اطلاعات حساب سپرده گذاری کوتاه مدت :
ثبت اقلام دریافتی ، پرداختی و نگهداری اطلاعات حساب سپرده و سرمایه گذاری کوتاه مدت با توجه به امکانات شعبه در تهران و شهرستانها بشرح زیر است .

1- در شعب تهران :

شعبی که عملیات آنها با ماشین 9100 و 2292 انجام می گیرد عملیات دریافت و پرداخت حسابهای مذکور بدون استفاده از کارت و یا دفتر صورت می گیرد و اطلاعات بصورت کاست روزانه به مرکز محاسبات ارسال می گردد .

شعبی که عملیات آنها بصورت دستی انجام می گیرد عملیات دریافت و پرداخت اینگونه شعب در نمونه های مربوطه در دو نسخه ثبت روزانه به مرکز ارسال می گردد و اطلاعات توسط آن اداره نگهداری می شود .

2- شعب شهرستانها عملیات حسابداری به قرار زیر است :

1- در شعبی که عملیات آنها با ماشین های 80386 و یا 80486 می باشد عملیات دریافت و پرداخت حسابهای سپرده گذاری کوتاه مدت بدون استفاده از کارت و یا دفتر صورت می گیرد و اطلاعات در خود شعبه نگهداری می شود .

2- در شعبی که عملیات آنها بدون ماشین و بصورت دستی انجام می گیرد علاوه بر ثبت عملیات دریافت و پرداخت در کارت نمونه جهت نگهداری اطلاعات در مرکز محاسبات طبق دستورالعمل مربوطه بایستی نمونه 708 را نیز تکمیل و بموقع به اداره محاسبات ارسال دارند .
توجه :

مسئولین ، کارمندان و تحویلداران بایستی از دادن دفترچه سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت به مشتریان قبل از کنترل عمل دریافت ، پرداخت و امضاء خودداری نمایند بدیهی است در صورت بروز هر گونه سوء استفاده مسئولین و کارمندان و تحویلداران جوابگو می باشند .

نحوه محاسبه و پرداخت سود علی الحساب سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت :

به منظور سهولت در محاسبه و تسریع در پرداخت سود علی الحساب سه ماهه سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت زمان محاسبه مورد سه ماهه مقاطع زمانی پایان خرداد ، شهریور ، آذر و اسفند ماه هر سال در نظر گرفته شده است که با توجه به اطلاعات ارسالی از شعب توسط اداره محاسبات الکترونیک محاسبه و به مانده سپرده ها اضافه و کلی لیست جهت اطلاع و اقدام به شعب ارسال خواهد شد . شعب به محض وصول لیست فوق الذکر عملیات زیر را در حساب ها بمبلغ سود متعلقه منعکس تا مانده لیست محاسبه با دفاتر شعبه تطبیق نماید .

بدهکار : حساب سود پرداختن کد

بستانکار : حساب سپرده گذاری کوتاه مدت

بدیهی است کل مبلغ سود در دفتر نمونه مربوطه پس از عملیات روزانه ثبت تا مانده حساب سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت دفتر کل شعبه به مانده دفتر نمونه 708 مطابقت نماید و از ثبت سود سپرده ها بصورت ریز در دفتر 708 خودداری و فقط هنگام مراجعه سپرده گذار مبلغ سود در دفتر چه حساب سیزده سرمایه گذاری کوتاه مدت مشتری ثبت می گردد .

چنانچه حسابی تا تاریخ وصول لیست سود علی الحساب سه ماهه و یا طی دوره مسدود گردیده لکن در لیست ارسالی دارای مانده باشد (سهم سود) مبلغ مذکور به شرح زیر از حساب سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت خارج و در حساب بستانکاران متفرقه قابل پرداخت به صاحب سپرده نگهداری و نسبت به پرداخت آن اقدام نمایند . مسئولین شعب موظفند در امر پرداخت سود به صاحب سپرده های کوتاه مدت نظارت نمایند تا بدینوسیله از پیش آمد های سوء احتمالی جلوگیری گردد .

بدهکار : حساب سپرده سرمایه گذاری

بستانکار : حساب بستانکاران متفرقه

بنابراین از این پس شعب رأساً مجاز به محاسبه و پرداخت سود علی الحساب به سپرده های کوتاه مدت نبوده و فقط نسبت به پرداخت بلوّد محاسبه شده توسط اداره محاسبات الکترونیک اقدام نمایند

ج) نحوه محاسبه و پرداخت سود قطعی سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت :

سود قطعی پس از اعلام نرخ از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران توسط اداره محاسبات الکترونیک در پایان سال محاسبه و لیست مابه التفاوت به شعب ارسال خواهد شد .

نرخ سود و طریقه پرداخت آن در سرمایه گذاری بلند مدت :

الف) نرخ سود هر سال هنگامی که از جانب بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام گردید به اطلاع شعب خواهد رسید

ب) سود سپرده های بلند مدت در پایان هر ماه از جانب شعب محاسبه و حسب تقاضای مشترک هنگام افتتاح حساب پرداخت می گردد .

ج) چون بندرت اتفاق می افتد که سپرده گذاران در ابتدای ماه نسبت به افتتاح حساب اقدام نمایند بنابراین جهت حفظ مواجد ماهانه اولین پرداخت سود در صورتیکه کمتر از یکماه باشد بصورت روز شمار محاسبه و به متقاضی طبق تقاضا پرداخت می گردد . هنگام محاسبه اولین سهم سود در صورتی که کمتر از یکماه از افتتاح آن گذشته باشد ، سال 365 روز در نظر گرفته می شود .

د) سودهای پرداختنی به شرح زیر (ب) و (ج) بصورت علی الحساب بوده و در صورتی که سپرده گذار تا پایان سر رسید نسبت به برداشت از حساب و فسخ قرارداد سپرده سرمایه گذاری بلند مدت اقدام

بنماید سود سپرده های سرمایه گذاری 1,2,3,4,5 ساله محاسبه و هر ماه یکبار تا پایان مدت قرارداد پرداخت می گردد . اگر سپرده گذار قبل از سررسید به برداشت از حساب اقدام نماید ، پرداخت سود به آنها از ابتداء به شرح زیر محاسبه و در صورتی که در مجموع اضافی پرداخت شده باشد از سپرده گذار اخذ می گردد

1- در صورتی که سپرده های 1,2,3,4,5 سال قبل از پایان سال اول برداشت گردد سودی معادل نیم درصد در سال کمتر از سود سپرده های کوتاه مدت به سپرده گذار پرداخت خواهد شد .

2- در صورتی که سرمایه گذاری 1,2,3,4,5 ساله پس از گذشت یکسال و قبل از پایان سال دوم برداشت گردد سودی معادل نیم درصد در سال کمتر از سود سپرده های یکساله به سپرده گذار پرداخت خواهد شد .

3- در صورتی که سپرده های سرمایه گذاری 3,5 ساله پس از گذشت دوسال قبل از پایان سال سوم برداشت گردد سودی معادل نیم درصد در سال کمتر از سود سپرده گذاری دوساله به سپرده گذار تعلق می گیرد.

4- در صورتی که سپرده های سرمایه گذاری 5 ساله پس از گذشت سه سال و قبل از پایان سال پنجم برداشت گردد ، سودی معادل نیم درصد در سال کمتر از سود سپرده گذار خواهد شد .

5- از تاریخ انقضای سررسید در صورتی که صاحب حساب هنگام افتتاح حساب اجازه تمدید آن را به بانک نداده باشد سودی به آن تعلق نخواهد گرفت .

عملیات حسابداری سپرده سرمایه گذاری بلند مدت

الف : نحوه ثبت و نگهداری حساب سپرده های سرمایه گذاری بلند مدت به ترتیب زیر می باشد .

1- پس از تکمیل کارت افتتاح حساب و قرار دادن سپرده ، وجه سپرده با صدور سند حواله دریافت از سپرده گذار اخذ و به شرح زیر در حساب ها منعکس می گردد .

بدهکار : حساب صندوق

بستانکار : حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت (1,2,3,4,5 ساله)

2- حساب سرمایه گذاری بلند مدت (1,2,3,4,5) تحت یک فصل در دفتر کل ثبت می گردد و برای مشخص شدن تعداد و حجم ریالی انواع سپرده ها از دفتر کل معین یا شیفریه که دارای 4 زیر بخش به شرح زیر می باشد استفاده می شود ، سپرده سرمایه گذاری یک ساله - سپرده سرمایه گذاری دوساله - سپرده سرمایه گذاری سه ساله - سپرده سرمایه گذاری پنج ساله .

3- چون کارت افتتاح و قرارداد ظهر آن ، نوع و مبلغ سپرده مندرج است لذا نیاز به ثبت مشخصات تک تک سپرده ها در دفتر مخصوص ندارد و کارت های افتتاح حساب به عنوان دفاتر معین تلقی می گردد که بر حسب نوع سپرده های (1,2,3,5 ساله) بطور مجزاء نگهداری می شود .

4- هنگام استرداد یا برداشت سپرده در سررسید یا قبل یا بعد از آن دریافت اصل گواهی سپرده از سپرده گذار و صدور سند حواله پرداخت ، وجه به سپرده گذار مسترد شده به شرح زیر در حسابها منعکس می گردد .

بدهکار - حساب سپرده سرمایه گذاری بلند مدت (1,2,3,5 ساله)
 بستانکار - حساب صندوق یا هر حسابی که سپرده گذار قبلاً درخواست نماید .

ب (نحوه محاسبه پرداخت سود علی الحساب و قطعی سپرده های سرمایه گذاری بلند مدت .
 1- سود علی الحساب و قطعی با توجه به موارد آتی و نرخ های اعلام شده در هر سال از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران توسط شعب محاسبه شده و از سود پرداختی _ (کد 10104) بشرح زیر پرداخت می گردد .

بدهکار - حساب سود پرداختی کد 10104
 بستانکار - صندوق

یا حساب قرض الحسنه جاری پرداختی نقدی در روز محاسبه در صورتی که یا حساب قرض الحسنه کوتاه مدت یا بستانکاران متفرقه در صورت عدم مراجعه در روز محاسبه و تداشن وکالت در صورتی که سود متعلق به حساب بستانکاران متفرقه - بستانکاران حساب صندوق
 1- شعب موظفند سود سپرده ها را تا پایان هر ماه از حساب سود پرداختن محاسبه و پرداخت نمایند .
 2- تسویه حساب نهایی سود با سپرده گذار پس از سر رسید و اعلام نرخ قطعی سود به عمل خواهد آمد .
 3- در محاسبه مدت برای تعیین سود قطعی انواع سپرده های سرمایه گذاری بلند مدت که قبل از سر رسید و کسر سال برداشت می شود . مشروط بر اینکه ضربی از سه ماه باشد ، منظور خواهد شد .

مثال (مثال برای سپرده سرمایه گذاری بلند مدت .
 سپرده سرمایه گذاری بلند مدت 5 ساله به مبلغ یک میلیون ریال در تاریخ 87/4/25 افتتاح و در تاریخ 87/11/15 برداشت گردیده است اگر در این مدت سود علی الحساب 13٪ در سال در دوره های سه ماهه پرداخت شده باشد و نرخ سود سپرده کوتاه مدت 6/25٪ در سال باشد سود علی الحساب پرداخت شده و سود قطعی به شرح زیر خواهد بود .

$$10001000 * 69 * 13 = 24/576$$

سود 69 روز اول (کسری از سه ماه)

$$100 * 365$$

$$\frac{10001000 * 3 * 13}{100 * 12} = 32/500$$

سود یک دوره سه ماهه

$$100 * 12$$

$$\frac{24}{576} + \frac{32}{500} = 57/076$$

سود علی الحساب پرداختنی مدت سپرده

$$2 * 3 = 6$$

$$\frac{10001000 * 6 * (6 / 25 - \% .5)}{100 * 12} = 28/750$$

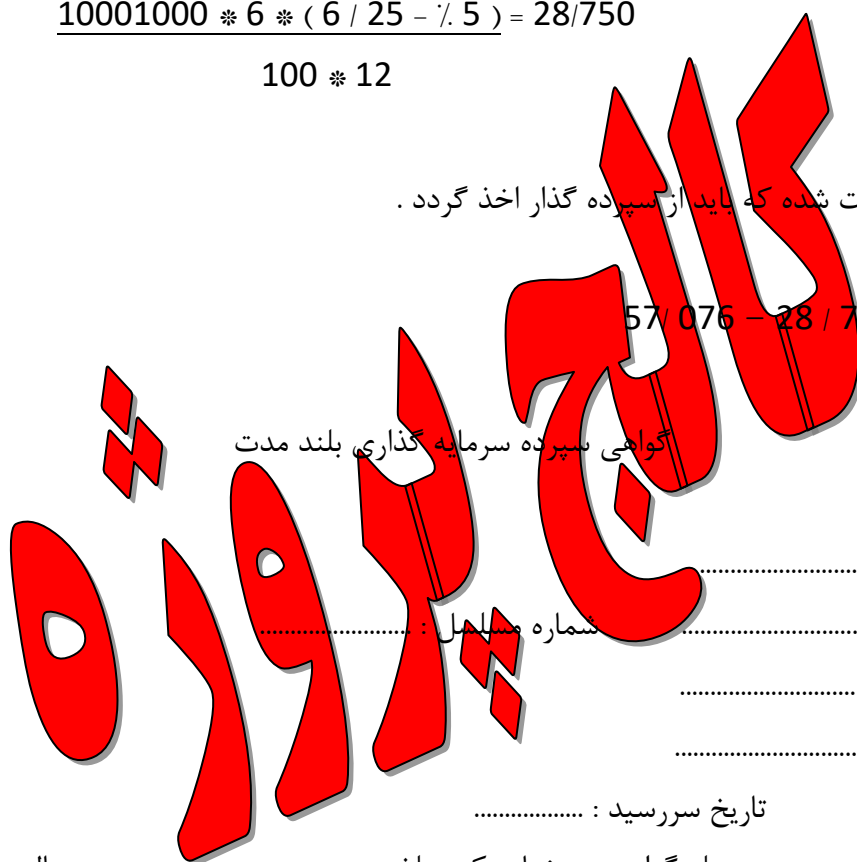
سود قطعی

$$100 * 12$$

اضافه ود پرداخت شده که باید از سپرده گذار اخذ گردد .

$$57/076 - 28/750 = 28/326$$

گواهی سپرده سرمایه گذاری بلند مدت

بانک :

نام شعبه : شماره مسلسل :

شماره حساب :

تاریخ صدور :

تاریخ سررسید :

بانک : بدینوسیله گواهی می نماید که مبلغ به عدد : ریال و به حروف :

..... ریال ، خانم / آقای :

شماره شناسنامه : صادره :

از شرکت : شماره ثبت :

به عنوان سپرده سرمایه گذاری : ساله نزد این بانک سپرده شده است تا هر ماه یکبار سود آن با توجه به شرایط و ضوابط بانک به صاحب سپرده در مقابل ارائه این گواهی از تاریخ صدور تا پایان سررسید پرداخت گردد .

در صورت برداشت مبلغ سپرده قبل از سررسید سود متعلقه طبق مقررات از بابت مدت و معادل نیم درصد کمتر از سود سپرده های متشابه المدتى که در راس سررسید خود برداشت می شود خواهد شد در این صورت سود نهایی محاسبه و مازاد آن توسط بانک یا سپرده گذار مسترد می گردد .

بانک : شعبه :

جدول پرداخت سود

سه ماهه	تاریخ	سود علی الحساب	امضاء شعبه	سه ماهه	تاریخ	سود علی الحساب	امضاء شعبه
اول							
دوم							
سوم							
چهارم							
پنجم							
ششم							
هفتم							
هشتم							
نهم							
دهم							

رسیدگی به موجودی روزانه صندوق و طریق (بستن) خزانه شعبه و نگهداری کلیدها

برای نگهداری موجودی صندوق و خزانه شعب و رسیدگی به وجوه مذکور و بستن خزانه در پایان وقت اداری رعایت نکات مشروحه ذیل ضروری بوده و بایستی دقیقاً مد نظر قرار گرفته و به موقع اجرا گذاشته شود .

الف) پس از خاتمه عملیات دریافت و پرداخت کلیه وجوه توسط تحویلدار یا تحویلداران مربوطه جمع آوری و دقیقاً رسیدگی و اسکناسهای موجود صندوق از لحاظ نوع ، مرتب و دسته بندی شده و هر بسته از اسکناسها با باند بسته بندی و با مهر نام تحویلدار ذیربط و تاریخ ممهور و توسط وی پاراف می شود . سپس صورت انواع اسکناسهای موجود در صندوق به تفکیک روی دفتر نمونه مربوطه در دو نسخه تحویلدار یا اپراتور تحویلدار (در شعب بزرگ سر تحویلدار) به دقت و به طور پاکیزه و بدون قلم خوردگی تنظیم گردیده آنگاه از طرف معاون شعبه نسبت به رسیدگی و شمارش موجودی صندوق و تطبیق آن با دفتر روزنامه اقدام و پس از حصول اطمینان کامل هر دو نسخه از نمونه مربوطه توسط

مسئولین شعبه و همچنین متصدی صندوق و تحویلدار یا اپراتور مربوط امضاء و نسخه اول از دفتر جدا ضمناً اسناد روزنامه بایگانی و خود دفتر که متضمن نسخه دوم موجودی روزانه صندوق می باشد به انضمام موجودی خزانه در صندوق شعبه نگهداری می گردد .

ب) از آنجائیکه کادر نگهبان بانک در کلیه واحدها مستقر نیست لذا مقرر داشته اند در شعب دارای نگهبان خزانه یا صندوق پس از انجام عملیات فوق الذکر با حضور نگهبان یا محافظ شعبه بسته و قفل و لاک مهر یا پلمپ می شود و با اخذ امضاء از نگهبان در دفتر نمونه مربوطه بر صحیح و سالم بودن صندوق و لاک و مهر یا پلمپ آن بسته شدن صندوق و خزانه شعب صورت قطعی به خود می گیرد بدیهی است در اداره خزانه و مبادلات و شعب ممتاز علاوه بر نگهبان کشیک و سر نگهبان نیز بایستی حضور داشته باشد تا علاوه بر نظارت در تحویل و لاک یا پلمپ ثبت عملیات فوق را در دفاتر مذکور تأیید نمایند در ابتدای روز بعد نگهبان و سر نگهبان صندوق و خزانه واحد ذیربط را رسیدگی و صحیح و سالم با اخذ امضاء در دفتر تحویل با حضور یکی از مسئولین شعبه (معاون یا رئیسی) به مسئول صندوق تحویل و پس از انجام تشریفات فوق نسبت به باز کردن صندوق شعبه اقدام می شود .

ج) واحدهایی که فاقد نگهبان بوده و مرکز پول رسانی نمی باشند مسئولین اینگونه واحدها موظفند براساس فصل تعدیل نقدینگی و توزیع و جمع آوری وجوه در تعدیل موجودی روزانه صندوق اقدام و سپس نقدینگی شعبه را که بایستی از حدود مصوبات تجاوز نماید با توجه به موارد عنوان شده در بند الف این ماده رسیدگی نموده و سپس در صندوق و یا خزانه قرار داده و پس از بستن صندوق نسبت به لاک و مهر یا پلمپ صندوق را توسط افراد ذی ربط که عهده دار نگهداری کلید می باشد در صندوق یا خزانه باز می شود .

د) از آنجائیکه کیفیت صندوق و خزانه واحدها مختلف بوده و بر اساس نیاز پولی حجم و اندازه آنها یکسان نیست لذا نحوه نگهداری کلیدهای درب صندوق و خزانه و اطلاع از کلید رمز بر اساس تفاوتهای موجود و درجه بندی شعب در بند (ه الی ط) بیان شده است .

ه) در شعبی که خزانه آنها دارای رمز و کلیدی باشد همیشه از نحوه باز و بسته شدن قفل رمزی رئیس یا معاون شعبه بایستی اطلاع داشته باشد مسئولیت افشاء کلید رمز نیز به عهده مسئولین مربوط خواهد بود و کلیدهای دیگر اینگونه خزانه ها با توجه به درجه بندی شعب به وسیله افراد زیر نگهداری می شود :

1- در شعب ممتاز و درجه یک ، دو ، یک کلید در اختیار رئیس صندوق و کلید دیگر در اختیار سر تحویلدار قرار داده می شود .

2- در شعب درجه سه و چهار و ژنج و شش و باجه های خدماتی یک کلید نزد رئیس و درغیاب وی نزد معاون و کلیدهای دیگر در اختیار تحویلدار قرار داده می شود .

(و) خزانه و شعبی که درب آنها فاقد رمز بوده و از کلید استفاده می شود .

ی) کلیدهای دوم (اضافی) صندوق و خزانه شعب مستقر در تهران پس از بسته بندی و لاک و مهر طی نامه جداگانه به شعب مرکزی (اثر مهر مربوطه باید جهت کنترل و مقابله در ذیل نامه نقش گردد) تحویل داده و حتماً رسید اخذ گردد و واحدهای بانک مستقر در یک شهرستان هم بایستی کلیدهای اضافی خودرابه همان ترتیب به شعبه اصلی تحویل و رسید دریافت دارند ، کلیدهای دوم (اضافی) صندوق و خزانه و مبادلات و شعبه مرکزی تهران و شعبه مرکزی شهرستانها و در شهرستانهای مربوطه به ترتیب فوق با اخذ رسید به شعب اصلی بانک ملی تحویل داده می شود .

بانک :

صورت وضعیت موجودی صندوق و خزانه شعبه :

در پایان صبح / عصر / روز :

مبلغ کل			مبلغ جزء			شرح
						(1) خزانه راکد اسکناس طلا پیشیز
						اسکناس 20000 ریالی اسکناس 10000 ریالی اسکناس 5000 ریالی اسکناس 2000 ریالی اسکناس 1000 ریالی اسکناس 500 ریالی متفرقه پیشیز
						(2) صندوق در جریان

					جمع موجودی صندوق و خزانه	
					تمبر مالیاتی	
					(3) اوراق بهادار	
					جمع کل موجودی به حروف :	
رئیس		معاون		متصدی صندوق		سرتحویلدار

اضافه موجودی صندوق و خزانه

گاهی مشاهده میشود که در اثر فقدان سندی از اسناد روزانه و یا وجود اشتباهی در تنظیم بعضی از اسناد و یا عدم مطابقت رقم سند یا اسنادی با نوار تحویلدار و در نهایت بروز اشتباهی در شمارش اسکناس و بسته بندی آنها مبالغی اضافه بر موجودی روزانه صندوق در خزانه شعبه بوجود می آید کارمند ذیربط و متصدی صندوق و معاون شعبه موظفند در آخر وقت اداری به موارد اختلاف با حسابرسی هایی دقیق و مطابقت رقم مانده حسابها به رقم مانده روزنامه رسیدگی و چنانچه موردی مشخص نگردد، اینگونه وجوه در همان روز از تحویلدار ذی ربط بوسیله سند نمونه مربوط دریافت و به حساب بستانکاران متفرقه فصل اضافه صندوق یا تعیین و تکلیف قطعی منظور می شود. مبالغ اضافه موجودی صندوق بیش از 10000 ریال بایستی در پایان 5 روز با تعیین نام و نام خانوادگی تحویلدار و ذکر تاریخ از طرف شعبه به اداره بازرسی گزارش و رونوشت به سرپرستی ارسال گردد. مسئولین شعبه و متصدیان دوایر حسابداری موظفند کار اسفند ماه هر سال به حساب مذکور رسیدگی کرده و چنانچه از تاریخ ایجاد اضافه موجودی حداقل یک سال سپری شده باشد در دو نسخه صورتی به شرح زیر

صورت زیر اضافه موجودی صندوق و خزانه در پایان :

شعبه :

ردیف	شرح	تاریخ ایجاد	مبلغ	ملاحظات

--	--	--	--	--

تهیه نمونه و به موجب یک قلم سند حسابداری به بستانکاران حسابداری کل شاخص (1000) منظور و یک نسخه از صورت مورد بحث را ضمیمه سند ارسال دارند استرداد اضافه موجودی صندوق به صاحبان آنها پس از اخذ مدارک لازم بنا به تشخیص رئیس شعبه و موافقت سرپرستی منطقه در صورت لزوم منوط به کسب مجوز از اداره بازرسی می باشد .

نگهداری هرگونه وجوه نقد ، سکه ، اوراق بهادار ، تمبر مالیاتی و غیرخارج از صندوق به هر دلیل یا علت قابل قبول نبوده و تخلف محسوب شده و با مرتکبین برابر مقررات رفتار خواهد شد .

تعدیل نقدینگی و بیمه وجوه صندوق و در راه

با عطف به این واقعیات که نگهداری وجوه مازاد بر احتیاج در شعبه چیزی جز بلا استفاده گذاردن منابع مالی بانک نیست لذا تحویلداران شعب وظیفه دارند انواع اسکناسها را تفکیک و سپس شمارش نموده و ضمن بسته بندی با باند بانک و پاراف و مهر کردن بانده را به مهر تاریخ روز شمارش و شعبه نیز ممهور نموده و وجوه مازاد بر نقدینگی را به مراکز پول رسانی و خزانه مرکزی و یا صندوق شعب اصلی وجوه دریافتی را قبل از تحوی به سایر بانکها یا شعب بایستی دوباره شمارش کرده ، با باند بانک بسته بندی کرده و به انواع مهرها (تحویلدار ، تاریخ ، دوبار شمار) باندها را ممهور نموده و به طوریکه در صندوق و خزانه مراکز مذکور همواره وجوه کنترل شده آماده توزیع نگهداری گردد .

تبصره :

کلیه وجوه در راه در مقابل خطرات و حوادث ناشی از سرقت مسلحانه و سرقت غیر مسلحانه و آتش سوزی ، انفجار ، صاعقه ، سیل ، زلزله ، اغتشاش ، یورش ، اعتصاب ، فقدان وجوه در اثر سوانح مربوط به قطار حامل وجه به هر ترتیب بیمه گردیده است .

بیمه گر (شرکت بیمه) نسبت به موارد زیر به موجب قرارداد منعقد تعهدی نخواهد داشت :

الف (خسارت ناشی از عدم صداقت و امانت کارکنان بیمه گزار .

- ب) خسارت ناشی از اشتباهات کارمندان و کارکنان از قبیل اشتباهات دفتری و حسابداری و کامپیوتری .
- ج) خسارت ناشی از انفجار و تشعشعات اتمی و رادیو اکتیو .
- د) خسارت ناشی از تهاجم و جنگ و عملیات خصمانه دشمن (اعم از اینکه جنگ اعلام شده یا نشده باشد)
- ه) زیانهای عدم النفع ناشی از خسارت .
- و) خسارت ناشی از ترک پول در وسیله حمل بدون محافظ .

نحوه تهیه شیفریه

به منظور حصول اطمینان از صحت عملیات، شعب در پایان هر روز ملزم به تهیه شیفریه نقدی و انتقالی به صورت جداگانه هستند. در شیفریه نقدی، کلیه حسابهایی که به نحوی با عملیات دریافت و پرداخت وجه نقد مرتبط بوده اند، به تفکیک منعکس می شوند. در شیفریه انتقالی نیز کلیه حسابهایی که به صورت انتقالی ثبت شده اند و خارج از عملیات صندوق بوده اند منعکس می شود.

شیفریه در واقع یک نوع توزیع ارقام است که جمع گردش بدهکار و بستانکار هر حساب به تفکیک در آن ثبت می شود

مثال:

در تاریخ 82/4/19 شعبه در یک مرحله اسناد روزنامه را جمع آوری و با توجه به سر فصل حسابها اقدام به صدور اسناد حسابداری داخلی و ثبت آنها در دفتر روزنامه به شرح زیر نمود :

- 1) چکهای پرداختی از حساب قرض الحسنه جاری 25 فقره به مبلغ 16/700/000 ریال .
- 2) اسناد مربوط به افتتاح 23 فقره سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت به مبلغ 3/500/000 ریال
- 3) پرداخت وجوه 5 فقره چک صادره شعب (عهده ما) به مبلغ 1/800/00 ریال .
- 4) بها تمبر مالیاتی فروش سه جلد دسته چک 20 برگی به مبلغ 150 ریال
- 5) هزینه مطبوعات دسته چکهای فوق به مبلغ 600 ریال .
- 6) فیش های نقدی واریز شده به حساب قرض الحسنه جاری 37 فقره به مبلغ 8/200/000 ریال .
- 7) قبولی 18 فقره چکهای واگذاری شعب و سایر شعب (کلر) به مبلغ 14/500/000 ریال .
- 8) واریز 15 فقره برات عهده شهرستان به حساب قرض الحسنه جاری به مبلغ 6/400/000 ریال .

(9) وصول 39 فقره چک عهده سایر بانکها جهت واریز حساب قرض الحسنه جاری به مبلغ 9/700/000 ریال .

بانک :

تاریخ : 82/4/19

انتقالی

بدهکار : بستانکاران داخلی

بستانکار : حساب قرض الحسنه جاری

بستانکار - ریال	شرح	بدهکار - ریال
9/700/000	واریز 39 فقره وصول چک عهده ما بهایر بانکها به شرح پیوست .	
9/700/000		9/700/000

اداره / شعبه :

دفتر روزنامه 121 الی 130 ثبت شد

بانک :

تاریخ : 82/4/19

انتقالی

بدهکار : حسابهای ریز

بستانکار : حساب صندوق

بستانکار - ریال	شرح	بدهکار - ریال
	حساب قرض الحسنه جاری پرداخت 25 فقره چک	16/700/000
	حواله های عهده ما پرداخت 5 فقره چک بانکی	1/800/000
18/500/000	(مبلغ به حروف) هیجده میلیون	18/500/000

	و پانصد هزار ریال .	
--	---------------------	--

در دفتر روزنامه به شماره 1 تا 50 ثبت شد . اداره / شعبه :

بانک :

تاریخ : 82/4/19

انتقالی

بدهکار : حساب صندوق

بستانکار : حساب های ریز

بستانکار - ریال	شرح	بدهکار - ریال
3/500/000	سپرده گذاری کوتاه مدت واریز به حساب 23 فقره سپرده کوتاه مدت .	
150	تمبر مالیاتی فروش 3 جلد دسته چک 20 برگی	
600	در آمد متفرقه بابت هزینه مطبوعات دسته چکهای فوق	
8/200/000	قراض الحسنه جاری بابت 37 فقره فیش نقدی از شماره تا شماره	
11/700/750		11/700/750

در دفتر روزنامه به شماره 51 تا 80 ثبت شد شعبه :

بانک :

تاریخ : 82/4/19

انتقالی

بدهکار : حساب قرض الحسنه جاری

بستانکار : حساب بستانکاران داخلی

بستانکار - ریال	شرح	بدهکار - ریال
14/500/000	بابت قبولی 18 فقره چکهای واگذاری شعب و سایر بانکها .	14/500/000
14/500/000	(مبلغ به حروف) چهارده میلیون و پانصد هزار ریال .	14/500/000

در دفتر روزنامه 81 الی 90 ثبت شد . اداره / شعبه :

بانک :

تاریخ : 82/4/19

انتقالی

بدهکار : حساب بین واحدها

بستانکار : حساب های ریز

بستانکار - ریال	شرح	بدهکار - ریال
6/400/000	قرض الحسنه جاری واریز 15 فقره برات از شماره تا شماره	
6/400/000		6/400/000

اداره / شعبه :

دفتر روزنامه 91 الی 120 ثبت شد .

.....

کالج پروژه

فصل سوم

نحوه طراحی صورتهای مالی
به همراه صورتهای مالی بانک سپه

کالج پروژه

انواع طبقه بندی حسابها در سیستم بانکی

طبقه بندی های مختلفی در رابطه با حسابهای تراز وجود دارد که برخی از آنها عمومیت داشته و برخی صرفاً در بانکها مورد استفاده قرار می گیرد . شمایل زیر مهمترین طبقه بندی های موجود در رابطه با سرفصلهای حسابداری در بانک را نمایش می دهد.

• طبقه بندی اول

✓ دارائی

✓ بدهیها

✓ حقوق صاحبان سهام

✓ هزینه ها

✓ درآمدها

✓ حسابهای دوگانه

✓ حسابهای انتظامی

• طبقه بندی دوم

✓ حسابهای دائم

✓ حسابهای موقت

• طبقه بندی سوم

✓ حسابهای بالا خطی

✓ حسابهای زیر خطی

طبقه بندی چهارم (تطبیقی بانک مرکزی)

✓ موجودی نقد

✓ موجودی نزد بانک مرکزی

✓ مطالبات از بانک مرکزی

✓ موجودی نزد بانکها

✓ اوراق بهادار

✓ مطالبات از دولت

✓ تسهیلات اعطائی به بانکها

✓ تسهیلات دولتی

✓ تسهیلات غیر دولتی

مطالبات معوق دولتی

مطالبات معوق غیر دولتی

اموال غیر منقول

اموال منقول

دارائیهای نامشهود

حسابهای داخلی

حسابهای هزینه

سایر دارائیهها

سپرده های دریافتی از اشخاص

سپرده های دولتی

سپرده های دریافتی از بانکها

بدهی به بانک مرکزی

تسهیلات دریافتی از بانکها

پیش دریافت از مشتریان دولتی

پیش دریافت از مشتریان غیردولتی

وجوه دریافتی

حسابهای داخلی بدهی

درآمدها

ذخائر

سرمایه

سایر

نسبتهای مالی در بانکها

در مباحث حسابداری مدیریت و مدیریت مالی نسبتهای مالی متداولی وجود دارد از جمله نسبتهای نقدینگی ، نسبتهای فعالیت ؛ اهرمی ؛ سودآوری و ارزش بازار و در هر کدام از این عناوین کلی نسبتهای مربوطه ذکر شده است لکن در سیستم بانکی بعلت فرآیندهای خاص موجود در این صنعت ، نسبتهای مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل صورتهای مالی بانکها نیز خاص می باشد طبقه بندی که می توان برای نسبتهای مالی در بانکها قائل بود را می توان به شرح ذیل عنوان نمود.

نسبتهای مالی الزام آور برای سیستم بانکی

نسبتهای مالی استاندارد صنعت بانکی

نسبتهای مالی الزام آور ، نسبتهایی هستند که بانکها ملزم و مقید به رعایت حد اعلام شده در آن نسبت می باشند معمولاً اینگونه نسبتها توسط مراجع داخلی یا بین المللی ناظر بر امور بانکی تدوین می شود (کمیته بال یا بانک مرکزی) مانند نسبت کفایت سرمایه یا نسبت اموال غیرمنقول به سرمایه و که برخی را گفته ام و برخی را بعداً خواهم گفت.

نسبتهای مالی استاندارد صنعت بانکداری نیز جهت دستیابی به نقاط بهبود مورد استفاده قرار می گیرد از معروفترین نسبتهای ارائه شده در این خصوص می توان به نسبتهای CAMELS اشاره نمود که حدود 48 نسبت استاندارد بانکی در حوزه های مختلفی همچون نقدینگی ، ارزش دارائیهها ، مدیریت ، درآمدی ، سرمایه و حساسیت به ریسک بازار را ارائه نموده است

سررسید داراییها و بدهیها

طبق بند 30 استاندارد بین المللی حسابداری، بانکها باید جدول سنی داراییها و بدهیهای خود را برحسب مدت باقی مانده از تاریخ ترازنامه تا سررسید قراردادی آنها ارائه کنند. این کار انطباق یا عدم انطباق سررسید داراییها و بدهیهای یک بانک را نشان می دهد و اهمیت زیادی در مدیریت آن دارد. در بانکهای ایران تهیه جدول سنی تسهیلات سررسید نشده معمول نیست و در یادداشت های همراه صورت های مالی ارائه نمی شود. در نتیجه، مبنایی قابل اعتماد برای تحلیل و ارزیابی نقدینگی بانکها فراهم نمی آید.

اقدام خارج از ترازنامه

از عواملی که صورت های مالی بانکها را از سایر موسسات متفاوت می سازد ، اقدام احتمالی و تعهدات مشروطی است که از معاملات متداول بانکها ناشی و در زمان وقوع در حسابها به عنوان تعهد یا دین شناسایی نمی شود. این اقدام که بخش عمده ای از کسب و کار بانک را تشکیل می دهند ، اثر عمده ای بر میزان ریسکی دارند که یک بانک در معرض آن است. اقدام خارج از ترازنامه شامل ذخایر و بدهیهای احتمالی هستند. این اقدام باید حداقل در چهار سرفصل در یادداشت های همراه صورت های مالی ارائه و حسب مورد ذخیره لازم برای بدهیهای احتمالی ناشی از آنها گرفته شود:

جایگزین های اعطای اعتبار مانند تضامین مربوط به قبول بروات، ضمانت نامه ها مانند ضمانت حسن انجام کار و شرکت در مناقصه، معاملات اسنادی مانند گشایش اعتبار اسنادی و تضمین اسناد کوتاه مدت تجاری و معاملات مربوط به اوراق بهادار و اوراق مشتقه.

علاوه بر این طبقه بندی و ارائه اقدام خارج از ترازنامه، از لحاظ محاسبه کفایت سرمایه طبق میثاق بال نیز لازم است. زیرا این اقدام با احتساب ضریب ریسک مربوط در مخرج کسر نسبت کفایت سرمایه منظور می شود.

در صورت های مالی برخی از بانکهای ایران، اقدام خارج از ترازنامه تحت عنوان حساب های انتظامی در

یک قلم منظور می‌شود اما در برخی دیگر حساب‌های انتظامی به روشی مطلوب طبقه‌بندی و ارائه می‌شوند. اما در اغلب بانک‌ها، ذخیره لازم، به شکل کنارگذاری مبلغی از سود، برای زیان‌های بالقوه ناشی از اقلام خارج ترازنامه پیش‌بینی و در نظر گرفته نمی‌شود.

ترازنامه یا بیلان :

عبارتست از صورتی که وضع مالی یک موسسه را در یک تاریخ معین (غالباً آخرین روز ماه یا سال) نشان می‌دهد و به همین دلیل به آن صورت وضعیت مالی نیز گفته می‌شود. ترازنامه در واقع همان معادله حسابداری است که در آن ارقام مربوط به هریک از دو طرف معادله تفکیک و با طبقه‌بندی جزئیات نمایش داده شده است. به عبارتی ترازنامه صورتی از مایملک و بدهیهای یک موسسه می‌باشد عنوان ترازنامه شامل سه سطر است که سطر اول نام موسسه ای می‌باشد که ترازنامه جهت نشان دادن وضعیت مالی آن تهیه می‌گردد در سطر دوم نام صورت مالی تهیه شده که همان ترازنامه است ذکر می‌شود. در سطر سوم تاریخ تنظیم ترازنامه که معمولاً یک روز معین است نوشته می‌شود و این بدان معنی است که ترازنامه نشان‌دهنده وضع مالی موسسه در یک روز معین است و نه در یک دوره مالی. ضمناً ترازنامه وضعیت مالی یک موسسه را نشان می‌دهد و نه وضعیت مالی شخصی صاحب یا صاحبان موسسه را چرا که ممکن است ایشان منابع ایجاد درآمد دیگری نیز داشته باشند. ترازنامه خود به دو صورت گزارشی عمودی و حسابی افقی تهیه می‌شود در شکل گزارشی ترازنامه ابتدا عنوان ترازنامه مشتمل بر سه سطر آورده می‌شود. سپس داراییها را به صورت ستونی می‌آوریم. پس از آن بدهیها نوشته شده و پس از آن حقوق صاحبان سرمایه را می‌آوریم. بدهیها را قبل از حقوق صاحبان سرمایه می‌آوریم بدلیل اینکه طلبکاران در دریافت مطالباتشان نسبت به صاحب یا صاحبان موسسه تقدم دارند در شکل حسابی ترازنامه پس از عنوان ابتدا داراییها در سمت راست و سپس بدهیها و حقوق صاحبان سرمایه در سمت چپ نوشته می‌شوند به طور کلی می‌توان گفت ترازنامه صورتی است که اطلاعات لازم در مورد پرداخت بدهی های موسسه را در اختیار می‌گذارد

ترازنامه بر اساس اصل زیر استوار است:

دارایی = بدهی + سرمایه به این اصل، معادله اصلی حسابداری می‌گویند.

ترازنامه در بانکها

در رابطه با ترازنامه بانکها هم باید گفت از آنجائیکه عمده داراییهای بانکها را تسهیلات تشکیل می‌دهند نحوه ارائه تسهیلات در تراز بانکها از اهمیت خاصی برخوردار است. کافی است کمی به تراز بانکها دقت

کنیم در سمت چپ ترازنامه که بدهیها و حقوق صاحبان سهام وجود دارند سپرده های سرمایه گذاری (که اهم منابع بانکها را تشکیل می دهند) به تفکیک زمانهای سررسید افساء می شوند به نحویکه سپرده های کوتاه مدت و بلند مدت بر اساس زمانهای سررسید در سرفصلهای حسابداری درج می گردند اما در سمت راست ترازنامه که تسهیلات گزارش می شود به تفکیک نوع عقود و بخشهای مصرفی افساء شده است این ناهمگونی یکی از نواقص مهم در تحلیلهای حیاتی بانکها در رابطه با مدیریت نقدینگی آنها می باشد . تسهیلات در ترازنامه بانکها تنها هنگامی که سررسید می شوند در تراز به سرفصلهای جداگانه (مطالبات سررسید گذشته ، معوق و یا مشکوک الوصول) منتقل می شوند که البته آن هم معمولاً بصورت واقعی انجام نمی پذیرد

تراز آزمایشی

در سیستم حسابداری دوطرفه جمع مبالغ بدهکار و بستانکار هر معامله باید مساوی باشد تا بتوان اثررویداد را در حسابها ثبت کرد اگر در نقل ارقام اشتباهی روی ندهد و حسابها درست مانده گیری شوند، جمع حسابهای دارای مانده بدهکار با جمع حسابهای دارای مانده بستانکار مساوی خواهد بود. تراز آزمایشی فهرستی از نام و مانده حسابهای دفتر کل و معین است که معمولاً در پایان هرماه به منظور آزمون توازن مانده حسابهای دفاتر مزبور تهیه می شود و به عنوان مبنایی برای تهیه صورتهای مالی مورد استفاده قرار می گیرد

انواع تراز آزمایشی

- تراز آزمایشی 2 ستونی
 - تراز آزمایشی 4 ستونی
- انواع تراز آزمایشی از لحاظ تاریخ تهیه:
- تراز آزمایشی روزانه
 - تراز آزمایشی ماهانه
 - تراز آزمایشی سالانه

تسعیر دارائیهها و بدهیهای ارزی در بانکهای دولتی

بر اساس ماده 136 قانون محاسبات عمومی کشور

"سود و زیان حاصل از تسعیر دارائیهها و بدهیهای ارزی شرکتهای دولتی درآمد یا هزینه تلقی نمی گردد . مابه التفاوت حاصل از تسعیر دارائیهها و بدهیهای مذکور باید در حساب «ذخیره تسعیر دارائیهها و بدهیهای ارزی» منظور شود . در صورتیکه در پایان سال مالی مانده حساب ذخیره مزبور بدهکار باشد این مبلغ به حساب سود و زیان همان سال منظور خواهد شد .

تبصره - در صورتیکه مانده حساب ذخیره تسعیر دارائیه‌ها و بدهیهای ارزی در پایان سال مالی از مبلغ سرمایه ثبت شده شرکت تجاوز نماید مبلغ مازاد پس از طی مراحل قانونی قابل انتقال به حساب سرمایه شرکت می باشد.

با توجه به این ماده نتیجه گیری این است که بانکهای دولتی می بایست مانده ایجاد ناشی از تسعیر دارائیه‌ها و بدهیهای ارزی خود را از سرفصل "نتیجه مبادلات ارزی" خارج و در پایان سال به سرفصل "ذخیره تسعیر دارائیه‌ها و بدهیهای ارزی" منتقل نمایند و اگر این اقدام باعث شود مانده حساب ذخیره تسعیر دارائیه‌ها و بدهیهای ارزی بدهکار شود آنگاه مجازیم مانده بدهکاری را به حساب سود و زیان همان سال منتقل نمائیم (باعث کاهش سود سالجاری خواهد شد) و اگر پس از انتقال مانده نتیجه مبادلات ارزی (البته قسمتی که مربوط به تسعیر می باشد) به حساب ذخیره دارائیه‌ها و بدهیهای ارزی، چنانچه این حساب بستانکار شود آنگاه اگر با گذشت زمان مانده بستانکاری حساب مزبور از میزان سرمایه بانک تجاوز نماید بمیزان مبلغی که مازاد بر سرمایه می باشد را می توان به حساب سرمایه منظور نمود بنابراین این روش نیز یکی از روشهای افزایش سرمایه در بانکهای دولتی تلقی می گردد.

نکته :

دیگر این که یا همان باشد در سرفصل "نتیجه مبادلات ارزی" دو اتفاق می افتد یکی ارقامی که بابت تسعیر دارائیه‌ها و بدهیهای ارزی وارد این حساب می شود که داستان آن را در بالا درج کردم و دیگری اینکه سود یا زیان ناشی از خرید و فروش ارز نیز به معین دیگر این حساب منتقل می شود که این اقلام مستقیماً بعنوان هزینه و درآمد تلفی و به سود و زیان سالجاری منتقل می شود. و دیگر اینکه رعایت این ماده صرفاً محدود به بانکهای دولتی می باشد.

income statement

صورت حساب سود و زیان

صورت حساب سود و زیان همانطور که از نامش پیداست جهت تعیین سود یا زیان واحد مالی تهیه میشه و شامل خلاصه ای از درآمدها و هزینه های برای یک دوره زمانی معین می باشد.

این صورت حساب معمولاً به دو طریق تهیه می شود:

تک مرحله ای

دو مرحله ای

صورت حساب سود و زیان به روش تک مرحله ای

در این روش ابتدا کلیه درآمد ها یکجا و در ادامه کلیه هزینه ها در زیر آنها آورده می شود و در نهایت از تفاضل آنها به سود یا زیان قبل از کسر مالیات می رسیم که با کسر مالیات (در صورتی که موسسه سود

داشته باشد) به سود یا زیان بعد از کسر مالیات یا همان سود یا زیان ویژه خواهیم رسید. صورت حساب سود و زیان به روش دو مرحله ای در این روش ابتدا درآمدهای عملیاتی آورده شده در ادامه هزینه های عملیاتی ذکر می گردد که از تفاضل این دو به سود یا زیان عملیاتی می رسیم در مرحله بعد درآمدهای غیر عملیاتی و هزینه های غیر عملیاتی آورده می شود که از تفاضل این مرحله و مرحله قبل به سود و زیان قبل از کسر مالیات می رسیم که با کسر مالیات به سود و زیان بعد از کسر مالیات یا همان سود و زیان ویژه خواهیم رسید. به صورت حساب سود و زیان صورت حساب درآمد یا صورت حساب عملیات نیز گفته میشود. مهمترین بخش صورت حساب سود و زیان قسمت پایانی آن یعنی سود یا زیان ویژه است که نتیجه فعالیت یک واحد تجاری را نشان می دهد که آیا واحد تجاری در طول دوره مالی فعالیتش سود آور بوده است و یا خیر.

به طور کلی صورت سود و زیان یک واحد خدماتی به روش تک مرحله ای به صورت زیر می باشد :

موسسه خدماتی
صورت حساب سود و زیان
برای سال مالی منتهی به 12/29/xx

درآمد ها:

درآمد خدمات xx

کسر مشود هزینه ها:

هزینه اجاره xx

هزینه بیمه xx

هزینه حقوق xx

هزینه آب و برق و تلفن xx

جمه هزینه ها (xx)

سود (زیان) قبل از کسر مالیات xx

مالیات (x)

سود (زیان) ویژه xx

حالا با توجه به مطالب ارائه شده در بالا و با توجه به مفروضات درسهای قبلی صورت حساب سو و زیان برای موسسه خدماتی محمد و حسن یه شکل زیر تهیه میشود:

موسسه خدماتی محمد و حسن
صورت حساب سود و زیان
برای دوره مالی منتهی به 84/2/31

درآمد:

درآمد خدمات آموزشی 5.000.000

کسر میشود هزینه ها:

1.000.000

هزینه اجاره

1.000.000

هزینه حقوق

هزینه آب و برق و تلفن 250.000

جمع هزینه ها 2.250.000

2.750.000

سود و (زیان) قبل از کسر مالیات

25%

مالیات به ماخذ (687.500)

سود (زیان) ویژه 2.062.500

*سود(زیان) ویژه :چنانچه درآمد های یک واحد مالی نسبت به هزینه های آن بیشتر باشد آن واحد مالی دارای سود بوده و اگر هزینه ها نسبت به درآمد ها بیشتر باشند واحد مالی دارای زیان است.

**درآمد های عملیاتی و هزینه های عملیاتی به مواردی گفته میشود که مستقیماً مربوط به عملیات جاری و اصلی شرکت است و در غیر اینصورت از اصطلاح درآمد و هزینه غیر عملیاتی استفاده میشود .

بطور مثال در موسسه خدماتی محمد و حسن درآمد آموزشی جزو درآمد های عملیاتی بوده و اگر همین موسسه با فروش یکدستگاه خودرو منافی به دست بیاورد چون جزو عملیات جاری آن نبوده بنابر این درآمد آن غیر عملیاتی محسوب میشود

***ماخذ 25٪ طبق قانون مالیاتهای مستقیم محاسبه شده است

گزارش سود و زیان بصورت خودکار برحسب گروه بندی سرفصل ها در سه سطح کل، معین، تفصیلی نمایش داده شود.صورت سود و زیان گزارش دهنده نتیجه فعالیت مالی و درآمد یک مؤسسه در یک دوره زمانی است. این گزارش به شکل زیر تهیه می شود: پس از کسر گروههای هزینه از گروههای درآمد و فروش ، سود یا زیان ویژه بدست خواهد آمد. سود ویژه یا سود خالص در یک دوره مالی برتری ارزش حساب های درآمد و فروش بر حسابهای هزینه خواهد بود. در صورتی که ارزش حسابهای هزینه بیش از حسابهای درآمد و فروش باشد نتیجه زیان ویژه یا خالص می باشد.

اجزاء صورت سود و زیان

- ۱- فروش: میزان پولی که از فروش محصولات عاید فروشنده می‌شود.
- ۲- بهای تمام شده کالاها یا خدمات فروش رفته: که عبارت است از هزینه تمام شده کالاهای فروخته شده برای یک واحد، ضرب در تعداد واحدهای فروخته شده. هرگز بهای تمام شده کالاهای فروش رفته را افشاء نکنید. بخاطر داشته باشید میزان پولی که برای تولید محصولات خرج می‌کنید تا بتوانید سودی از فروش آن بدست آورید، یک راز است.
- ۳- سود ناخالص: که عبارت است از فروش منهای بهای تمام شده کالاهای فروش رفته. البته عدد بدست آمده سود خالص یا نهایی نیست، چرا که هزینه‌های عملیاتی و مالیات‌ها را باید از آن کسر کرد.
- ۴- هزینه‌های عملیاتی: هزینه‌هایی که برای فعالیت کسب و کار باید پرداخت شود هزینه‌های عملیاتی نام دارد که عبارتند از: خدمات شهری، حقوق کارمندان، تبلیغات، بیمه، سود بانکی یا کارمزد وام‌های دریافتی، اجاره و استهلاک سرمایه. هزینه‌های عملیاتی به دو دسته تقسیم می‌شوند:
 - ۴-۱- هزینه‌های ثابت: هزینه‌های عملیاتی که بدون تغییر باقی می‌مانند.
 - ۴-۲- هزینه‌های متغیر: هزینه‌های عملیاتی که بسته به میزان فروش تغییر می‌کنند.
- ۵- سود پیش از پرداخت مالیات: که عبارت است از سود کسب و کار قبل از پرداخت مالیات و پس از پرداخت همه هزینه‌ها.
- ۶- مالیات‌ها: یک کسب و کار باید مالیات بر درآمد و دیگر انواع حقوق دولتی را پرداخت کند.
- ۷- سود/ زیان خالص: سود یا زیان پس از پرداخت مالیات‌ها و سایر حقوق و عوارض.

سود و زیان در بانکها

روشهای گوناگونی برای تجزیه و تحلیل صورتهای مالی وجود دارد (روش افقی یا روند، روش عمودی، روش استفاده از نسبتهای مالی و شناسائی ریسک) که قبلاً در رابطه با این روشها مطلب نوشته ام نکته ای که قصد دارم اینجا به آن بپردازم این است که اصولاً ما باید ببینیم قرار است تجزیه و تحلیلیمان مورد استفاده چه کسی قرار گیرد؟ این یک نکته مهم و اساسی است برای این منظور باید ببینیم اصولاً کدام اقلام مورد تحلیل قرار می‌گیرد مسلماً یکی از موارد اساسی که مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد صورتهای مالی می‌باشد خوب حالا سؤال این است صورتهای مالی که مورد تحلیل قرار می‌گیرد باید دارای چه ویژگی باشد؟

بر اساس استانداردهای تجزیه و تحلیل هر یک از صورتهای مالی اساسی باید ارائه کننده اطلاعاتی باشد که بر مبنای آن بتوان با روشهای تجزیه و تحلیل آن صورت مالی را بررسی نمود مثلاً در رابطه گزارش سود و زیان باید اذعان کنیم برای اینکه تحلیل جامع و مطلوبی از سود و زیان داشته باشیم صورت سود و زیان باید اطلاعات زیر را افشاء نماید

- 1-درآمدهای عملیاتی
- 2-هزینه های عملیاتی
- 3-سود و زیان عملیاتی
- 4-هزینه های مالی
- 5-سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی
- 6-مالیات بر درآمد
- 7-سود و زیان فعالیتهای عادی
- 8-اقدام غیر مترقبه
- 9-سهم اقلیت
- 10-سود و زیان خالص

حال کافی است نگاهی به فرمت سود و زیان بانکها بیاندازیم ساختار سود و زیان بانکها به نحوی است که محور اصلی آن بر تفکیک درآمد مشاع و غیر مشاع جهت شناسائی سود سهم سپرده گذاران بنا نهاده شده است (دیدن فرمت سود و زیان بانکها) بدین ترتیب عمده تحلیلهائی که در رابطه با سود و زیان انجام خواهد شد مورد استفاده تمام استفاده کنندگان خواهد بود

نکاتی پیرامون اقدام صورت سود و زیان بانک

- 1- وجه التزام از محل سایر یعنی جرائمی که بانک بابت تاخیر از پیمانکاران یا طرفین قرارداد با خود به علت عدم انجام کار در وقت و یا مطلوبیت مورد نظر دریافت می نمایند.
- 2- سود اوراق مشارکت درج شده در فرمت سود و زیان مربوط به سود اوراقی می باشد که بانک برای خود خریداری نموده و یا سود اوراق امانی نزد بانک در فواصل باز خریدی نیز در این عنوان درج می گردد.
- 3- سود سپرده قانونی، سودی است که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در پایان دوره مالی به بانکها پرداخت می شود و آن شامل دو موضوع می شود که عبارتند از 1٪ سود بابت سپرده های دریافتی از بانکها در طی سال و بطور هفتگی تحت عنوان "سپرده قانونی" که به میزان 1٪ میانگین وجوه دریافتی از بانکها به بانکها تحت عنوان "سود سپرده قانونی" پرداخت می نماید و دیگر اینکه از آنجائیکه بانکها 88٪ مانده حسابهای جاری دولتی نزد خود را در مقاطع هفتگی می بایست نزد بانک مرکزی تودیع نمایند، بانک مرکزی بابت دریافت این وجوه نیز مبلغی را به تناسب مانده تودיעی هر بانک در پایان دوره بعنوان سود به آنها پرداخت می نماید.
- 4- سود سهام و سود فروش سهام نیز شامل سود ناشی از خرید و فروش سهام توسط بانکها بابت مشارکتهای حقوقی و یا سهم القدر خود از سود دوره شرکتهای سرمایه پذیر در مشارکتهای حقوقی و یا سرمایه گذاریهای مستقیم

5- سود ناشی از فروش طرحهای سرمایه گذاری نیز همانند مطالب بند 4 می باشد با این تفاوت که بانکها در مقاطعی نسبت به سرمایه گذاری در طرحهای عمرانی بالاخص طرحهای ساختمانی شرکت نموده و از این بابت سود فروش واحدهای مسکونی احداثی را در این عنوان درج می نمایند

6- نتیجه مبادلات ارزی ؛ مبالغ ثبت شده در سرفصل نتیجه مبادلات ارزی ناشی از تسعیر داراییها و بدهیهای ارزی از یکسو و نیز سود و زیان ناشی از خرید و فروش ارز می باشد که بر اساس رویه های حسابداری حاکم بر امور ارزی از تفاوت سرفصلهای " وضعیت ارزی " و " ارزش ریالی مبادلات ارزی " منتج می گردد .

7- هزینه مطالبات مشکوک الوصول نیز بر مبنای مقررات حاکم بر سیستم بانکی (بخشنامه 2823/مب مورخ 85/12/5 بانک مرکزی ج .ا.ا) محاسبه و براساس میزان ذخائر موجود به طرفیت این سرفصل و یا سرفصل درآمد متفرقه مورد تعدیل قرار می گیرد

8- هزینه استهلاک : مفهوم و روشهای استهلاک موضوعی است که در اکثر کتابهای حسابداری به آن پرداخته شده است در اینجا صرفاً طبقه بندی داراییهای ثابت استهلاک پذیر در بانکها و روش استهلاک هر طبقه را بیان خواهیم نمود.

داراییهای ثابت استهلاک پذیر در بانکها به دو گروه عمده اموال غیر منقول و اموال منقول طبقه بندی می شوند که در هر طبقه روش استهلاک به شرح ذیل است .

***اموال غیرمنقول با روش نزولی و به نرخ 7٪ مستهلاک می گردد.

***اموال منقول در 5 زیرگروه و به شرح ذیل مستهلاک می گردد.

1- وسائط نقلیه (خودرو) به روش نزولی با نرخ استهلاک 30٪

2- وسائط نقلیه (موتور سیکلت) به روش نزولی با نرخ استهلاک 35٪

3- اثاثیه و منصوبات به روش خط مستقیم با عمر 10 ساله

4- تجهیزات کامپیوتری به روش خط مستقیم 3 ساله

5- ماشین آلات خاص بانکی به روش خط مستقیم 10 ساله

9-هزینه کاهش ارزش سهام ؛ از تفاوت ارزش بازار سهام خریداری شده با قیمت تمام شده آن در پایان دوره مالی ، چنانچه ارزش بازار کمتر از قیمت تمام شده باشد بانکها می بایست مبلغی را تحت عنوان ذخیره نگهداری نمایند که این مبلغ به طرفیت حساب هزینه ثبت می گردد

10- هزینه جوائز قرض الحسنه ؛ بانکها در حال حاضر موظفند 2٪ مانده حسابهای قرض الحسنه پس انداز خود را بابت جوائز و هزینه های جانبی از محل این حساب ذخیره گیری نمایند.

11- هزینه مالیات ؛ نحوه محاسبه و پرداخت مالیات در بانکها به نحوی می باشد که درآبان ماه الی آذرماه هر سال بانکها موظفند بودجه عملیاتی سال خود را تهیه و پس از تایید مدیریت عالی بانک جهت تصویب به مراجع ذیصلاح ارائه نمایند در بانکهای دولتی مالیات هر سال بر اساس سود پیش بینی شده در بودجه

طی 12 قسط و در سال مربوط به بودجه از بانکها دریافت می گردد و در پایان سال و پس از تهیه صورتهای مالی و تطبیق عملکرد واقعی با ارقام پیش بینی شده در بودجه تعدیلات لازم صورت می پذیرد.

فرمت صورت سود و زیان در بانکها

درآمدهای مشاع :

سود و وجه التزام دریافتی از تسهیلات

1- درآمد معاملات *****

2- وجه التزام دریافتی از تسهیلات *****

3- وجه التزام دریافتی بابت سایر *****

سود دریافتی از محل سپرده گذاریها و سرمایه گذاریها :

1- سود اوراق مشارکت *****

2- سود سپرده قانونی *****

3- سود حاصل از فروش طرحهای سرمایه گذاری *****

4- سود سهام و سود فروش سهام *****

جمع درآمدهای مشاع *****

کسر می شود سود قطعی قابل پرداخت به سپرده گذاران (*****)

درآمد عملیاتی (معادل سود ناویژه در شرکتها) *****

اضافه و کسر می شود

درآمدهای غیرمشاع و هزینه ها :

خالص کارمزد دریافتی و کارمزد پرداختی *****

خالص نتیجه معاملات ارزی *****

سایر درآمدها *****

هزینه مطالبات مشکوک الوصول (*****)

هزینه جواز قرض الحسنه (*****)

سود پرداختی به بانک ملی و مرکزی (*****)

هزینه کل :

هزینه اداری (*****)

هزینه پرسنلی (*****)

هزینه استهلاک (*****)

هزینه کاهش ارزش سهام (*****)

سود قبل از مالیات *****

مالیات (*****)

سود قابل تقسیم *****

در زیر نمونه هایی از تراز نامه ، صورت سود ، ترکیب درآمدها و هزینه ها ، مقایسه رشد و ترکیب درآمدها و هزینه ها و زیان ، صورت سود و زیان جامع و صورت جریان وجوه نقد بانک سپه را برای آشنایی از نحوه تهیه آنها آورده می شود .

نقد حسابداری و گزارشگری مالی در بانکهای ایران

بانکها از جنبه های عمومی و عملیات تابع استانداردهای حسابداری مربوط به موسسات انتفاعی هستند، ولی از آن جا که نقش های زیادی در جامعه و سیستم پولی کشور ایفا می کنند، دارای جایگاه ویژه ای هستند.

به طور مثال از طریق واسطه گری مالی بخش مهم و موثر از فعالیت های اقتصادی و بازرگانی را در سراسر جهان تشکیل می دهند. اکثر افراد جامعه و موسسات برای سپرده گذاری یا تأمین مالی فعالیت های خود از بانک ها استفاده می کنند. از طرف دیگر بانک ها بر ثبات و سلامت سیستم پولی کشور تأثیرگذار هستند. همچنین در جهت حفظ اعتماد عمومی به سیستم پولی کشور و حفظ حقوق سپرده گذاران و دیگر مشتریان بانک ها فعالیت می کنند.

بنابراین قوانین و مقررات ویژه ای در مورد اداره و معاملات بانک ها و معمولاً از طریق برقراری سیستم، بانک مرکزی بر اجرای آن نظارت و در عین حال امتیازاتی را در جهت حفظ و ایمنی به بانک ها اعطا می کنند .

به این ترتیب، نسبت به سلامت اقتصادی، توانایی پرداخت تعهدات و میزان ریسکی که متوجه عملیات گوناگون بانک ها است، توجه و علاقه فراگیری وجود دارد. به تبع این حالت، حسابداری و گزارشگری مالی بانک ها از سایر موسسات تجاریمتفاوت است. در ایران به موجب ماده 33 قانون پولی و بانکی کشور، شورای پول و اعتبار به عنوان مرجع تعیین نحوه و اصول حسابداری بانک ها، صورتهای مالی، استهلاک ها، اندوخته ها و سایر حساب های بانکی تعیین شده است و همچنین مصوباتی را در موارد فوق تصویب و ابلاغ کرده است.

از طرفی به موجب قانون تشکیل سازمان حسابرسی در سال 1362، این سازمان مرجع رسمی تدوین استانداردهای حسابرسی و حسابداری در ایران است. به این ترتیب وضع و تدوین استانداردهای حسابداری بانک ها در شمار وظایف و اختیارات این سازمان قرار دارد.

علاوه بر این بانک‌ها به عنوان موسساتی که در صحنه بین‌المللی فعالیت دارند، ملزم هستند که استانداردهای بین‌المللی حسابداری را رعایت کنند. همچنین ملزم به رعایت قواعدی هستند که میثاق بال به وسیله کمیته نظارتی این میثاق در بانک تسویه بین‌المللی در زمینه حسابداری وضع کرده است. موارد عمده اشکال در رعایت استانداردهای بین‌المللی حسابداری در بانک‌های ایران لازم به یادآوری است. اشکالاتی که در اینجا گفته می‌شود، غالباً ناشی از این نیست که حسابداران شاغل در بانک‌ها، از استانداردهای بین‌المللی حسابداری آگاه نبوده‌اند یا نحوه به کارگیری آنها را نمی‌دانستند. بلکه مقررات و دستورالعمل‌های ابلاغ شده به بانک‌ها، تصمیمات مدیریتی و نوع عملیات امکان‌رعایت استانداردهای مزبور را از بانک‌ها سلب کرده است.

مهم‌ترین اشکالاتی که به اختصار مورد بحث قرار می‌گیرد به این ترتیب است:

اشکال در به کارگیری مبنای تعهدی در شناخت درآمد، اشکال در تهیه صورت‌های مالی تلفیقی و سرمایه گذاری‌های مالکیتی بانک‌ها، تجدید ارزیابی و استهلاک دارایی‌های ثابت (اموال)، زیان‌های ناشی از مطالبات، سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها، اقلام خارج از ترازنامه، ارزش گذاری اوراق بهادار، تراکم‌داری‌ها و بدهی‌ها، معاملات با اشخاص وابسته و مدیریت و ذخیره‌گیری برای انواع ریسک‌های خارجی.

اشکال در به کارگیری مبنای تعهدی در شناخت درآمد

اغلب بانک‌های ایران درآمد معاملات بانکی در قالب عقود اسلامی را بر مبنای نقدی یعنی زمانی که تمام یا بخشی از تسهیلات اعطایی وصول می‌شود، شناسایی می‌کنند. در مواردی که درآمد معامله در پایان قرارداد تحقق می‌یابد شناخت درآمد در مقطع وصول تسهیلات پرداختی مغایرتی با مبنای تعهدی ندارد. اما در مواردی که به موجب قرارداد سود تسهیلات اعطایی به نرخ معین تعیین و براساس گذشت زمان تحقق می‌یابد، در صورتی که گیرنده تسهیلات به وجه الزام‌آوری متعهد به تادیه سود متعلقه باشد و اندازه‌گیری درآمد با ابهام مواجه نباشد، درآمد باید در طول زمان شناسایی شود.

با آن که مبنای نقدی از لحاظ اندازه‌گیری مطالبات لاوصول در بانک‌ها مزیت‌های دارد، ولی از لحاظ رعایت اصول و استانداردهای حسابداری و به خصوص مقابله با تطابق هزینه‌های واقع شده با درآمد این مبنا با اشکالات عمده‌ای مواجه است. در طول دو سال گذشته وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی ایران دستورالعمل‌هایی را در مورد به کارگیری مبنای تعهدی شناخت درآمد صادر کرده‌اند. از طرفی بانک‌ها را ملزم به اجرای آن کرده‌اند. اما اجرای این دستورالعمل‌ها در عمل با اشکالاتی مواجه بوده است و نمی‌توان گفت که این مشکل به طور اساسی حل شده است.

اشکال در تهیه صورت‌های مالی تلفیقی و سرمایه‌گذاری‌های مالکیتی بانک‌ها

بانک‌هائیز مانند سایر موسسات انتفاعی باید در مواردی که واحد دیگری را در تسلط مالکانه خود دارند صورت‌های مالی تلفیقی تهیه کنند و صورت‌های مالی جداگانه خود را همراه آن ارائه کنند. در بانکداری جهان، بانک‌ها مجاز به سرمایه‌گذاری منجر به تسلط در موسسات تولیدی نیستند و فقط می‌توانند بانک یا موسسات مالی دیگر را به صورت فرعی ایجاد کنند یا در کنترل خود داشته باشند. به این ترتیب جز در موارد نادر مشکلی از لحاظ تهیه صورت‌های مالی تلفیقی پیش نمی‌آید. در ایران قانون پول و بانکداری کشور بانک‌ها را از خرید سهام و مشارکت در سرمایه یک یا چند شرکت و یا خرید اوراق بهادار داخلی یا خارجی به میزانبیش از آنچه بانک مرکزی تعیین می‌کند منع کرده و به نظر می‌رسد که مراد، جلوگیری از بنگاهداری بانک‌ها بوده است.

با این حال در دو دهه گذشته به تدریج به ضرورت‌ها و مصالح موجود براساس قوانین و مقررات خاص و یا با تصویب شورای پول و اعتبار بانک‌های شرکت‌هایی را به کنترل خود درآوردند.

از طریق مشارکت حقوقی به سرمایه‌گذاری مستقیم در شرکت‌ها و طرح‌ها پرداختند و مدیریت و کنترل آنها را به دست گرفتند و در نهایت از طریق ایجاد شرکت‌های سرمایه‌گذاری مالکیتی یا HOLDING

تعدادی از شرکت‌ها و موسسات وابسته را در چنین شرکت‌هایی سازمان دادند. در نتیجه اغلب بانک‌های دوتی ایران در حال حاضر هم به طور مستقیم و هم از طریق شرکت‌های سرمایه‌گذاری فرعی و وابسته خود شرکت‌ها و موسسات انتفاعی مختلفی را در کنترل دارند. در شرایط کنونی اگر بانک‌ها صورت‌های مالی تلفیقی تهیه نکنند، مفاد استانداردهای بین‌المللی حسابداری و استانداردهای حسابداری کشور را رعایت کرده‌اند.

اگر صورت مالی تلفیقی را با اطلاعات کلیه شرکت‌های فرعی از جمله شرکت‌هایی که در تسلط شرکت‌های سرمایه‌گذاری بانک‌ها هستند تهیه کنند و معاملات با شرکت‌های وابسته را حذف کنند، صورت‌های مالی تلفیقی آنها فایده‌ای در امر تصمیم‌گیری و تحلیل نخواهد داشت. چرا که حاوی اطلاعاتی چون ماشین‌آلات و موجودی کالا و کالای در راه و غیره خواهد شد که در یک موسسه مالی معنایی ندارد.

تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت و استهلاک اموال

در سال 1367 ماده واحده‌ای به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و به موجب آن تجدید ارزیابی بانک‌ها مجاز و مبالغ حاصل از ارزیابی مجدد دارایی‌های موجود بانک‌ها از پرداخت مالیات معاف شد و مقرر شد که مبالغ فوق‌الذکر به حساب سرمایه بانک‌ها منظور شود. به نظر می‌رسد که هدف از تصویب

قانون صرف نظر از این که تجدید ارزیابی، انتساب ارزش‌های جدید (ارزش جاری) به دارایی‌هایی موجود است و از آن عایدی یا درآمدی حاصل نمی‌شود که به عنوان سرمایه‌گذاری جدید تلقی شود، از طرفی افزایش سرمایه طبق قانون تجارت از طریق سرمایه‌گذاری مجدد صاحبان سرمایه، انتقال سود تقسیم

نشده اندوخته‌ها، صرف سهام و تبدیل مطالبات ممکن است، در تجدید ارزیابی انجام شده قواعد و شرایط متعارف در ارزیابی مجدد دارایی‌های در مقیاس بین‌المللی و مفاد استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره 16: اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات در موارد زیر رعایت نشد: نکته دیگری که در مورد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت بانک‌ها از لحاظ ضوابط بین‌المللی قابل ذکر است این که میثاق بال، سرمایه بانک‌ها را به دو بخش تقسیم می‌کند. بخش اول، سرمایه پایه یا درجهیک که منحصر از سرمایه پرداخت شده و ذخایر آشکار شده صرف سهام، اندوخته‌ها و سود انباشته تشکیل می‌شد و بخش دوم، سرمایه مکمل یا درجه دو، شامل مازاد تجدید ارزیابی ذخیره عمومی مربوط به مطالبات لایوصول و اقلامی دیگر که از لحاظ محاسبه کفایت سرمایه بانک‌ها نمی‌تواند از سرمایه پایه بیشتر محسوب شود. انتقال مازاد تجدید ارزیابی به سرمایه پرداخت شده که ظاهراً سرمایه آنها را در سال 1372 چندین و چند برابر کرد، از لحاظ ارزیابی سلامت اقتصادی و کفایت سرمایه بانک‌ها کم اثر یا بدون اثر بود و محاسبه تبعی نسبت کفایت سرمایه را نیز عملاً دشوار با غیر دقیق کرد.

مورد دیگری که علاوه بر نکته بالا در مورد استهلاک دارایی‌های ثابت بانک‌ها قابل ذکر است اینکه طبق مصوبه شورای پول و اعتبار بانک‌ها می‌توانند زمین زیر بنای ساختمان‌های در مالکیت خود را مستهلک کنند.

در مورد تجدید ارزیابی جادار دارد اضافه شود که طبق ماده 62 قانون برنامه سوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به دولت اجازه داده شده که دارایی‌های ثابت شرکت‌های دولتی را که به درصد سهام آنها متعلق به دولت یا متعلق به شرکت‌های مذکور هستند، تجدید ارزیابی و مبالغ حاصل حسب مورد به حساب افزایش سرمایه دولت یا شرکت دولتی مربوط منظور شود.

به این ترتیب، بانک‌های دولتی نیز مجاز می‌باشند که در دوران برنامه سوم توسعه دارایی‌های خود را تجدید ارزیابی کنند. نظر به اینکه به موجب این قانون نیز مازاد تجدید ارزیابی به سرمایه منظور می‌شود اجرای آن با همان اشکالاتی مواجه خواهد بود که در تجدید ارزیابی قبلی گفته شد. این تجدید ارزیابی نیز در جریان است و استانداردهای حسابداری کشور و استانداردهای بین‌المللی حسابداری در آن رعایت نمی‌شود.

منابع و مآخذ

تالیف : عبدالکریم مقدم علی شفیع زاده

نوشته : محمدرضا عباس زاده

نوشته : آرش فتاحی

تهیه کننده: حلیمه رحمانی

اصول حسابداری 1

مقاله حسابداری بانکی

مقاله نوشتن و دفاع یک پایان نامه

اسلایدهای آموزشی استانداردهای حسابداری ایران

سایت های اینترنت

سایت بانک سپه

شبکه اطلاع رسانی بینا

حسابداری دولتی

کانون دانش

سایت بانکی

<http://www.banksepah.ir>

<http://www.bina.ir/html/index.php>

<http://www.tamarkozk.blogfa.com/>

<http://www.knowclub.com/paper>

<http://www.banki.ir>

<http://www.audit.org.ir/>

<http://www.hesabdari.ir>

<http://forum.p30world.net/>

<http://www.prozhe.com/>

<http://www.hesabdari.org/>